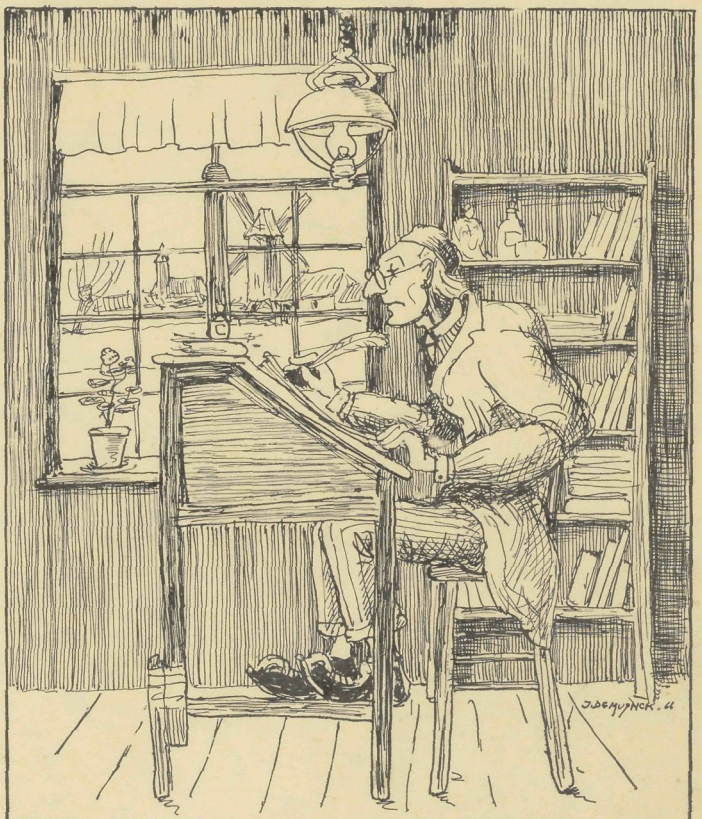
983

Jaarboek 1973

uitgave HEEMKRING TER CUERE

sekr. Yzerlaan 3
8401 Bredene
telefoon (059) 781 40

Heemkring Ter Cuere

BREEDENE

Jaarboek 1973

T E N G E L E I D E

==========

Dit JAARBOEK is het werk van velen en allen worden hier van harte bedankt !

Er worden geen verdiensten afgewogen want ieder heeft bijgedragen naar zijn beste vermogen en dat gaat dan vanaf het schenken van 500 maal 7 (!) gedrukte fotos , ofwel de gift van 1500 fotocopies tot het gunnen van een penning ten bate van dit boek .

De namen van de rechtstreekse medewerkers geven we hier in alfabetische volgorde :

GEORGES DESOPPER
RAOUL EECKHOUT
DANIEL FARAZIJN
CAMILLE GESELLE
FERNAND GEVAERT
EDWARD LOGGHE
MARCEL MAES
LOUIS VANDECASTEELE
MICHEL VAN DER BEKEN
EDDIE VANHAVERBEKE
KAREL VERBANCK .
FRANS VERBANCK
RICHARD VERBANCK
ALBERT VERBIEST

Ook danken wij degenen die moedig behulpzaam waren bij het verzamelen van de blaadjes van dit werk .

Verder de ontelbaren die in ons HEEM , met briefjes ons zwijntje gespekt hebben of de penning gunden aan onze Grijpstuiver ofte Pietje de Dood .

Wellicht zit er in het boek wat opgewarmde kost , maar we hebben in de eerste plaats ook gedacht iets te geven aan onze schooljeugd opdat ze zouden beseffen dat er in onze eigen gemeente HISTORIE bestaat die even goed mag aangeleerd worden als de Slag aan de Thermopylen en de indeling van een Egyptische tempel .

AKTIVITEITEN 1 9 7 3 HEEMKRING " T E R C U E R E "

==========

1 15 januari - Dia-avond " IBIS HISTORIEK " gekoppeld aan voorstelling van het boek " De Ibis Story " .

2 10 februari - Jaarlijkse Ter Cuere feestmaal , met bal.

3 27 maart - Algemene Statutaire vergadering .

4 7 april - Toneelavond in samenwerking met Davidsfonds Sas en Dorp : " Appels voor Eva " .

5 14 - 28 april - Medewerking aan tentoonstelling " Schatten op Zolder " .

6 1 mei - Ter Cuere wandeltocht door polder,duin en strand

7 1 mei - Fotowedstrijd gekoppeld aan de wandeltocht.

8 30 mei - Trekking van de Kulturele Tombola

9 10 juni - Plechtige uitreiking van de prijzen van de Kulturele Tombola .

10 7 juli - Demonstratie Strandvisserij .

11 7 juli - 16 augustus - Tentoonstelling " Schatten van de Zee " .

12 zaterdag 8 en zondag 9 september - Folkloristische Koekezondag met kinderspelen .

13 september - Verschijnen van het boek " Bredene in oude kaarten "

14 13 oktober - Geleide daguitstap naar het Spaarbekken in Kluizen en Philippine .

Verder : Gedurende het zomerseizoen , wekelijks openstellen van het heem voor de " Velo-relaxtour " (honderden bezoekers)
En ten slotte : uitgifte van het " Jaarboek 1973 "
Iedere zondag : van 11 tot 13 uur : ledenbijeenkomst in het heem , Kerkstraat - Bredene Dorp - Uitwisseling , reproduktie zeldzame dokumenten , bespreking nieuwe aanwinsten , suggesties.

IEDEREEN IS VAN HARTE WELKOM !

==========

H E E M K R I N G " T E R C U E R E " E I N D E 1 9 7 3

++

BEHEERRAAD

Hoofdman	Belpaeme Noël
Onderhoofdman	Eeckhout Raoul
Secretaris	Van Steenkiste Roland
Penningmeester	Defever Julia - postrekening 547 808

COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN VAN DE GEMEENTE BREDENE

Burgemeester	Albert Claeys
Schepenen	Lagast Raymond
	Van Hooren Raymond
	Beeckaert Roger

MEDEBEHEERDERS

Cattrijsse Willy
Desopper Georges
Devriendt Willy
Fischer André
Fonteyne Gilberte
Geselle Camille
Gevaert Fernand
Landsoght Jacques
Terreyn Henriette
Vandecasteele Louis
Versluys Roland

EREVOORZITTER — Verbanck Richard

Ereleden — Penninck Jozef - Legeweg 133 St-Andries
Farazijn Daniël- Groeningestr.77 Gent

TWEEMAANDELIJKS MEDEDELINGSBLAD :

" R O E P S T E E N "

+++++++++
+++++++
+++++
+++
+

L E D E N L I J S T - A F G S L O T E N 3 1-O K T. 7 3

==========

Wegens technische reden is deze lijst in twee delen gesplitst

---

Aspeslagh Charles	Duinenstraat 25	Bredene
Aspeslagh L.A.	Jozef II -str 25	Oostende
Backers Georges	Nukkerstraat 5	Bredene
Baillière Simon	Kastanjelaan 37	Stene
Ballegeer André	Meeuwenlaan 11	Blankenberge
Beaumont Gaston	Hendrik Serruyslaan	Oostende
Beeckaert Roger	Steenovenstraat 13	Bredene
Beirens Arseen	Markt 10	De Haan
Belligh Camille	Dorpstraat 82	Bredene
Belligh Gustaaf	Monnikenstraat 14	Bredene
Belpaeme Noël	Frankrijklaan 48	
Bertens Marcel	August Plovieplein 5	
Billiaert Roland	Breendoncklaan 43	
Billiau Leo	Guido Gezellestraat 37	
Blomme Edmond	Vanderstichelenstr 10	Oostende
Boey Lucien	Zandstraat 15	Bredene
Boey Maurits	Zandstraat 65	
Boey Noël	Duinenstraat 52	
Boey René	Koerslaan 36	
Bolle Pierre	Pr. Elisabethlaan 72	
Bollenberg Albert	Brugse Stw. 1	
Bollenberg Henri	Zuidstraat 15	
Bollenberg Willy	Zuidstraat 13	
Boucquaert Jerôme	Nukkerstraat 26	
Boucquaert Leon	Friz Vinckelaan 58	
Broucke Aimé	Veldstraat 88	
Broucke Henri	Lagravièrestraat 6	
Brouwers Johan	Gentstraat 46	
Bruyneel Roger	Brusselstraat 14	
Bruynooghe Dirk	Tarwestraat 22	Oostende
Bulcke William	Benediktijnerstraat 3	Bredene
Buttiens Alfons	Wierenstraat 39	Oostende
Caestecker Hubert	Pr. Elisabethlaan 1	Bredene
Callebaut Guido	Hoefijzerlaan 3	
Callewaert	Dorpsstraat 22	
Candaele Albert	Prins Albertlaan 42	
Cardon Romain	Pr. Elisabethlaan 80	
Cattrijsse Roger	Hoogwegel 47	Gistel
Cattrijsse Willy	Fritz Vinckelaan 104	Bredene
Cavereel A.	Koninginnelaan 48	Oostende

Christiaen Marie-Rose	Veldstraat 3	Bredene
Claeys Albert	Kapellestraat 313	
Claeys Leon	Gentstraat 48	
Clicteur Omer	Driftweg 57	
Coelus Robert	Noordlaan 8	
Colpaert Alice	Sluizenstraat 3	
Colpaert Maurits	Kapellestraat 33	
Content Arseen	A. Liebaertstraat 48	Oostende
Cordy Paul	Berkenlaan 11	
Croos Firmin	Nukkerwijk 22	Bredene
Crucifix André	Breendonklaan 39	
Dangez Henri	Voorhavenlaan 80	Oostende
David Gustaaf	Breendonklaan 22	Bredene
Debaedts Nick	Mariakerkelaan 64	Oostende
Debaene Alois	August Plovieplein 11	Bredene
Debeuckelaere Oscar	Dorpstraat 75	
Deblauwe Raoul	Buurtspoorwegstr 2	
Debrock Marcel	Nieuwstraat 76	
Debruyne André	Spaarzaamheidstr 14	
Debruyne Richard	Leeuwerikkenstraat 184	Oostende
Debruyne Valère	Jacob Besagestraat 57	
Declerck Paul	Eksterstraat 39	
Decoo Firmin	Duinenstraat 117	Bredene
Decouter Yvonne	Sluizenstraat 98	
Decraecker Jozef	Bredene stw.	Oostende
Decroos Henri	Vaartdijk Noord 1	
Decroos Jan	Ringlaan Zuid 153	De Haan
Decuyper Elisabeth	Driftweg 175	Bredene
Defever Gerard	Pr. Elisabethlaan 45	
Defever Julia	Rozenlaan 21	
Defever Madeleine	Pr. Elisabethlaan 29	
Defever Margriet	Rozenlaan 21	
Defurne Herman	De Rudderstraat 6	Oostende
Dekeyser André	Kapellestraat 235	Bredene
Dekoninck Raf	A. Deleustraat 42	Ichtegem
Delaere Eric	Brugse Stw. 57	Bredene
Delaere Georges	Fritz Vinckelaan 4	
Deleu Redgy	Gentstraat 38	
De Lille Georges	Buurtspoorwegstraat 55	
Demeere Henri	Koningstraat 76	Oostende
De Mol Jean	Frankrijklaan 9	Bredene
De Muyt Luc	Dorpstraat 123	
E.H Denoo Remi	Pr. Marie-Josélaan 9	
de Ponthieu Giovanni	Vinkenstraat 23	Oostende
Depoorter Eddy	Spaarzaamheidstraat 15	Bredene
Depoorter Jerôme	Spaarzaamheidstraat 15	
Deputter Georges	Prins Karellaan 6	
Derinck Kamiel	Processieweg 6	Aartrijke
Derinck Urbain	Kapellestraat 7	Bredene
Deroo Gilbert	Nukkerstraat 25	

Derudder Roger	Frans Provoostplein 7	Bredene
Deschepper Eugeen	Mariakerkelaan 8	Oostende
Desopper Georges	Brugse Stw 1 b	Bredene
Deswaef Emmanuel	Koerslaan	
D'Everlange Leon	Pr. Elisabethl. 25	
Devos Fernand	Ruiterlaan 8	
Devriendt Willy	Brugse Steenweg 51	
Devos Roger	Kapellestraat 307	
Dewever Eric	Dorpstraat 46	
Dewulf Georges	Dorpsstraat 17	
D'Hulst Roger	Derbylaan 13	
Dubois René	Nieuwstraat 60	
Duchateau François	Peter Benoitlaan 20 a	
Durnez Jules	Nieuwstraat 74	
Eeckhout Raoul	Wagenmakerstraat 1	
Eerebout Roger	Kapellestraat 233	
Eerwaarde Zusters	Dorpstraat 144	
Eerwaarde Zusters	Nukkerstraat 106	
Eerwaarde Zusters	Peter Benoitlaan 21	
Eneman Jules	Driftweg 45	
Everaerdt Pierre	Duinenstraat 13	
Faict Herman	Steenovenstraat 28	
Feys Henri	Cockerillstraat 8	Oostende
Fischer André	Verbondenenlaan 9	Bredene
Fischer Karel	Molenstraat 92	
Fonteyne Gilberte	Verbondenenlaan 9	
Francier Jaak	Torhoutsteenweg 509	Oostende
Gerijl August	Vingerlinckstraat 11	
Geselle Camille	Buurtspoorwegstraat 89	Bredene
Gevaert Amedee	Onafhankelijkheidstr 4	Oostende
Gevaert Fernand	Duinenstraat 40	Bredene
Gilliaert Etienne	Kapellestraat 239	
Glorie - A. Durnez	Lombardzijdelaan 73	Westende
Haeck Kamiel	Driftweg 59	Bredene
Havermaet Roger	Parklaan 10	
Halewyck Raoul	Kasteeldreef 7	Snellegem
Hallemeesch Robert	Dr. Vandeweghеplein 1	Bredene
Helsmoortel August	Sportstraat 18	
Helsmoortel-Boey	Zandstraat 67	
Hendrickx Wilfried	Prins Albertlaan 88	Oostende
Hollevoet Albert	Sluizenstraat 99	Bredene
Hosten Wilfried	Sint Ricquiersstr 10	
Hubert Fernand	Verenigingstraat 3	
Ingelbrecht Oscar	Kapellestraat 12L	
Jacqueloot Urbain	Vindictivelaan 19	Oostende
Knockaert Cyriel	Noordzeestraat 30	Bredene
Knockaert -Vandenbroucke	Vredestraat 22	
Knockaert Julien	Polderstraat 105	
Knudde Marcel	Dorpstraat 92	
Krefeld G.	Keizerslaan 13	Brussel

Lagast Raymond	Kapellestraat 37	Bredene
Lambrecht Raymond	Frankrijklaan 31	
Lantsoght Jacques	August Plovieplein 22	
Lateste Oscar	Fritz Vinckelaan 68	
Latré René	Prins Albertlaan 66	
E.H. Latruwe Firmin	Pr. Elisabethlaan 19	
Lauwereyns Erik	Steenweg op Gistel 238	Oostende
Lauwereyns Roland	Buurtspoorwegstraat 91	Bredene
Mw. Lecoutere	Driftweg 31	
Leirman André	Taboralaan 130	Oostende
Leveke Willy	Zeelaan 12	Bredene
Lingier Maurice	Wagenmakerstraat 16	
Lingier Raymond	St-Pieter & Pauluspl 14	Oostende
Lingier Robert	Dorpsstraat 104	Bredene
Loy Alfred	Duinhelmlaan 5	
Luca Kamiel	Prins Albertlaan 68	Oostende
Luca Robert	d° 71	
Dr. Luja Marcel	Hendrik Consciencelaan 3	Bredene
Maes Marcel	Mariakerkelaan 149	Oostende
Mahieu Raymond	Duinenstraat 186	Bredene
Mackelberge Jannie	Breendonklaan 12	
Meesschaert Charles	Duinenstraat 169	
Melis Charles	Zandstraat 20	
Metsu Charles	Kon. Astridlaan 15	
Metsu Walter	d° 15 a	
Meyns Fernand	Breendonklaan 57	
Meysman Louis	Buurtspoorwegstraat 52	
Meyus Carlos	Ijzerlaan 2	
Milh Jan	Kristinastraat 56	Oostende
E.H. Neirynck Firmin	Kerkstraat 8	Bredene
Meyt Leopold	Dorpstraat 31	
Nyssen	Dorpstraat 20	
E.H. Olivier Albert	Spaarzaamheistr 33	
Opstaele Roger	Dorpsstraat 106	
Pittery Gilbert	Nukkerstraat 74	
Plovie Iwan	Turkijenlaan 29	
Poppe Oscar	Duinenstraat 338	
Pottier Louis	Kon. Elisabethlaan	Nieuwpoort
Pyra Georges	Dorpstraat 74	Bredene
Pyra Kamiel	Kapellestraat 131	
Pyra Remi	Violierenlaan 10	
Questier Marcel	Nieuwstraat 90	
Questier Roger	Frankrijklaan 16	
Raes-Schallier	Parklaan 20	Bredene
Ramakers Maria	Gentstraat 32	
Ramakers Jessie	Duinhelmlaan 4	
Rammant Norbert	Veldstraat 2	
Rau Raymond	Oude Molenstraat 22	Oostende
Rau Roland	Vismijn 38	
Rosseel Gustaaf	Edw. Moreauxlaan 65	

Rossel Fernand	Meiboomlaan 21	Oostende
Rotsaert Freddy	Frankrijklaan 6	Bredene
Sareyka-Van Canneyt	Kampweg 36	Mönchengladbach
Scharlé	Derbylaan 26	Bredene
Smet Leon	Petunialaan 1	Oostende
Stragier Richard	Darwinlaan 12L a	Bredene
Steenacker Henri	Van Tieghemlaan 55	Oostende
Stubbe Philomène	Pr. Elisathlaan 24	Bredene
Dr. Tack	d° 34	
Tas Albert / Patro	Duinhelmlaan 9	
Tas Marcel	Groenestraat 25	Vlissegem
Terrijn Henriette	Buurtspoorwegstraat 89	Bredene
T'Jampens Maurice	Duinenstraat 302	
Thijs Frans	Zeepaadje 6	
Vanalderweireldt Edw.	Thomas Vanloostr 52	Oostende
Van Canneyt Jules	Dorpstraat 87	Bredene
Vandecasteele Henri	Molenstraat 88	
Vandecasteele Louis	St Riquierstraat 17	
Vandecasteele André	Sluizenstraat 64	
Vandekerckhove Camiel	Brusselstraat 5	
Vandenberghe Edwin	Dorpsstraat 14	Klemskerke
Vandenberghe Gustaaf	Peter Benoitlaan 5	Bredene
Vandenberghe Jean	Dwarsstraat 2	Oostende
Vandenbosche Lodewijk	Koerslaan 37	Bredene
Vandenbogaerde Gerard	Antwerpenstraat 52	
Vandenbriele Willy	Leopoldlaan 30	De Haan
Vandenbroucke Yvonne	Duinenstraat 229	Bredene
Van der Beken Michel	Peter Benoitlaan 1-3	
Dr Vandeweghe Jan	Prins Albertlaan 70	Oostende
Van Eeghem Maurice	Kon. Astridlaan 34	Bredene
Van Gheluwe Maurice	Vicognedijk 15	Oostende
Vanhooren Firmin	Zeelaan 9	Bredene
Vanhooren Freddy	Driftweg 129	Klemskerke
Vanhooren Raymond	Noordzeestraat 8	Bredene
Vanhoucke Robert	Kapellestraat 153	
Vanhoutte Maurice	Veldstraat 16	Snaaskerke
Van Isacker Jacques	Breendonklaan 49	Bredene
Vanlaere Gerard	Buurtspoorwegstraat 63	
Vanleenhove	Duinenstraat 35	
Vanloo Anne-Marie	Duinenstraat 51	
Vanloo René	Duinenstraat 333	
Vansteenkiste Roger	Duinenstraat 50	
Vansteenkiste Roland	Ijzerlaan 3	
Van Thuyne Maurits	Noordlaan 3	
Van Walleghem Daisy	Duinenstraat 2	
Van Walleghem Honoré	Pr. Elisabethlaan 94	
Van Zandweghe Auguste	Brugse Steenweg 40	
Velghe Alfons	Dorpsstraat 120	
Verbanck Richard	Driftweg 33	
Verbanck Frans	d°	

Vercaemert Jean-Pierre	Kerkhofstraat 1	Bredene
Verhaeghe Allard	Noordedestraat 72	
Verlinde Alois	Nukkerstraat 68	
Verlinde André	Benediktijnerstraat 24	
Verlinde Henri	Nukkerstraat 86	
Verlinde Roger	Nukkerstraat 86	
Vermeulen Arsène	G. Defeverstraat 22	
Vermeylen André	Dorpsstraat 132	
Vermoortel André	Kapellestraat 61	
Versluys Kamiel	Kapellestraat 167	
Versluys Noël	Brusselstraat 6	
Versluys Pierre	d° 14	
Versluys Roland	d° 8	
Versluys Willy	Driftweg 167	
Verstraete Marc	Batteriestraat 38	Klemskerke
Vrancken Paul	Lelielaan 4	Oostende
Vrancken Raymond	Vicognedijk 26	
VVKS 53/11 Noordland	H. Bonne Zegelaan 3	Bredene
Warlop Bernard	Kon. Astridlaan 61	
Wybo Alfons	Vicognelaan 5	
Wyntin Erik	Distellaan 69	Oostende
Wyntin Herman	Sluizenstraat 130 a	Bredene
Zwaenepoel Georges	L.Vanderschraeghestr 13	
Zwaenepoel Willy	Zegelaan 2	

Ameele Romain	Zuidstraat 6	Bredene
Bauwens René	Parklaan 25	
Bastin Yvan	Duinenstraat 347	
Beyen Julien	Van Tyghemlaan 47	Oostende
Blommaert John	Zeepaadje 2	Bredene
Blomme Albert	Strandlaan 2	
Bollenberg Jan	Zuidstraat 15	
Bossaer Ray	Batterijstraat 40	Klemskerke
Broucke Theo	Dr. Vandeweghеplein 45	Bredene
Brouckxon Edward	Stuiverstraat 424	Oostende
Casier Fernand	Kon.Astridl.87	Bredene
Cauwenberghs Alfons	Europalaan I	Wilrijk
Clybouw Noël.	Nukkerstraat 11	Bredene
Constandt Maurice	Vredestraat 24	
Counye Jozef	Frère-Orbanstr. 83	Oostende
Cuypers Jean-Marie	Duinenstraat 196	Bredene
Daems Paul	Van Iseghemlaan 116	Oostende
Damman Eddy	Nieuwpoortstw. 344	
Debaedts Michel	Mariakerkelaan 64	
Decraecker Jozef	Coupurestraat 20	Bredene
De Jonckheere Jan	Antwerpenstraat 2	
De Langhe Gilbert	Kapellestraat 119	
De Mey Reddy	Koninginnelaan 64	Oostende

Demoor Daniël	Torhoutstw.299	Oostende
De Muynck Germain	Bedevaartstr. 3	Bredene
Denorme Jos.	H.Hartlaan 28	Oostende
De Ponthieu Daniël	Nieuwpoortstw. 48	
de Seyn Gerard	Ste.Katherinepolderstr	
Deswelgh Remi	Zuidstraat 3	Bredene
Devynck Arsène	Frankrijklaan 60	
Dewachter André	Torhoustw 543	Oostende
De Wever	Duinenstraat 262	Bredene
Dewulf Romain	Hugo Losschaertstr 3	Brugge
Dreesen Jan	Rode Kruislaan 4	Oostende
Dumon Alfons	Pr. Elisabethlaan 82	Bredene
Focke Henri	Mariakerkelaan 48	Oostende
Geldhof Ronny	Duinenstraat 305	Bredene
Hollevoet Gaston	Gentstraat 5	
Hollevoet Leon	Plantenstraat 56	Oostende
Houben Guido	Pr.Elisabethl 26	Bredene
Huyghebaert Raymond	Driftweg 52	Wenduine
Lams Maria	Frankrijklaan 14	Bredene
Leconte Cyriel	Brugse Stw. 176	
Lingier Daniël	Wagenmakerstr 18	
Maes John	Driftweg 2	
Major Walter	Ed. Laponstr 10	Oostende
Marest Leopold	Dorpstraat 96	Bredene
Mestdagh Frans	Golfstraat 23	
Metsu Willy	Kapellestraat 143	
Orlans Richard	Waterhoenstraat 31	Gent
Praet Jozef	Verbondenenlaan 3	Bredene
We Pyra-Casier	Kon. Astridlaan 79	
Rouselle Robert	Driftweg 1	
Rubben Jan	Kouterdreef 14	Laarne
Rubben Karel	Capucienenlaan 11	Aalst
Schamp Ivan	Fritz Vynckelaan 76	Bredene
Schaut Louis	Parklaan 18	
Timmerman Celesta	Nukkerstraat 88	
Vandenberghe Jules	Langestraat 36	Oostende
Vandenbogaerde Camille	Sluizenstraat 180	Bredene
Vandenbroele Willy	Landweg 3	
Vandenbroucke Maurits	Veldstraat 10	
Vandevennet-Lievens	Gulden Vlieslaan 16	Brugge
Van Haverbeke Eddie	Nieuwpoortstw 20 a	Oostende
Van Iseghem Auguste	Stockholmstr 47	
E. Vanremoortele-Ketelers	Landbouwerstraat 6	
Van Rickstal	Zwaluwenstraat 63	
Van Steenkiste Oscar	Nukkerstraat 7	Bredene
Vantorre Cyriel	Zeedijk 102	Heist
Verbanck Karel	Donk 56	Mol

Mw. Verbanck L.	Nieuwpoortstw 196	Oostende
Verbeke Roger	Brugse Stw 30	
Verburgh André	Zwanenstraat 75	
Verburg Eddy	d°	
Vercruysse André	Van Hembdenstraat 13	
Verduyn Gisèle	Verbondenenelaan 8	Bredene
Verduyn Michel	Blauwelaan 7	Klemskerke
Vermeersch R	Blauwkasteelstr 98	Oostende
Wyntin M-R	Veldstraat 3	Bredene
Zanders Roger	Plassendalestw. 15 a	Oostende

Voorlopig al

==========

Inzending Frans Verbanck

B I J E E N P R E N T K A A R T F I G U U R

De aloude strandvissers - om den brode - waren vroeger populaire prentkaart-personnages . De uitgevers van deze kaarten lieten ze verspreiden over de ganse kust met als opdruk de verschillende plaatsnamen : De Panne , Koksijde, Middelkerke , Heist , enz. Dat alles voor éénzelfde visser .

Heden ten dage kan de verzamelaar dus moeilijk uitmaken vanwaar de man werkelijk afkomstig was .

Ik acht het dus wel nuttig de meest gekende figuur nader te laten belichten door iemend die hem nader heeft gekend. Zodoende zal blijken welke flinke kerel deze " naamloze " is geweest . Ik zeg wel " KEREL " , de erenaam die vele vrije , ontembare kustbewoners sedert de duistere middeleeuwen fier hebben gedragen .

Hierna volgt dit portret , zoals het door zijn neef, Frans Verbanck (86) werd neergeschreven .

R.V

§
§§§
§§§§§
§§§
§

OSTENDE. - Pêcheur de Crevettes
Série 7 N. 177
Éditeur Albert Sugg, à Gand.

De persoon hierbij afgebeeld volgens een postkaart vóór en na de eerste wereldoorlog in alle winkels der kuststeden te koop, was mijn oom; hij was de echtgenoot van mijn moeders jongste zuster. Hij was Philippus-Jacobus Deputter; volgens ik zie op zijn doodsprentje, geboren te Middelkerke op 29 Mei 1862 en overleden op 8 Maart 1946. Tante was toen reeds overleden.

Hij was een doodbrave man; Zou geen vlieg kwaadgedaan hebben, maar van natuur was hij een goede maar ontembare vent. De strandjutterij en het stropen zaten hem in het bloed. En hij wilde onder niemands gezag staan! Hij was enkele jaren aan de maalboten, maar hij heeft die staatsbetrekking laten staan omdat hij geen "koejenade", zoals hij het noemde, kon verdragen.

Van in die tijd heeft hij mij destijds een paar staaltjes verteld, en daar ik weet dat hij liever ware doodgevallen dan een leugen te vertellen, geloofde ik, en nu nog, dat hij de waarheid sprak. Hij zegde dat daar aan boord van zijn schip een jonge luitenant was; die hem op alle manieren tergde, en voor wie hij nooit kon goeddoen. Welnu, op een Zondag had hij de wacht. (In de 80 er jaren kleine scheepjes, en de dienst was anders ingericht dan nu) Dus die luitenant komt aan boord, begint te vitten en te zagen over alles en nog wat;

"En nu", zegt nonkel Ko," ik word zo woest, dat ik een handgreep greep, en achter hem holde van vóór tot achter het schip, en hem waarschijnlijk de scheidel zou hebben ingeslagen had ik hem kunnen beetkrijgen; en de les heeft hij begrepen, want nadien was het Kootje hier, en Kootje daar.

Zijn commandant zag hem zeer gaarne en had volle vertrouwen in zijn Zeemansschap-
Zo gebeurde het meer dan eens dat hij voorganger was, bij het binnenkomen met slecht weer-
"Voorzichtig, Kootje" zei dan de commandant;
"laat maar aan mij over, commandant, maar
"ge moogt niets zeggen---" en we liepen goed binnen. (Hij was toen kwartiermeester-)

En merken wij terloops op dat die kleine maalboten in die tijd bestuurd werden zonder al die technische hulpmiddelen van heden.

Toch heeft hij de maalboten verlaten rond 1890-, en is terug naar Middelkerke getrokken, waar hij dag-, en nog meer 's nachts werkte: Alles deed hij om geld te verdienen voor vrouw en kinderen- Alle karweien pakte hij aan, als het maar opbracht: Stoelen herbiezen onder meer. Maar hij was een vrij man; dat was zijn ideaal. Ik denk dat hij ook wild stroopte- Mijn vader vertelde mij dat hij eens samen met nonkel Ko in de duinen wandelde- Nonkel met een stok. En twee maal te rade sloeg nonkel met met zijn stok een konijn dood neven zijn voeten,

vóór dat vader het beestje had bemerkt.
Verscheidene malen is tante Roze naar de vismijn gekomen met een paar manden paling die nonkel de vorige nacht had gevangen.
Die mensen zijn nooit rijk geworden, maar ze hadden ook nooit iets te kort.
En ik heb nooit geweten of hij ooit gepakt werd en/of gestraft wegens perspagen.
En gemeenschap mocht vrij bedreven worden.
Dat laatste deed hij tot hij oud was.
Dat hij zacht ruste, de brave man; hij deed nooit iemand leed.

Zijn neef
Frans J. Verbouck

22/8/1972.

Waakt, omdat gij niet weet, op welk uur uw Heer komen zal. Mth. 24, 42.

BID GOD VOOR DE ZIEL
van
Philippus-Jacobus DEPUTTER
Weduwnaar van
Rosalia MORTIER
geboren te Middelkerke, den 29 Mei 1862 en er godvruchtig overleden, den 8 Maart 1946, voorzien van de H.H. Gerechten onzer Moeder de H. Kerk.

Heer, vijf talenten hebt gij mij gegeven, zie vijf andere heb ik daarbij gewonnen... — Zeerwel, gij goede en trouwe dienaar, omdat gij over weinig getrouw zijt geweest, zal Ik u over veel stellen: ga in tot de vreugde des Hemels. Mth. 25, 20-21

Gesproten uit een der oudste en meest uitgebreide families uit de streek, heeft hij den levensweg van zijn christelijke voorouders bewandeld. Eerlijk en vlijtig, opgeruimd en verdraagzaam, diepgeloovig en hulpvaardig verdiende hij de weldaad van een lang en rustig leven.

Met kalmte en berusting wachtte hij op de komst van den dood.

Beminde KINDEREN en KLEINKINDEREN, ik smeek u, bij den naam van Onzen Heer Jezus-Christus, dat gij allen trouwe christenen zoudt blijven, deugdzaam en werklustig, allen vereenigd in liefde en geloof... opdat we elkander eens mogen terugvinden bij God in den hemel. Ik dank u voor de goede zorgen die gij mij gegeven hebt in de laatste jaren van mijn leven; blijft mij indachtig in uwe gebeden.

Mijn liefde is met u allen in Christus Jezus.

Akten van geloof, hoop, liefde en berouw.

Mijn Jezus barmhartigheid. 300 d. afl.

Druk. A. VERSTRAETE, Oost. Stw., 3b, Middelkerke.

Inzending CAMIEL GESELLE

K O D D I G E U I T H A N G B O R D E N

De uithangborden zijn een uiting van de decoratieve volkskunst en naarmate wij in de tijdrekening achteruitgaan , treffen zij ons niet alleen door hun primaire voorstellingswijze maar vooral nog door de naïeve inslag van hun opzet ,die bijdraagt tot hun bekoorlijkheid .

Waar is de tijd dat bij elke haarkapper het koperen scheerbekken aan de huisgevel bengelde als waardigheidsteken van zijn ambacht ? Een leuke kerel had hierbij nog hier en daar een variante klaar van de , op onbeholpen wijze , geschilderde spreuk : " Hier scheert U Leo Vits
Vandaag voor geld en morgen voor niets "

Bij de vlees- of beenhouwers was het een koe- of ossekop en bij de spekslagers een zwijnskop of een hesp die de aandacht van Jan Publiek moest gaande maken ; de schoenmakers hadden hun laars , de klompenmakers hun " kloef " , de zadelmakers hun paardekop en drogisten hun gaper of hun stamppot (mortier), de tabakswinkels hun Moriaan of hun dikke sigaar, de kleermakers hun grote schaar .

Het spreekt vanzelf dat de café's, estaminets , afspanningen - zaliger gedachtenis - en alle mogelijke drankhuizen , het meest van al reclame maakten met hun typische uithangborden . Wie heeft niet hier en daar nog sporen ontdekt van de volgende destijds zo gekende uithangborden ,zoals : In de Posthoorn - In de Dilligentie - In de slimme Vos - In de rode Valk - In den Leeuw - In de Zwaan - In den Uyl - In den Olifant - In den Haan .

Veel uithangborden zinspelen op de familietoestand van de herbergier : In de twee Wezen - In de zeven Dochters - In de veertien Billekens - Bij Nonkel Stien - . Anderen noemden de staminee naar de plaats of ligging : In de Vierweegse - In de twee Linden - In de Vlieringstruik - In de Notelaar . Natuurliefhebbers hadden het op bloemen gemunt : In de witte Lelie - In de rede of nobele Roze - In de Goudbloem - In de Violier - In de Drieklaver - In de Vierklaver - In het Klaverblad . Het woord GOUD speelde ook een aanzienlijke rol in de opschriften van drank-en spijshuizen : In de gouden Bol -

In den gouden Korf - In de gouden Aap - In de gouden Hoorn - In den gouden Appel - In den gouden Ring - In de gouden Engel.

De godsdienst en de Bijbelse geschiedenis hebben onze voorzaten ook steeds geïnspireerd toen zij hun huizen aanbevolen met de benaming : In den Hemel - In het Kruisken - In de drie Koningen - In den Engel - In het Vagevier - In den Hof van Olijven - In den soeten Name Jesu , daarbij niet te vergeten de ganse heiligenreeks : In Sint Antonius - In Sint Sebastiaan - In Sint Jorishof - In Sint Martinus - In Sint Hubertus en zovele anderen . Ontelbaar is deze reeks in Vlaanderen .

Het is typisch dat veel drankgelegenheden met een zekere standing vaak de naam dragen met historisch cachet zoals: Het Hof van Vlaanderen - De Vlaamse Leeuw - Het Krügershof - Het Huis van Boergondiën - De Koning van Spaniën .

Hoeveel herbergen in onze gewesten steken niet uit : In de zwarte Kat - In de grote Pint - In de vette Os - In de kleine winst - In den goeden Hoek ? Ook de grote figuren van literatuur en schilderkunst van hun voetstuk neergehaald om de " commercie " luister bij te zetten : Café Rubens - Café Breughel Café Van Eyck - Café Teniers - Café Vondel - Café Vader Cats bv.

Uithangborden vertolken heel dikwijls de echte volkshumor en zijn daarom zo waardevol voor ons folkloristisch patrimonium . De wedijver onder de neringdoenden om een echte " treffer " te vinden voor hun uithangborden dreef hen op het terrein van de gemoedelijkheid , de pittigheid, de ongekunstelde volksgeest . Eén woord was niet meer voldoende om het gestelde doel te bereiken . Dubbele voorstellingen , spreuken, zegswijzen en gedichtjes kwamen bij de meest ondernemende durvers aan de orde. Zo ontstonden typisch-plezierige, soms echt koddige uitingen waarvan hieronder enkele staaltjes .

Wandelaar , zijt ge moe van gaan,
Rust uit in d'halve Maan .

Wandelaar is de reis nog ver ,
Rust dan in de Morgenster.

Hier bij Marie Pláché
Is oud en jong tevree

Ik woon hier aan het veer .
Wat kan ik beter wenschen ?
De Zegen van den Heer ,
De nering van de menschen .

Bij Lowietje Vanderplas
Is 't lollig en plezant
Het geld komt in de kas
En 't bier gaat in de klant.

Komt in den Belg
En neemt een zwelg .
Want 't beste nat
Komt uit mijn vat

In De Vischmarkt is't café
De baas is vroolijk en drinkt mee

Hier in de zwarte Kat
Krijgt men droog en nat ....

In Brugge kan men nu nog lezen op een uithangbord van een café bij het stedelijk kerkhof ; " BETER HIER DAN VERDER" Een boosaardig uithangbord dat vroegere jaren bestond, maar nu gelukkig verdwenen is stelde drie geschilderde figuren voor van een vrouw, een kat en een aap met de melding : " De drie valse dieren " . Het is wel eigenaardig dat het getal DRIE maar gedurig terug te vinden is op de oude uithangborden . Wie kent de benamingen niet : In de drie Sleutels - In de drie Hespen - In de drie Zwanen - In de drie Linden - In de drie Wegen - In de drie Appels - In de drie Gapers , en zo meer ?

Men begrijpt nu waarom voor de vrome Vlaamse herbergier uit de oude tijd , de benaming " In de drie Koningen " een dubbele bekoring had . Wat de " Drie Gapers " aangaat is dat nog een koddiger historie : Op het uithangbord zijn twee mensen met open mond afgebeeld . Het opschrift luidt " In de drie Gapers " Wie de derde gaper is , zal de lezer direct begrepen hebben : namelijk hij die er naar kijkt !

Men heeft zich afgevraagd waarom op zoveel Vlaamse uithangborden de zwaan verheerlijkt wordt . Is het om haar sierlijke lijn, haar majestatische houding, haar dapperheid of slagvaardigheid, of om iets anders...? Naar het schijnt heeft de zwaan maar dorst en hangt gedurig met haar lange hals in het water... Niet om zich te spiegelen in het rimpelloze watervlak van de stille vijver , maar om te drinken. Vandaar de vriendelijke verhouding tussen haar en de cafébaas die , tuk op een degelijke reclame , haar een bijzondere ereplaats op zijn wapenschild voorbehoudt .

§§§§§§§§§§
§§§§§§§§
§§§§§§§

Inzending van MICHEL VAN DER BEKEN

I N S T A N T A N E E T J E O P H E T L E V E N T E B R E D E N E - D U I N E N I N O K T O B E R 1 9 3 4

=======

Einde september 34 was er een kroepepidemie uitgebroken in de scholen van het vrij en officiëel onderwijs van het stadsdeel Brugsepoort , te Gent . Ik woonde op dat ogenblik in deze stad en wel in deze wijk waar alle leerlingen ogenblikkelijk werden ingeënt . Doch er kwamen nadien nog serieuse gevallen voor , waaronder dat van mijn zuster . Er zijn overlijdens geweest , en men kan zich goed indenken dat de medische overheid de zaak zo stil mogelijk hield....

Omwille van die reden mocht ik , alhoewel niet ziek zijnde , niet meer naar school en het was verboden thuis te blijven ! Dit voor zes weken . Er was voor mij maar één richting : Naar Bredene , bij mijn oom en tante , stichters-eigenaars van Pension Ritz . Ze hadden geen kinderen en ik heb daar een zeer gelukkige tijd doorgebracht waarvoor ik hen nog steeds dankbaar ben . Meteen had ik zo een tweede vakantie in 34 !

Hoe het leven er hier toen uitzag op zijn winters ? De straten waren verre van effen . Op de gronden van de huidige Bank van Brussel stonden een paar oude machines van Isidoor Lingier , aannemer . Op het perceel daar rechtover , slechts drie huizen : het onze , dat van de heer Enemen en dat van de heer Poppe (juist rechtover de toren van de nieuwe kerk) . De rest was een bilk die streng voorbehouden was voor alle vrouwtjes die hun was moesten " blèèken " . Wee degene die voor andere doeleinden op die bilk kwam ! Men kende toen nog de huidige wasmiddelen niet die " zonder gras of zon " een was geven die witter is dan wit .

Om half acht 's morgens deed " paster Hollevoet " zijn mis . Moest hij achteraf naar Oostende , dan was de tram hem waarschijnlijk te duur . Daarom werd gezocht naar een"slachtoffer " . Twee daarvan waren onder andere Dokter Blankhoff , die nog in leven is , en mijn oom die regelmatig moesten boodschappen doen met hun wagen . Had hij "hun" vandoen - en hij kende hun uren - dan was hij duchtig aan het brevieren in de huidige Peter Benoitlaan (toen Auguste Pedelaan) . Kwam de auto naar buiten dan was het brevieren direkt gedaan en hij was mee op weg . Wanneer hij terugkwam , en hoe , wist niemand !

Het leven in het sanatorium , op de huidige gronden van de dokters Luja en Vandenberghe , en anderen , gaf werk aan veel mensen van Bredene , zij het niet rechtstreeks , dan toch onrechtstreeks . De tweede zondag van de maand was het " bezoek", en de familieleden van de zieken kwamen vanaf de zaterdagnamiddag tot de zondagavond . Toe geschiedde de verplaatsing per trein . Niettegenstaande het eten GOED en afgewisseld was in het gesticht , waren er altijd mensen die ietwat speciaals wilden doen voor hun kinderen . De omliggende familiepensions en hotels moesten dan op kosten van de ouders een speciale " plat" bereiden : beafsteak-frites en dit was gewoonlijk iedere dinsdag . Dikwijls gebeurde het dat de teljoren van de ene terecht kwamen bij zijn konkurent , bij het terugbrengen dan , en zo , zonder één woord , wist men direkt hoeveel diners besteld waren.

Van twaalf tot twee was het verplegend personeel vrij. Daar er maar twee gediplomeerde verpleegsters waren , kunt ge gerust denken dat de anderen , die voor oningewijden hetzelfde uniform droegen (en het is op het huidig ogenblik nog zo !) vol pretentie waren . Ze moesten de straat op in het wit doch men sloeg een gabardine over de schouders , zogezegd om geen kou te vatten .

Toe had men nog een ezeltje , " Kongo " genaamd , en als het weder menselijk was trok het brave diertje twee à drie karretjes met een aantal zieken achter zich om een toertje te doen door onze verlaten villastraten . Het was een ontspanning voor de kinderen . De meer valieden deden tripjes in het duin of langs het strand .

Tussen de Driftweg-Kapellestraat en de Koninklijke baan was het een echte vuilbak . Begin 34 was een nieuw tramstationnetje gebouwd in metselwerk en het oude , een soort glazen barak , deed gedurende het seizoen dienst als politiebureel. Daar het niet op pijlers stond en het niet was verzekerd tegen de zware storm in het begin van de maand , lag het ding omgekanteld met de " poten omhoog " aan de overzijde van de tramsporen . Buiten twee of drie gebroken ruitjes was er geen schade aan . Resultaat : een nieuw in steen is in de plaats gekomen. Gedurende de oorlog werd het gebouwtje op last van de militaire overheid afgebroken .

Bovenop de duinen bevond zich toen nog een grote bunker uit de eerste wereldoorlog en wel op de plaats waar heden ten dage de militaire zenders staan . Daar er gevaar bestond dat het gevaarte van de duinen zou glijden waren er groengeschilderde borden met " Verboden Ingang " aangebracht . Niettegenstaande dat verbod ben ik dikwijls binnen geweest . Hier volgt de beschrijving : Links een wachtkamertje , rechts twee kleine en dan een grote plaats van waar men een mooie uitkijk

had op zee , doorheen de schietgaten . Op het uiteinde was een trap gemaakt om zo naar het strand te kunnen " abtreten " . Boven de bunker, gelegen langs die schietplaats , was een borstwering met in het midden een stuk arduin van één meter diameter dat in het midden voorzien was van een holte met groeven naar de uiteinden , waarschijnlijk om beter de voet van een zware machinegeweer te kunnen vastzetten . Wat had men daar een prachtig vergezicht ! Als kind stelde ik mij toen reeds de vraag waarom de gemeente de bunker niet had ingericht als controle- en uitkijkpost voor onze verlofgangers . Men had zeker , na een kleine aanpassing , de gans controle over het strand , ook bij slecht weer . Degene die op uitkijk moest staan zou zich in het droge bevinden in plaats van in die vuile , oude kabienkar , een echt armoeding dat men plaatste aan de ingang van het duinengat wanneer het seizoen begon . Het personeel stond in regen en wind .

Gedurende deze periode begon men reeds uit te zien naar het seizoen , anno 35 ! Mijn oom maakte plaats vrij om een grote schommel te plaatsen , samen met een paar andere spelen . Daarrond kwamen zitbanken voor de ouders . Bij anderen brak men het ene af , of herstelde men het andere , wat trouwens nog steeds het geval is . Iedereen greep naar de schilderkwast na de winter .

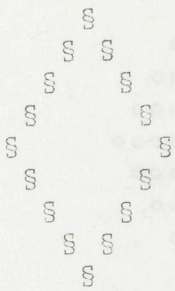
Ondertussen zag men hoe , op zijn duizend gemakken , " Dikke Juul " Lefevere van de elektriekfabriek zijn toertje maakte om te zien of zijn " reseau " , zoals hij zelf zegde , in orde was . Hij deed dit steeds per fiets , en wie heeft dit gekend figuur vergeten ....?

De zondag waren er toen twee missen : om 7.30 u. en om 10 uur . Het klokje werd geluid door de misdienaar . Ik geloof dat het iemand was van de familie Mestdagh . Het harmonium werd bespeeld door een zuster . Was het niet zuster Marie-Berchmans ? De toenmalige juffrouw Maria Vincke , nu Mevr. Van Massenhove , "zong voor " . De antwoorden werden gezongen door het volk . In wanorde (!) want de een zat hier , de andere dààr en met wat minder gemis aan samenhang zou het gemakkelijker geweest zijn . Doch wat wilt ge ! Een van de regelmatige zangers was De Jaegher (ook een gekend figuur in zijn tijd), een Waal met een bokkebaardje . En paster Hollevoet deed zijn best opdat zijn missen zoveel mogelijk zouden opbrengen want hij vroeg milde giften tijdens de omhalingen en boetedoen in de twee landstalen . Wat moet het dan geweest zijn tijdens het volle seizoen . Ekskuus dat ik die zaken misschien als kind wat nuchter heb bekeken . Gelukkig dat de tijd evolueert .

Na de mis werd het een gezellig samenzijn van het mansvolk in een paar café's die geopend waren gedurende de winterperiode . Na de middag hernam de " Duune " haar winterslaap tot de ... volgende zondagmorgen .

Michel Van der Beken

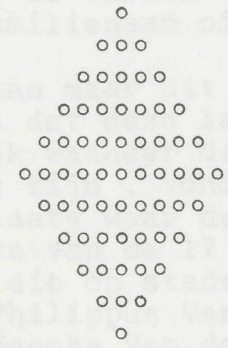
5 maart 1972

S L Y K E N S .....

H I S T O R I E K V A N E E N

B R E D E N S T O P O N I E M

Daniël FARAZYN

TCTCTCTCTCTCTCT

SLYKENS.....HISTORIEK VAN EEN BREDENS TOPONIEM

Het was zowat de traditie geworden de plaatsnaam " SLYKENS " af te leiden uit slijk of slik en dt in verband met de moerassige situatie waarin deze zone zich bevond na de duindoorbraak ten oosten van Oostende in 1584 ter beveiliging van deze vestingstad , situatie die verder behouden bleef ter schuring van de nieuwe havengeul .

In " ROEPSTEEN " nr 10/72 is een overdruk verschenen ontleend aan het tijdschrift van de Vlaamse vereniging voor familiekunde , afdeling Oostende , waarin een nieuw licht wordt geworpen op de oorsprong van het toponiem " Slykens " . Zeer terecht wordt het verband gelegd tussen deze plaatsnaam en de Bredense familienaam VAN DE SLYCKE . De vraag wordt gesteld : wat bestond er eerst , familienaam of plaatsnaam ?

De familienaam kan maar uit de plaatsnaam afgeleid worden wanneer bewezen is dat deze laatste vooraf bestond . Afleiding is o.a. mogelijk wanneer de stamvader VAN DE SLYCKE een vondeling zou geweest zijn . Vondelingen werden in vroegere eeuwen genoemd naar de plaats waar deze kinderen werden gevonden . Zo treffen wij einde van de 17 - e eeuw te Oostende volgende vondelingen aan die op stadskosten werden uitbesteed : Michiel Van der Ganck , Philippus Van de Packhuysen , Paulus Van van den Packhuyse , Jacoba Van de Langestraete , Cornelia Van de Torre , Elisabeth Kerckhof .

In de parochierekeningen van Bredene is geen enkele rubriek aan dergelijke uitbestedingen gewijd . Trouwens , het te vondeling leggen van kinderen in tijden van grote schaarste gebeurde zelden op de plattelandsgemeenten en kwam bijna uitsluitend voor in de steden .

In de 17 - e eeuwse " Quohieren van de ghemeene prochiekosten " van Bredene staat meermaals de familienaam VAN DE SLYCKE vermeld , o.a. in L636-1637 ; 1646 , 1653 , 1657 en dit nog voor de plaatsnaam SLYCKENS bekend was . Het belangrijkst is de vermelding van Jacques VAN DE SLYCKE die in 1646 , 75 pond . 10 sch. 10 gr. uitbetaald kreeg voor logies verleend aan Duitse militairen . Wij weten immers dat Jacques VAN DE SLYCKE in de smalle strook tussen de Gauwelozekreek en de Zuidzijde van de Oostendse vaart woonde , in het kwartier dus dat enkele jaren later eerst SLYCKE , SLICQUE en later SLYCKENS zal genoemd worden .

Deze hoek van Bredene werd in 1626 drooggelegd door het opwerpen van de zgn. LEGAARDSDIJK langs de oostoever van de Gauweloze " *tot an den dycke van de nieuwe reviere tusschen Plasschendaele ende de stede van Oostende* " . Zo luidt het in de aanbesteding die geen andere plaatsnaam vermeldt .

Voor 1660 treft men voor dit gebied slechts één benaming aan , nl. de " PIERHOEK " vermeld op een kaart door VAN LANGREN gepubliceerd in mei 1651 .

Het eigenlijke toponiem " Slycke " en varianten duikt eerst op in 1660 en vooral bij de bouw van het nieuw fort SINT-PHILIPPE in 1663-1665 op de zuidzijde van de monding van de Oostendse vaart in de havengeul .

Een eerste variante nl. " SLUYSKENS ", wellicht te wijten aan een foutieve schrijfwijze van een copiist , komt voor in een aanbesteding in augustus 1660 " *van het toedammen van verscheyde crequen liggende in de schorren beginnende jeghens over het kercxken van Steene* " .

Kenmerkend is het dat in 1663 bij de aanbesteding van het Fort Sint Philippe en bij de daaropvolgende uitbetalingen aan aannemers eerst de plaatsnaam " SLYCKE " gebruikt wordt . In de Resolutieboeken van de Staten van Vlaanderen van september 1663 spreekt men van fortificaties " *tot Slycke omtrent Oostende* " en verder nog " *om hiermee te betaelen het eerste payement van de bestedynghe van een nieuw fort omtrent het quartier gheseyt Slycke voor Oostende* ". In een rekening van de Rekenkamers te Brussel van 1665 lezen wij nog " *andere betalinge gedaen an het Fort St. Philippe daer men noemt te Slycke* " . Het verband ussen familienaam en plaatsnaam is hiermede duidelijk aangetoond .

Reeds in 1664 komt toponiem SLYCKENS , - VAN SLYCKE - opdagen , nl. in de resolutieboeken van de Staten van Vlaanderen bij het doorsnijden van de Legaardsdijk " *drie doorsnydinghen in den grooten zeedyck tusschen Slyckens ende d'oude Gavelooze sluyse* " en verder nog " *ende het Fort tot Slyckens*".

Het is uiteindelijk het toponiem SLYCKENS dat burgerrecht verwierf vooral met de bouw van de beroemde zeesluizen .

SLYCKENS blijft in de bredere zin van het woord de ganse agglomeratie aanduiden die rondom deze sluizen tot stand kwam . Merkwaardig is het echter dat dit toponiem in engere , lokale zin niet plaatsgebonden bleef , maar mettertijd van N.W naar Z.O ging verhuizen .

Het eerste gebied dat de benaming SLYCKENS toegewezen kreeg, was de strook grond waarop het fort St Philippe werd gebouwd . Spoedig echter werd dit gebied St. Philippus - of GOUVERNEURSPOLDER genoemd . In de 19 -e eeuw kwamen de benamingen " DEN HOEK " en " HET VARRETJE " de vroegere toponiemen verdrijven .

Het tweede gebied dat SLYCKENS werd gedoopt was HET SAS , gebouwd in 1669-1676 en het gehucht dat er ten N. van groeide , binnen de omheining van het Gekroond Hoornwerk . Toen dit sas in 1752 instortte , verloor deze huizengroep enigzins van belang en kreeg de naam " DE COUPURE " .

De benaming SLYCKENS ging tenslotte over naar het tweede sluizencomplex dat in 1754-1758 aan 300 tal meter stroomopwaarts van het eerste werd ingeplant en naar de nieuwe nederzetting die zich op de noordzijde ervan ontplooide, naar het O. toe .

Dat een plaatsnaam afgeleid werd uit een familienaam is geen alleenstaand feit in de toponimie, ook niet te BREDENE Twee andere voorbeelden zijn o.m. : de Paemelkreek en de Lisje Moreschorre . De benaming Paemelkreek gegeven aan de kreek die in de 17 -e en 18 - e eeuw benoorden de Groene Dijk uit de Lisje Morreschorre de havengeul inliep , is te danken aan de familie Paemel , die het Hof Ter Schelle in de Potteriepolder betrok .

Ook de Lisje Morreschorre dankt zijn benaming aan een familienaam . Op een vroeg 17 -e eeuwse kaart , op het Algemeen Rijksarchief , in het Fonds de Limburg-Stirum bewaard , staat te lezen " *schorre daer Loyske Morre woonde nu genaemt thoucxken* " .

Eens te meer wordt aldus bewezen welke belangrijke bijdrage vorsers in hulpwetenschappen , zoals familiekunde en plaatsnaamkunde , kunnen leveren voor de opbouw van de lokale geschiedenis .

Daniël FARAZYN

SLSLSLSLSLSL
SLSLSLSLSL
SLSLSLSL
SLSLSL
SLSL
SL

H I E R K O M E N D E S C H U T T E R S . . . .

++

z i j n d e
d e
H i s t o r i e
e n d e
E s b a t t e m e n t e n
v a n

D E K O N I N K L I J K E M A A T S C H A P P I J
" D E V E R E E N I G D E
K A R A B I J N S C H U T T E R S "
V A N B R E D E N E

++++++++++++++++++++++++++++++++

G E O R G E S D E S O P P E R

++++++++++++++++++++++++++++++++

Wanneer men te Bredene over de schutters spreekt dan bedoelt men daarmede natuurlijk de leden van de

Koninklijke Maatschappij " De Vereenigde Karabijnschutters "

Het doel en de werking van de maatschappij kan men zo in de naam zelf lezen : schieten met karabijnen of sportgeweren .

De maatschappij werd gesticht op 4 maart 1922 . Het " Reglement " der maatschappij werd aan het gemeentebestuur voorgelegd op 23 september 1923 . Deze datum wettigt dan ook haar huidige titel van koninklijk . Het was ten andere ook de eerste Bredense vereniging die deze eer te beurt viel . Het lokaal is sinds de stichting hetzelfde gebleven : café " In de Admiraal " , eertijds gehouden door Charles Luca en nu door zijn zoon Robert Luca . (Prins Albertlaan 71) .

Het gebruikte wapen , inderdaad wapen , is een geweer waarmede kogels afgevuurd worden van 6 m/m of van 0.22 duim , zijnde 5.588 m/m . Er wordt geschoten op kartonnen schietschijven, in de schutterstaal blazoenen genoemd . Sommige karabijnschuttersmaatschappijen houden ook prijskampen op gaaien , zoals de boogschutters zulks gewoonlijk doen , maar bij onze maatschappij is dit niet het geval . Het blazoen bevindt zich op 12 meter afstand van de schutter . De schietstand in onze lokale maatschappij is volledig " safe " voor ongevallen . De schutter bevindt zich in een soort hokje , hij schiet door een buis , aan welks ander uiteinde zich het blazoen bevindt , eveneens afgeschermd tegen wegketsende kogels of kogelscherven . Iedere dinsdagavond komen de leden te samen om hun sport te beoefenen.

Het " reglementboek " der maatschappij - de statuten zijnde - vermeldt hier en daar nog altijd enkele typische artikelen die ons beter de maatschappij van 1922 leren kennen .

Zo moest b.v. het inkomgeld of de bijdrage der lopende maand door ieder lid in handen van de schatbewaarder of van de bode betaald worden : het lidgeld kon dus maandelijks betaald worden . Dan viel het niet van zo hoog . De maatschappij had zelfs een bode of boodschapper , alhoewel deze functie officiëel nooit door iemand bekleed werd . Hij was in feite de private brievenbesteller van de club . Uitnodigingen en berichten van de vereniging werden rondgedragen in plaats van langs de post verzonden te worden . Vele andere verenigingen hadden destijds zo een bode in dienst en soms werden zijn prestaties vergoed .

Het lidgeld was tweeledig : een inkomgeld van drie frank , slechts éénmaal te betalen , namelijk bij de toetreding en een maandelijkse bijdrage van één frank vijftig . Prijzen anno 1923 !!

Ieder jaar , in het begin van het schutterseizoen , houdt de maatschappij , daartoe verplicht door het reglement , een SIRE-SCHIETING . Wordt als SIRE erkend het werkend lid dat in die schieting het hoogste aantal punten behaald heeft . En zo krijgen we dan een reeks gekende namen , meestal van Sassenaars , die er in gelukten de begeerde siretitel te behalen .

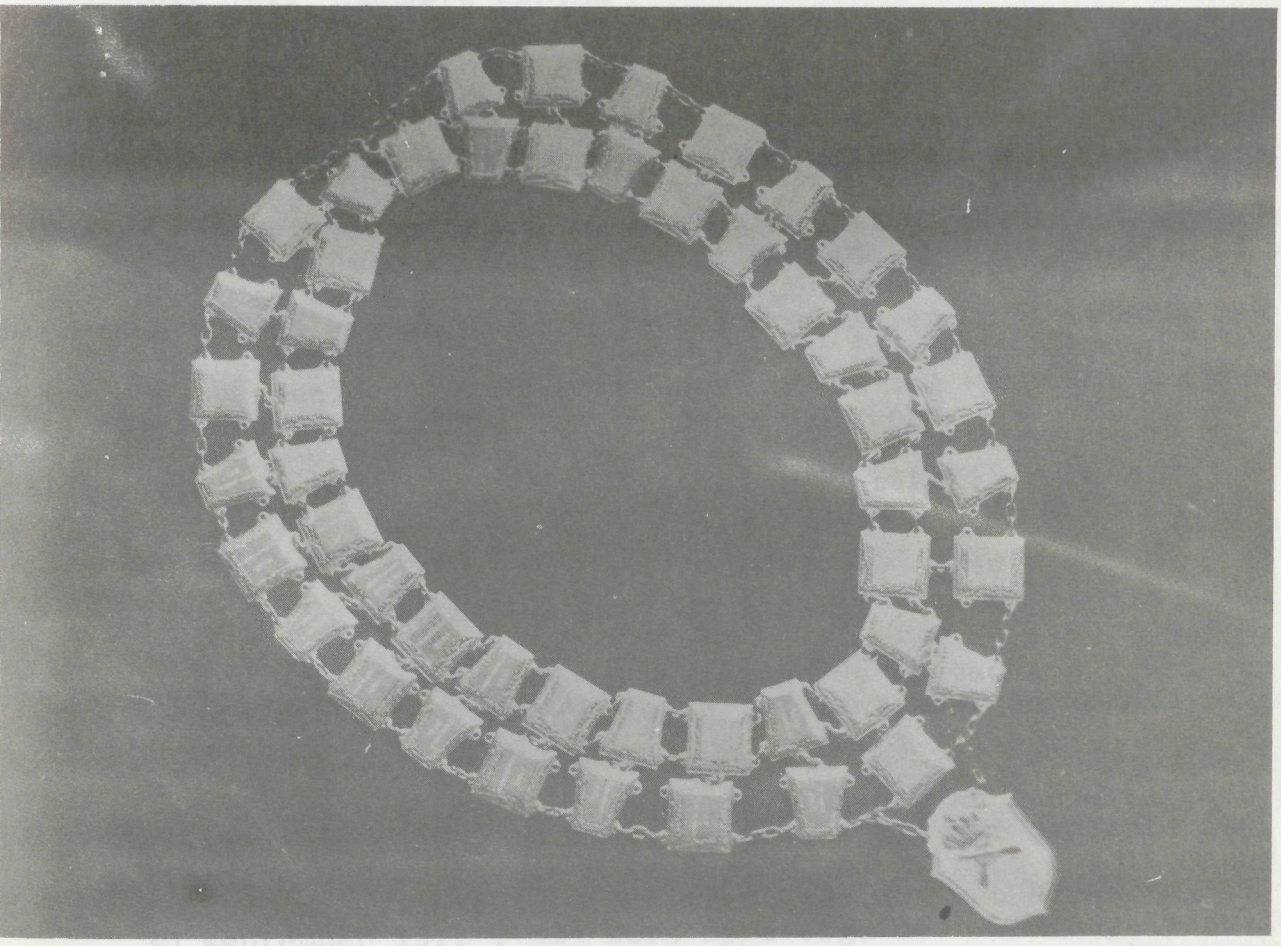
Hier volgt de volledige lijst dezer SIREN tot op heden :

1922-1923 Zwaenepoel André (burgemeester)
1923-1924 Billiau Camille
1924-1925 Cattrysse Hector
1925-1926 Cambier Georges
1926-1927 Marchal Jean-Baptiste
1927-1928 Hendrickx Gustaaf
1928-1929 Luca Georges
1929-1930 Ostyn René
1930-1931 Van Ruyskensvelde Louis
1931-1932 Decorte Leopold
1932-1933 Vandenbuys Leon
1933-1934 Cattrysse Lievin
1934 -1935 Desopper Richard
1935-1936 Vandenbuys Leon
1936-1937 Hendrickx Wilfried
1937-1938 Desopper Richard
1938-1939 Vandenbuys Leon
1939-1940 Desopper Richard
1940-1946 Oorlog belette iedere bedrijvigheid
1946-1947 Desopper Richard
1947-1948 Vandenbuys Leon
1948-1949 Vandenbuys Leon
1949-1950 Vandenbuys Leon
1950-1951 Vandenbuys Leon

1951-1952 Vandenbuys Leon
1952-1953 Vandenbuys Leon
1953-1954 Debaets Carlos
1954-1955 Debaets Carlos
1955-1956 Debaets Carlos
1956-1957 Vandenbuys Leon
1957-1958 Vandenbuys Leon
1958-1959 Vandenbuys Leon
1959-1960 Tack Marcel
1960-1961 Bollenberg Willy
1961-1962 Bollenberg Willy
1962-1963 Vandenbuys Leon
1963-1964 Bollenberg Willy
1964-1965 Delrue Georges
1965-1966 Buys René
1966-1967 Buys René
1967-1968 Buys René
1968-1969 Buys René
1969-1970 Buys René
1970-1971 Devriendt Willy
1971-1972 Devriendt Willy
1972-1973 Devriendt Willy

Het jaarlijks vieren van de nieuwbakken sire had destijds wel een zeer folkloristische inslag , maar had in 1947 voor het laatst plaats . De sire werd thuis afgehaald door de ganse maatschappij met vaandel op kop en vergezeld van een ferm muziek. Een flinke speech van de voorzitter , een borreltje van de sire , en de rondgang kon beginnen . En de rondgang begon !! Eerst naar het lokaal , en vervolgens naar alle café's waarvan de baas lid of sympatisant van de club was - dat waren ze wel allemaal - en altijd maar met muziek en vaandel voorop . Hier en daar bleef er wel eens iemand achter , maar het ganse Sas werd bezocht , met de Nukker erbij .

Een schieting die nu ook reeds tot het verleden behoort, was de " krakel_ - schietinge " . Het was een prijskamp waarbij eenieder prijs had . Er waren wel mooie prijzen bij , maar je kon evengoed " een stukje brood met veel mosterd " treffen en een schelletje pastekop of nog meer van die lachedingen die je dan subiet mocht opeten . Ofwel mocht je schildwacht of planton staan : dat wil zeggen toekijken of ieder deed wat hij doen moest. Hier komen we bij het gebruik elkaar aan te spreken met " konfrater " , gedurende de prijskamp . Die geplogenheid bestond bij veel oude maatschappijen , praktisch bij alle , maar is nu ook bijna verdwenen . We vonden ze terug b.v. bij " De Biljartvrienden " van rond de Sasbrug , bij de biljartclub " De Nukkerwijk ", bij vele spaarkassen en veel andere verenigingen . Overal de zelfde regel : wie verwaarloosde " konfrater " te zeggen bij het aanspreken van een ander lid gedurende de vergadering , werd

beboet : Op onze krakelschietinge mocht hij de taak van schildwacht overnemen .

Jaarlijks komt de sire der maatschappij uit in een match tegen de siren van de zustermaatschappijen uit Oostende en omliggende . De winnaar van deze kamp wordt tot keizer van het gewest uitgeroepen . Hier ook kunnen de " Vereenigde Karabijnschutters " een deftige reeks keizers voorleggen :

1937-1938 Desopper Richard
1948-1949 Vandenbuys Leon
1949-1950 Vandenbuys Leon
1950-1951 Vandenbuys Leon
1955-1956 Debaets Carlos
1956-1957 Vandenbuys Leon
1957-1958 Vandenbuys Leon
1958-1959 Vandenbuys Leon

De schuttersport - want schieten is zeker een sport- brengt de onderscheiden maatschappijen van de streek bijeen in een wedstrijd , lopend over de ganse winterperiode , met als doel de titel van kampioen van Oostende en omliggende . De wedstrijden worden betwist met ploegen van vijf man. Zo komen we bij de Bredense Karabijschutters aan een mooie reeks kampioenenploegen , zowel in eerste als in tweede kategorie . De Vereenigde Karabijschutters werden tot kampioen gekroond in eerste kategorie voor volgende seizoenen :

1950-51 , 195I-52 , 1952-53 , en 1956-1957 .

En in tweede kategorie :

1950-51 , 1955-56 , 1956-57 en 1963-64 .

Sinds enkele jaren richt de maatschappij ook een kampioenschap in voor de leden , lopend over het ganse seizoen , en gespeeld met handicap .

Deze bloeiende maatschappij die nu reeds 51 jaar bestaat en op één na de oudste maatschappij der gemeente is , had steeds merkwaardige en talentvolle voorzitters : Vollemaere Louis , de stichtende voorzitter , leidde van 4 maart 1922 tot 30 september 1922 . Hij werd opgevolgd door Van Ruyskensvelde Henri op 1 oktober 1922 , die voorzitter bleef tot 30 september 1923 . Dan kregen we de periode met Samijn Oscar van 1 october 1923 tot 31 juli 1927 . John Deroo nam het roer van hem over op 1 augustus 1927 en hield het tot 30 september 1928 .Ernest Samijn is voorzitter van 1 oktober 1928 tot 15 september 1948.

Devynck Frans wordt hoofd van de maatschappij op 16 september 1948 en blijft het tot 26 oktober 1966 . Sinds 27 oktober 1966 is Bollenberg Willy de eminente leider van deze prachtige vereniging .

Het clublokaal bezit merkwaardige oude souvenirs en fotos . Souvenirs zoals alle maatschappijen er hebben : bekers, penningen , fanions , enz . , maar ook nog de allereerste vlag , daterend van 1923 , uitbeeldend de twee emblemen van de maatschappij : verenigde = twee ineengestrengelde handen en karabijnschuttersblazoen en gekruiste karabijnen . De vlag ligt opgeborgen als een relikwie en komt slechts bij grote gelegenheden op het podium . De huidige vlag is een fanion van fluweel met brokaat bestikt , echt koninklijk en zeker een der mooiste vlaggen van de gemeente . Oude fotos sieren de muren van het clublokaal , zoals deze die aan de eeuwfeeststoet van 1930 herinnern en waarbij we een prachtig zicht krijgen op de Prinses Elisabethlaan van die tijd . Ook kan men er de blazoenen zien , geschoten door Leopold Decorte op 26 augustus 1932 : 150 op 150 , zegge I5 maal roos ! Ook een unicum .

Het lokaal is sinds de stichting van de maatschappij steeds het zelfde gebleven : café " De Admiraal " - voormalig gemeentehuis van Bredene en bakermat van de alomgekende Popham -. Het lokaal zou ook de ontvangstplaats van de eerste koning der Belgen , Leopold I , bij zijn aankomst in België geweest zijn . Hij nam de berge te Bredene na eerst in het gemeentehuis verwelkomd geweest te zijn . Voor een roemrijke maatschappij een roemrijk lokaal !

De schuttersmaatschappij heeft ook deelgenomen aan veel optochten en stoeten , aan vaderlandse en officiële plechtigheden maar één feest steekt boven allen uit : het historisch waterfeest van 13 augustus 1950 , uitbeeldend de landing en de aanval van de Engelse vloot op de sluizen van Slijkens onder leiding van admiraal Popham (let op de cafénaam en het jaartal in de toog van het lokaal) ten jare 1798 . Het feest werd ingericht onder patronage van het gemeentebestuur van Bredene en in samenwerking met de Belgische Zeemacht en de supportersclub " Sport Nautique " .

De geschiedenis van deze landing en aanval kregen we in een historiek verschenen in de eerste map van " Ter Cuere ".

Een der mooiste feiten uit de geschiedenis der schuttersmaatschappij is zeker wel de erkenning van de gilde als koninklijke maatschappij . Op 18 april 1951 kreeg de vereniging van het Paleis te Brussel de machtiging de titel van " Koninklijke " te voeren .

Volgende oorkonde hangt dan ook fier ten toon in het lokaal :

Paleis te Brussel , 16 april 1951

Mijnheer de Voorzitter ,

Ik heb de eer U te berichten dat Z.K.H. de Koninklijke Prins , gevolg gevend aan Uw wens , de Maatschappij

" DE VEREENIGDE KARABIJNSCHUTTERS " te Bredene

machtigt de titel

Koninklijke Maatschappij

te voeren .

Gelieve , Mijnheer de Voorzitter , de betuiging van mijn hoogachting te aanvaarden .

De Kabinetchef van de Koninklijke Prins

get : de la Court

Deze oorkonde is wel hun kostbaarste bezit .

Deze maatschappij die folklore levendig houdt , die oude gebruiken in ere houdt en die de traditie van vroegere schuttersverenigingen niet te loor laat gaan , wensen wij nog vele jaren .

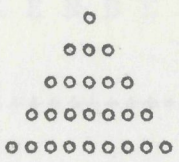
In verband met vroegere schuttersmaatschappijen van de gemeente nog een stukje uit een artikel verschenen in " Het Kustblad " van 12 oktober 1951 , ter gelegenheid van een viering bij de Karabijnschutters :

" Een zucht van verlangen naar folklore en feestgenot was ontwaakt in het hart van de maatschappij , en er werd niet meer geduld dat de vroegere gebruiken van de zo alom gekende oude maatschappijen van het Sas , zoals de Kruisbooggilde St. Jean Baptiste , de Blaaspijpgilde De Wilde Blazers , enz . zouden begraven blijven . "

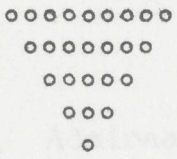
De Koninklijke Maatschappij " De Vereenigde Karabijnschutters zet de traditie van onze vroegere maatschappijen voort.

Ter gelegenheid van het vijftig-jarig bestaan dat gevierd werd op 26 maart 1972 , werd door het gemeentebestuur een prachtige koningsketting aan de maatschappij geschonken . Daarop staan al de SIREN vermeld sinds het ontstaan van de vereniging. Dit juweel heeft zeker een historische waarde voor de toekomst en in de kern van de maatschappij is de strijd nog heviger ontbrand om zijn naam op deze Koningsketting gegrift te zien staan.

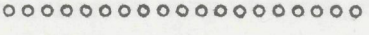
§§§

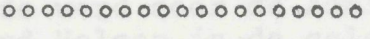
TWEE FIGUREN KRUISENDE PADEN

SOPHAM
SOLVYNS

R. VERBANCK

T W E E F I G U R E N - K R U I S E N D E P A D E N

++

....Te Bredene is Admiraal Popham een karnavalfiguur . Wanneer hier ooit een reus komt dan zal hij zeker Popham heten . De hemel weet hoe hij zal aangetakeld worden .....

Admiraal Sir Home Riggs Popham (1) werd geboren in 1762 en nam dienst bij de Navy als aspirant in 1778 . Voor hem , rond 1650 was een Popham een van de drie " admirals and generals at sea " die belast waren met het vlootcommando .

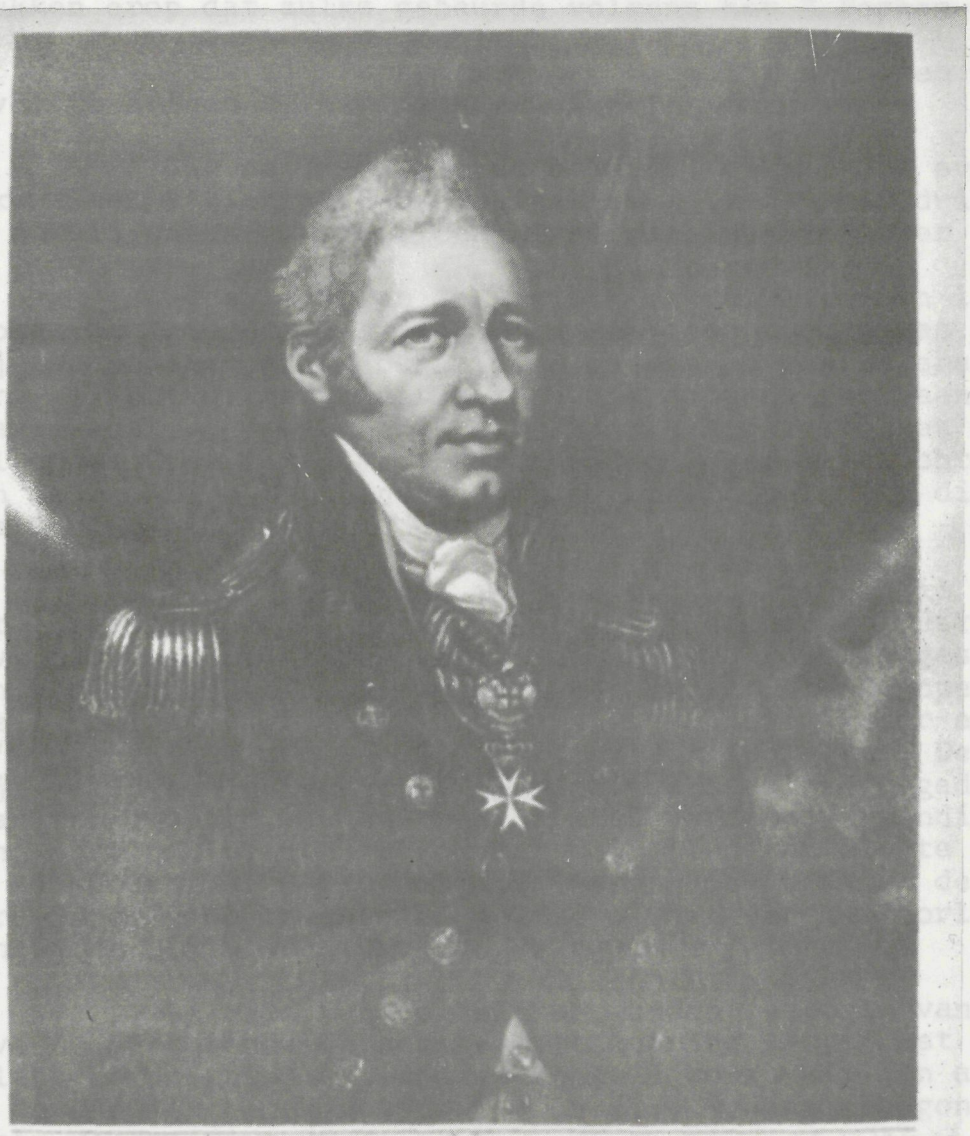
In het laatste kwart van de XVIII-e eeuw was Engeland gewikkeld in de Amerikaanse Vrijheidsoorlog en had op zee strijd te voeren tegen Franse en Spaanse vloten die de opstandige Kolonie steunden . Popham stond onder bevel van admiraal Georges Rodney die bij de Antillen verschillende malen slag leverde .

De jonge Popham was van de partij toen Rodney in 1780 bij Martinique de Franse vloot , onder bevel van de Guichen aanviel . De Engelse admiraal had zijn plan goed voorbereid maar door een gelukkig maneuver van zijn tegenstander kwam hij in een eerder onvoorziene ongunstige positie . Het duurde een tijdje voor hij zijn aanvalslinie had hersteld , maar zijn ligging ten opzichte van de vijand was nu omgekeerd . Toen bleek het weer eens dat de verouderde vlaggensignalisatie het hem niet mogelijk maakte zijn vroeger gegeven orders aan de nieuwe situatie aan te passen . De aanval werd totaal verkeerd uitgevoerd door de verschillende kapiteins en de Guichen kon ontsnappen .

Dit feit zal op Popham zeker diepe indruk gemaakt hebben , te meer daar één jaar later de Engelsen de zeeslag bij Chesapeake verloren en daarmee voorlopig de suprematie op zee door de schuld van te formele onderrichtingen en een voorbijgestreefd signalisatiesysteem . Hij zal er zijn levenswerk van maken , een totaal vernieuwde signalisatie uit te werken . Zijn code werd door de Admiraliteit aangenomen in 1803 .Hierdoor werd Nelson in de gelegenheid gesteld voor de slag bij Trafalgar

---

(1) - En niet Horne zoals soms verkeerd wordt vermeld .

- in 1805 - zijn beroemd signaal te hijsen : " England expects that every man will do his duty " . De biografen van Nelson drukken erop dat zulks gebeurde volgens het " Popham-system " .

Dank zij Popham was het mogelijk geworden het juiste bevel te seinen op het gepaste ogenblik .

Ook na Trafalgar verbeterde Popham zijn systeem . Hij bekwam met 2 vlaggen 500 combinaties , 11.000 met drie vlaggen en zo hij zulks wenste , een kwart millioen met vier vlaggen !

Na afloop van de Amerikaanse oorlog , in 1783 , werd Popham bevorderd tot luitenant . Voor een zeeman was hij opmerkelijk wetenschappelijk begaafd en gedurende een zekere tijdspanne werd hij belast met onderzoekingsopdrachten langsheen de Afrikaanse kust . Tussen 1787 en 1793 was hij betrokken bij de handel op de Oost , ondernam verscheidene inspectietochten en bewees aan de machtige East-India Company enkele diensten die officiële waardering genoten .

Ondertussen was in Frankrijk de revolutie uitgebroken. Dit verhoogde nog de traditionele vijandschap met dit land en de Navy had weer de handen vol . Popham werd terug ingeschakeld in een gevechtseenheid en nam deel aan verschillende operaties te zee . In 1798 voerde hij het bevel over het eskader en de commando's die de sluizen van Slijkens wilden opblazen . De details zijn voldoende gekend : de opdracht lukte slechts gedeeltelijk maar ten gevolge van opstekende wind werd de verbinding tussen land en vloot verbroken zodanig dat alles ten slotte uitdraaide op een nederlaag . De verliezen waren hoog . Naast de doden werden nog I400 gevangenen geteld . Deze werden voorlopig opgesloten in de Sint-Donaaskerk te Brugge .

De raid kan vergeleken worden met deze van de " Vindictive " , gedurende de eerste wereldoorlog . Over het doel en het belang ervan laten we eens een geluid horen uit een andere hoek . In de Kronijk van Nieuwpoort door J.B. Rybens (begonnen in 1770) lezen we :

" Op den 21 meij sijn alhier weder gekeert de geseijde troupen die alhier waeren door gepasseert den dag der landinge van Ostende , de welke alhier mosten logeeren bij de borgers, alwaer sij veele moetwil hebben bedreven , om datter veel van hun dronke waeren met den buijt die sij hadden afgenomen van d'Engelschen , en den selven verkogt soo alhier als tot Ostende. Daer mede eijndigde de expeditie gedaen door d'Engelsche om het sas van Slijkens te doen sprijngen , en dat was uijt oorsaeke als dat men veel begon te spreeken als dat de Franschen souden gaen landen naer Engeland , en dat men ter deser oorsaecke alle

de kleene vaertuijgen als smakken , bommen , beurtlieden en andere schepen , so uijt Holland , als Brabant , stonden in beslag genoomen te worden en dat d'havent van Ostende was benaemt tot de vergaeder platse, als ook dat die geseijde vaertuijgen naer dito stad mosten kommen langst de binne waeters , en het sas van Slijkens mosten passeeren om tot daer te geraeken , en het welke voor nu is onmogelijk om dat het selve is onbruijkbaer gemaekt . "

Had de Engelse regering op dat ogenblik beter geweten dan ware Popham zeker thuis gebleven . In Frankrijk eiste de openbare mening een directe aanval op Engeland en de Directoire deed alsof ze daar ook voor te vinden was . Bonaparte was pas terug van zijn rooftocht in Italië en was van oordeel dat inactiviteit zijn vlugge carriere in de weg stond . Na een inspectietocht te Calais en Oostende kwam hij tot het besluit dat alle omstandigheden ongunstig waren , het risiko te groot , en dat er voor hem persoonlijk niets te rapen viel . Ook had lektuur over het nabije Oosten , waarin steeds sprake was van fabelachtige schatten , zijn hoofd op hol gebracht .

En let nu wel op de datum : 19 mei 1798 : aanval van Popham op de sluizen van Bredene . De zelfde dag , 19 mei , vertrok Bonaparte in het geheim uit Toulon . Hij bevond zich aan boord van " l' Orient " en was vergezeld van een grote vloot. Na de bezetting van Malta werd doorgevaren naar Egypte.

De spionnen van eerste-minister Pitt hadden deze keer gefaald .

Ik weet niet of admiraal Popham voor deze mislukking verantwoordelijk werd gesteld of het slachtoffer werd van sancties . Wellicht wogen zijn militaire kwaliteiten niet op tegen zijn wetenschappelijke begaafdheid . Tekenend is het wel dat hij precies in het zelfde jaar en in volle oorlog een opdracht ontvangt om onderzoekingswerk te verrichten langs de kusten van de Rode Zee .

Hierbij kruist hij het pad van Frans - Balthasar SOLVYNS (zie verder)

Admiraal Popham stierf op 10 september I820 te Cheltenham .

o
o o

....Toen ik in mijn jeugd voor het
eerst de gravure zag werd het mijn
grootste wens ze eenmaal te bezitten.
Nu , veertig jaar later , weet ik
dat men in het leven niet alles kan
hebben ....

Frans -Balthazar SOLVYNS schilderde in opdracht van landvoogdes MARIA - CHRISTINA een zicht op de haven van Oostende. Naar dit werk , dat zich thans te Weenen bevindt , ontstond van de hand van de Fransman DAUDET , de gekende gravure . Ze werd meteen het meesterwerk van deze graveur .

Er bestaat geen mooiere afbeelding van het oude Oostende . Er zit weinig beweging in en zelfs de personnages in de boten schijnen eerder te poseren om de rust niet te verstoren. Het is een tafereel zonder de overdreven dramatiek die kenschetsend is voor de gravures uit de zelfde periode . De stille charme werkt kalmerend in op de toeschouwer : Het watervlak is schier rimpelloos ; de zeilen hangen slap en er is slechts een zwakke landwind die het binnenvarende schip ophoudt . De stad , zonder de blikvanger te zijn maar in werkelijk het meest belangwekkende deel , met zijn duidelijk getekende kerktoren en zijn laag-weggedoken huizen , schijnt te sluimeren . Links op de achtergrond laten hoge masten de drukke haven vermoeden .

Nooit is men het tafereel moegezien en we zijn beide kunstenaars dankbaar voor hetgeen ze ons hebben nagelaten .

o
ooo ooo
o

Frans - Balthazar Solvyns werd te Antwerpen geboren op 6 juli 1760 als zoon van de handelaar Maximiliaan Solvyns en Marie-Elisabeth Abeloos .

Hij was een zeer begaafd kind , vroegrijp van geest en daarbij zeer handig . Op twaalfjarige leeftijd bekwam hij de prijs voor tekenen van de stad Antwerpen . Als leerling van Quertenmont was hij algauw een meester in het schilderen en graveren . Opgevoed aan de boorden van de Schelde ging zijn voorliefde uit naar het schilderen van marines . Daar deze uitzonderlijk goed waren , werden ze opgemerkt door het Hof van de

VUE DE LA VILLE
ET DU PORT D'OSTENDE,
DEDIE A LEURS
ALTESSES ROYALES.

Madame Marie-Christine, Princesse Royale de Hongrie et de Bohême, Archiduchesse d'Autriche, Duchesse de Bourgogne, de Lorraine et de Saxe-Teschen &c.&c.
Lieutenants, Gouverneurs et Capitaines

Monseigneur Albert-Casimir, Prince Royal de Pologne et de Lithuanie, Duc de Saxe-Teschen, Grand-Croix de l'Ordre Royal de St. Etienne, Feld-Maréchal des Armées de S.M.I. l'Empereur et Roi et de celles du St. Empire Romain &c.
Généraux des Pays-Bas &c.&c.&c.

Ce vend à Ostende, chez Delsaux et à Paris chez les Marchands d'Estampes

Que leur très humble, très obéissant et très soumis Serviteur
J. Baltha[illegible] Salmon

45

Oostenrijkse landvoogden te Brussel . Hij kreeg opdracht de haven van Antwerpen op doek te brengen . Ook dit werk bevindt zich in het voormalig keizerlijk paleis te Weenen .

Hijzelf moet zeer in de smaak gevallen zijn , want op zestienjarige leeftijd werd hij door het Hof benoemd tot kapitein van het fort van Lillo . Hij bleef er niet lang , want als bijzondere gunst werd hij dra bevorderd tot kapitein van het kasteel van Laken . Dit was eerder een eretitel want hij besteedde zijn tijd met zich te vervolmaken en met studie .

Zijn aanwezigheid te Laken was dus niet noodzakelijk . Hij vertoefde te Oostende want rond 1780 schilderde hij zijn " Zicht op de haven ende stad Oostende " . Ook de gravure , gedateerd 1783 , vermeldt : " Chez Solvyns à Ostende " .

Tijdens zijn verblijf alhier moet hij gehuwd zijn met Mary-Anne Greenwood , van Engelse afkomst . We weten dat Oostende in de XVIII-e eeuw een sterke Engelse kolonie bezat en dat deze aanwezigheid zijn stempel drukte op het volksleven en de taal . Velen onder deze Britten hadden de Zuid-Neder - landse nationaliteit aangenomen en onder Jozef II werd een zekere N. Greenwood benoemd tot commissaris van de administratieve conscriptie .

Toen brak echter de Brabantse omwenteling uit . Voor de landvoogden Albrecht van Saksen -Teschen en zijn vrouw Maria-Christine , de meest begaafde dochter van keizerin Maria - Theresia , werd het een bewogen tijd van reizen en onderhandelen. In I792 kwam het einde : Het leger van de Franse sans-culottes trok het land binnen en verdreef de Oostenrijkers voor goed . Solvyns nam het zekere voor het onzekere en in het zog van zijn weldoeners belandde hij te Weenen . Ook daar duurde zijn rust niet lang , want aartshertogin Maria- Christina stierf in 1798.

De schilder bleef niet in de Oostenrijkse hoofdstad hangen en waarschijnlijk op aandringen van zijn vrouw trokken beiden naar Engeland . Het viel hem blijkbaar niet moeilijk om ook aldaar zijn bezigheid te vinden , want nog in het zelfde jaar werd hij aangezocht om deel te nemen aan een expeditie onder leiding van admiraal POPHAM . H et ging om een onderzoek-tocht langs de kusten van de Rode Zee . Solvyns bracht de kust op kaart en zijn werk was een voorbeeld van nauwkeurigheid . Waarschijnlijk werd hij zeer bevriend met de admiraal die slechts twee jaar ouder was dan hijzelf .

Waarom de Rode Zee ?

Wij keren terug naar Bonaparte . Deze bevond zich nu in Egypte en op zijn tocht had hij zich omringd door een schare wetenschapsmensen en ingenieurs . Hij , of anderen , hadden onder meer aan de mogelijkheid gedacht om tegen Engeland een strategisch kanaal te graven die de Middelandse Zee met de Rode Zee zou verbinden . Hiervoor werden opmetingen gedaan door ingenieur Lepère . Zijn berekeningen wezen foutief een niveauverschil aan van 10 meter tussen de twee eindpunten van het kanaal , zodanig dat het werk niet te verwezentlijken werd geacht . Het kanaal zou later toch gegraven worden door Ferdinand de Lesseps maar dan van 1859 tot 1869 .

Engeland heeft waarschijnlijk hiervan lucht gekregen en als grootste maritieme en koloniale mogendheid wilden ze de kwestie van dichtbij volgen .

Popham kende , zoals gezegd , de Oost zeer goed na zijn reizen op Indië , en zijn wondere verhalen , 's avonds aan tafel , wekten de vruchtbare verbeelding op van Solvyns die niets anders meer kon verlangen dan e enmaal het fabelachtige Hindoustan te bereizen .

Zijn wens werd vervuld . Hij bezocht het land van boven tot onder , leerde de taal en bleef er wonen .

Daar ontstond zijn monumentaal levenswerk : het boek " De Hindous " , etnografische studie over dit volk versierd met zestig gekleurde platen die door hem werden gegraveerd . Ook in China moet hij geweest zijn .

Bij zijn terugkeer naar Europa ging zijn werk bijna verloren , want na een incidentrijke reis zonk , tijdens een hevige storm , zijn schip op de kusten van Spanje . Solvyns moest al zijn bezittingen achterlaten maar slaagde er in zijn tekeningen en notas veilig aan wal te brengen .

Het werk werd uitgegeven in afleveringen te Parijs tussen 1808 en 1812 , maar de reizen van Solvyns en de kostbare uitgave van het boek hadden de kunstenaar verarmd . Weer was het een staatshoofd die zich over hem ontfermde : Koning Willem I van de nu Verenigde Nederlanden benoemde hem tot havenkapitein te Antwerpen . Hij vervulde deze functie tot zijn dood in 1824.

oooo oooo

POPHAM en SOLVYNS : Twee figuren die we soms ontmoeten , maar dan op verschillend terrein , die vrienden waren en tochtgenoten gedurende een bewogen periode en die het waard zijn eens van nabij bekeken te worden .

oooooooooooo R.V.

N O T A

Dit naschrift bij het relaas over POPHAM zou eigenlijk een titel kunnen dragen : " De toestand in Engeland ten jare 1798 of de historie herhaalt zich " .

Uit het voorgaande is reeds voldoende gebleken dat de expeditie naar de sluizen van SLIJKENS overbodig was geworden zonder dat de Engelsen dit beseften . Naar hun mening was de tocht absoluut noodzakelijk want ze zaten - en dan hoofdzakelijk de bezittende klasse - met een fameus ei ! En dat is licht te verstaan .

Plannen voor een invasie van Engeland bestonden daadwerkelijk ; en de instructies , gericht aan de generaal die in de streek van Devon en Cornwall moest landen , waren tot in alle details gekend en zelfs gepubliceerd . Eén clausule , onder andere , bleek bijzonder dreigend : De volksklasse zou bewogen worden tot opstand door het uitdelen van geld en sterke drank . Ze zou alle vrijheid krijgen om kastelen te plunderen en de graanreserves leeg te halen . Zouden alleen gespaard worden : de eigendommen van de lords die behoorden tot de opposietie en ook de magistratuur want het was voldoende bekend dat ook de proletariërs in Engeland - zelfs degenen die het met de moraal niet zo nauw namen - eerbied hadden voor rechters en andere magistraten en deze als onaantastbaar beschouwden . De opstandelingen zouden geleid worden door Franse officieren .

De kans op revolutie onder vreemde leiding was echter zee gering want de " Frenchies " waren bijzonder gehaat , ook bij de lagere klassen . Zelfs de émigrés genoten geen sympathie want buiten het feit dat ze vreemdelingen waren , bleven ze voor alles ten slotte edellieden , en dat was al een voldoende reden .

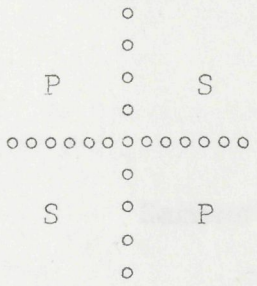
De vlakke landstreek van Oost-Engeland , tussen Thames en Harwich , werd bijzonder kwetsbaar geacht en daar kon, strategisch gezien , een invasie verwacht worden vanuit onze lage landen . Alles werd dus in gereedheid gebracht om deze te laten mislukken en de analogie met de toestand in 1940 is zeer frappant :

Barrikaden zouden opgericht worden in de steden , granaten moesten worden opgeslagen in de hoekhuizen en de taktiek van de verschroeide aarde zou toegepast worden . Bruggen

moesten worden opgeblazen , het vee diende men weg te drijven en de wegen onbruikbaar te maken . Een massa vrijwilligers meldde zich aan en hun aantal bedroeg voor Londen alleen veertig duizend man . Deze kregen natuurlijk wapens maar nu zat de overheid tussen twee vuren . Geen regering zou er aan gedacht hebben het kleine volk wapens in de hand te geven nu de revolutie in Frankrijk was gelukt . Voor kort nog moest muiterij onderdrukt worden op de Britse vloot , gestationeerd voor Spithead , the Nore en Yarmouth . Daarbij weze niet vergeten dat armoede en ellende even groot waren aan beide zijden van het Kanaal . Het risico werd dus toch maar genomen . Iedere vrijwilliger trok iets aan dat een uniform moest verbeelden en , was het vertoon eerder aan de koddig-schilderachtige kant, net als in 1940 bleek de geestdrift en de vastberadenheid toch buitengewoon .

In deze omstandigheden moest de Engelse regering iets ondernemen om deze toestand niet te laten bestendigen . Als tegenzet stonden commandoraids naar het vasteland op het programma . Een dezer was de actie tegen de sluizen van BREDENE.

We weten nu dat op de zelfde dag de oorlog in een nieuwe en geheel andere fase was getreden .

R O N D

D E

M O S S E L H O E K

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TWEEDELIG

SSSSSSSSS

Samenstelling : R. Verbanck

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

G R E N S B E T W I S T I N G O P D E

M O S S E L H O E K I N I 7 7 6

==========

Elders hebben we gezien dat de kunstmatige doorbraak ten oosten van Oostende in 1584 het aanschijn van de streek grondig had gewijzigd . De paalstenen die het grondgebied van de stad afbakenden waren onder water en slijk verdwenen en nauwkeurige , nieuwe opmetingen bleken onmogelijk omdat de vroeger op kaart gebrachte grenzen te midden van brede kreken terecht waren gekomen .

Het is dan ook niet verwonderlijk dat van tijd tot tijd geschillen oprezen omtrent de jurisdictie over een betwist gebied . Een - voor ons - gelukkig gevolg van deze discussies was het opmaken van nauwkeurige kaarten en plannen .

Een dezer kaarten werd opgemaakt in 1776 en het gaat hier over een geschil tussen 't Land van den Vrije en Het Proossche . Het boek " ZOEKLICHT OP BREDENE " van R. Eeckhout geeft als illustratie tegenover blz. 32 slechts een fragment van deze kaart omdat het afdrukken van het volledige stuk om praktische redenen niet mogelijk was . Met toelating van de auteur brengen we hier het zelfde cliché maar voegen er dadelijk aan toe dat dit slechts één derde deel is van het complete plan dat ook de gehele Potteriepolder minutieus schetst .

Op de linkerzijde van de kaart staat nog een geschreven tekst die de bevindingen van de landmeters opgeeft. Om deze verklaring is het hier te doen en we drukken ze hierna af .

Ik wil de gelegenheid te baat nemen om hier een paar kleine wetenswaardigheden te vermelden : De kleine versterking op de linkeroever van de Gouweloze , waar ook de herberg " Sint Catharintje " staat , wordt op andere plannen uit de zelfde periode " Badput " genoemd . Ging men daar wellicht zwemmen ? Later werd dit een oesterput . Vanaf dit punt , op het einde van de Zout-kaeye, was er een " Cleyn overset " naar het uiterste punt van de Mosselhoek . De grotere overzet of ponton , deed dienst tussen de stad en de schorre van Lissemorre . Vanuit " Sint Catharintje " ging men dan over de dijk van de Sinte Catharinapolder naar de nieuwe oesterputten op het Hazegras of kon men , links afslaande , langs de rechte Leffingestraat , die aangelegd was tot bij de havengeul , de Westkust bereiken .

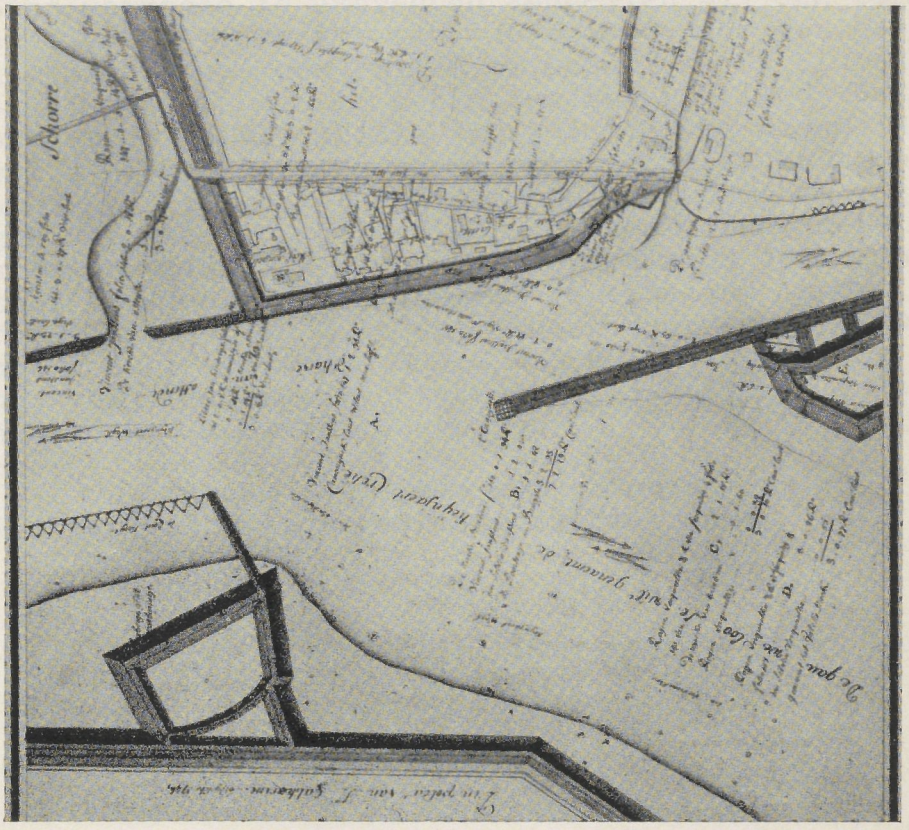
Hier volgt nu de bijhorende tekst :

Ingevolghe sekere besoigne ende Schets

Caerte geformeert door Sieur Cobbaert geswooren lantmeter 's Lants vanden Vrijen woort bewesen dat de herberghe genaemt den Soeten Inval wilent bewoont geweest bij François Verbrugghe als proprietaris & daer sedert bij Paulus De Witte staende benoorden het oude ingestorte sas van Slijckens ter prochie van Breedene onder den ambachte van sHeer Wautermans saude gelegen sijn ten platten lande van den Vrije als mede dat d'Heere Balliu president en Redenaers der heerlijckheede van den prosschen van over eenige jaeren tot den dagh van heden hebben bestaen te nemen recht van jurisdictie en justitie soo ten regaerde van dese voormelde herberge als wel op de landen aldaer gelegen , emmers breeder bij de voorseijde besoigne geexprimeert tot naerder ondersouck van alle welcke Edele & Weerde heeren burghmeesters & Schepenen sLants van den Vrijen de onderschreven gesworen lantmeeters van den selven Lande geassumeert, ten eijnde van het voornoemde locael rijpelijck te examineren & alle voorder devoiren welcke stelligh te maecken ten effecte van bij naedere besoigne & caerte figurative aen te toonen op wat jurisdictie de voorseijde herberghe den Soeten Inval is staende .

Tot bevindt van zulcke , hebben de onderschrevene de plaetse dies questie benevens alle de landen daer omtrent gelegen geexamineert & betorten op het bewijs van den ommelooper der waterijnghe van sHeer Wautermans d'anno 1559 sijnde 25 jaeren voor de vloeijnghe gemaekt bij Marck Muelenbelier gesworen lantmeter s'lants vanden Vrijen als mede van den nieuwen ommelooper van den grooten polder in Breedene d'anno 1707 sijnde 123 jaeren naer de vloeijnghe gemaeckt door Charles Lootens inschelijkckx gesworen lantmeter van den selven lande mitsgaders met hulpe van verscheijde oude caerte & andere bescheeden hier toe relatijf , t'eijnden welcke examinatie & beterdijnge de onderschrevene het selve geensins en hebben connen vaste stellen ten sij middel van een opereuse maete vermits ten jaere 1584 intermediele époque aen de gonne van beede voorschreven ommeloopers geheel het ambacht van sHeer Wautermans door het zeewater is commen te ondervloeijen , ten sulcken effecte , dat meest alle de gescheijden van de landen bij den eersten voorseijden ommelooper beroopen tenemael verduijstert & onsienlijck sijn geworden .

Bij dien hebben de onderschrevene naer exacte calculatie der geseijde maete, examinatie & confrontatie van de beroopen ommeloopers caerten & ander bescheeden , alle de partijen van lande bij de nevenstaende caerte figurative bewesen , verdeijlt en geleijt in den sin & verstand van de geseijde ommeloopers & t'sijnden dies bevonden , dat de gemelde herberghe genaemt den Soeten Inval actuelijck bewoont bij Paulus De Witte proprétaris en gebruijker van diere , is staende ter prochie van Breedene west van de kercke

binnen den ambachte ende waterijnghe van sHeer Wautermans in het 10 ste begin folio 147 in den suijt oosthouck van eene partije bij dese caerte figuratieve aengetoont sub littera Z in het geheele groot 3..0..16 R° Vrije lant waer in t jaere 1559 heeft gecompeteert aen lib Jan Hendrijckx tot 2..0..8 R° de noortseijde af & de kercke van Oostende met Vincent Janssens elck met 0..1..54 R° gemeene de suijtseijde af , soo dat hier uit claerlijck blijckt, dat de nogh geseijde herberghe de Soeten Inval staet ten platten lande & Jurisdictie van den Vrijen over sulcx niet te bevatten is op wat pretext de heerlijckheijt van het prossche oijt het regt van jurisdictie aldaer saude hebben vermogen te exerceren aengesien bij den terrier der selve heerlijckheijt gemaekt ten jaere 1650 door den geswooren lantmeter slants van den Vrijen Sr Octaviaen Fs Florens Van Marissien nirgens in dit 10 begin eenigh prostland tevinden is , maer dat de territoiriale jurisdictie van desen lande in allen gevalle alhier maer en saude connen confligeren met de gonne van de heerlijckheijt van de conononcksschen de welcke in dit begin volgens hunnen terrier geformeert ten jaere 1684 door Srs Jan Messiaens & Frans Van Beversluijs Oock geswooren lantmeters van den lande voornoemt verscheijde landen onder hunne jurisdictie hebben , welcke alhier voor een deel worden aengetoont onder de letters A B C D & E , dies alle de voordere landen bij dese caerte staende ongelittereert , sijn gelegen ten platten lande van de Vrijen .

Actum ten jaere xvij hondert ses en t'seventigh
ons t'oirconden ende was onderteekent door

J.F. Laurenz Igna Drubbele

TCTCTCTCTCTCTCTC
TCTCTCTCTCTCTC
TCTCTCTCTCTC
TCTCTCTCTC
TCTCTCTC
TCTCTC
TCTC
TC

Wij woonden aan de noordelijke kant van de Mosselhoek , vlak bij het binnenkomen en op deze plaats lag de grens met Oostende . Daartegenover lagen de oesterputten en het kroonwerk en dat was al Oostende . Dan had ge de oostkant, gevormd door de steenweg die van het Sas alover het Schaperssas naar stad liep .

We woonden alzo in 't eerste straatje , komende uit de richting van de Viertorre , 't Gernaarsstraatje numero 10 . 'k Gaan 't nooit vergeten ... , op de hoek . Dat straatje liep niet door maar 't eindigde op een soort marktje of open plekke waar dat er een winkeltje was . . Aan de andere kant van de steenweg zagen we de hofstee " Ter Schelle " . In de weide, tussenin stond een molen .

Ge moet niet veel klappen over straten op de Mosselhoek . Er waren daar misschien drie of vier nauwe straatjes en de kleine huuzetjes stonden tjakuut - tjakin allemaal dicht opeen geplakt . Als ge kind zijt peins je dat dat allemaal veel groter is . Ge peinst dat er daar wel vijfhonderd mensen woonden maar zoveel waren er zeker niet .

Langs het water dat wij de KREKE noemden , dus tussen de sassen van Slijkens en het Schaperssas , lag ook een weg op de dijk zelve die drie meter hoger lag .

Mijn grootmoeder , Kromme Fiete , bezat wel veertien huuzetjes op de Mosselhoek maar wij zelve woonden in eentje dat toebehoorde aan " de Keuns " . t' Enden de reke had ge de grote staminee van Pieters . Buiten deze had ge nog de staminee - ook redelijk groot - van Nette Turk en langs de kassie , bij Pier Krabbe , was het stamineetje en winkel . 't Waren daar maar een paar krottewinkeltjes want de meeste mensen trokken naar de markt om te kopen .

M'hadden dus wel staminees en winkels omdat de mensen moesten eten en drinken om in leven te blijven maar rijke werden ze zeker niet want 't was al arme volk dat op de Mosselhoek woonde . De meesten waren bootjesjouwers , vissers met open boots die één vierkant zeil hadden dat wit was als het nieuwe was en verdonkerde en opgelapt werd naarmate dat 't verouderde . Ikzelf ben gaan varen toen ik elf jaar was maar ik woonde dan al op de Viertorre .

Er waren ook enkele mosseltrekkers , zoals er ten andere ook verderop waren , voorbij de Noordee , in het gebuurte dat wij " de ijzeren leuningen " noemden .

BIBLIOTEEK WAASE VERHOUT

Naast ons woonde ook een mosseltrekker . De mossels werden getrokken in de haven , gekuist en dan in kuipen gezet op de koertjes . Daar konden ze in water nog een dag blijven staan . 's Nuchtends ging men dan die mossels verkopen op de vissemarkt , te voet met twee manden aan een jok . Mijn zuster deed dat ook en ze had enkele kleine mandjes met een oortje mee waar één kilo mossels in kon .

Wieder waren eigenlijk Sassenaars en we voelden ons ook zo . Onze parochie , voor trouws en al dat , was op het Sas . Ikzelf heb mijn plechtige kommunie gedaan op de Viertorre , het tweede jaar dat daar een zelfstandige parochie werd opgericht .

Het was bij ons een schamele , verlaten uithoek , zonder eigen kermis of societeiten . De jongens die naar stad school liepen gingen over het Schaperssas . De eigenlijke Sassenaars bleven aan de overkant van de Kreek om over en t'weer te gaan . Onderweg maakten we wel eens ruzie met de Viertorrenaars die ook van school kwamen maar noordaan moesten.

Aan de Kreek , tegenaan de oude vestingen of Kroonwerk , had ge de " Kattekop " waar we gingen zwemmen . We waren natuurlijk in ons bloten . We mochten wel niet gaan zwemmen van thuis want daar is eens een jongen verdronken , een zoon van Kraksje (Guuustje van de Keuns). Mijn broer heeft hem nog uitgehaald . En op zekere keer heeft mijn zuster al mijn kleeren meegenomen en 'k mocht ik puudemoedernaakt naar huis .

De vissersschiptjes lagen in de Kreek tussen de pekkels (dukdalven) . De kleine boten lagen op een slijkbank voor de talud van de Mosselhoek . Het was dikwijls een lastige karweie om de boten vanuit de haven door het Schaperssas te krijgen , stroomopwaarts . De mast werd neergehaald en al wrikken en roeien moest ge er door geraken .

Soms kwam daar een stoombootje door dat naar Brugge moest . Deze kreeg dan een " slijkloods " aan boord , een van de " Keuns " die langs het water woonden en deze zorgde ervoor dat de boot veilig door de sluizen kwam .

In november 1897 is de Mosselhoek , bij stormvloed, overstroomd . Toen we van school kwamen liepen we tot boven de knieën door het water en we kwamen rootenat thuis .

Toen de nieuwe haven werd aangelegd moesten we allen verhuizen . De mensen van de Mosselhoek gingen niet ver. Op de Viertorrewijk werden aan de zuidkant in zeven haasten

nieuwe huizen gebouwd en de meesten trokken daar naartoe : Fons Vanhooren, Sissen Declerck , Dikkenhuus , Pier Sevenhuus, de Pèères , de Carbons en al de rest .

De mensen van de noordkant van de Viertorre aanzagen de nieuwelingen voor luuzevolk omdat ze van de zeer arme Mosselhoek kwamen en spottend zeiden ze van hen : " Ze mogen daar geen hutsepot !" En eigenlijk waren ze niet veel beter maar z'hadden de gloriool omdat velen een klein postje haddenbij het zeewezen . Dat was de Staat ! Wij gingen wonen langs de Vuurtorenweg , de andere hoek van de Delhaize-winkel .

En zo zijn we weer gearriveerd bij Zotte Nanne die op de Viertorre woonachtig was . Mijn broer was pas drie dagen af van de troep toen hij 's nachts met Zotte Nanne vanuit stad naar huis keerde . De nieuwe sluizen waren al gebouwd en toen ze beiden daar voorbij gingen smeet Zotte Nanne mij broer in het sas . Hij heeft het zelf gezegd en toch hielden ze hem maar acht dagen vast voor deze moord . Was het omdat hij zot was ? Het was een gevaarlijke kerel met waanzinnige ogen en die steeds sliep met een bijl naast zich . Later heeft hij zijn moeder en zuster de kop ingeslagen en ge moet luisteren hoe dat gegaan is:

Hij had het eigenlijk voorzien op zijn zuster en hij had haar gewaarschuwd : " Vanmiddag om 3 uur is het je laatste minuut om te leven ." En om één uur zei hij nog tot haar : " Kijk , als ik van joen was dan zou ik me maar klaar maken want ik ga mijn wapens gaan slijpen ." Echt ! Maar ze geloofde het niet . " En nu is het moment " zei hij wat later . Maar zijn moeder was er tussen gekomen en die moest er eerst aan geloven . Toen sloeg hij ook zijn zuster het hoofd in terwijl een toegesnelde buurvrouw een kap in de arm kreeg .

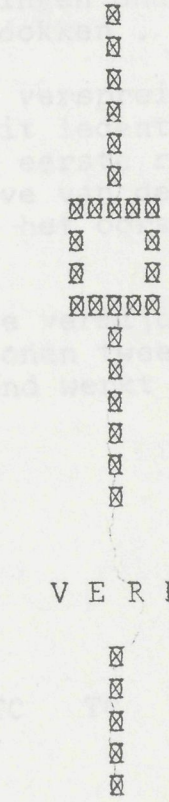
En zo zijn we overgestapt van de Mosselhoek naar de Viertorre . Onze oude wijk werd geheel weggehaald om de ingang te kunnen graven van het nieuwe springsas . Ge kunt die insprong zien waar nu de marinebasis . De oesterputten die er vlak tegen lagen zijn gebleven .

TISALTISALTISALTISAL
ISTALISTALISTALIST
TISALTISALTISALT
OSTALISOSTALIS
TISALTISALTI
ENZENZENZE
++++++++
++++++
++++
++

D'OEDE VIERTORRE

1894 - 1900

Eerste & tweede deel

FRANS VERBANCK

TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC

V O O R W O O R D

In 1969 publiceerde " Ter Cuere " een kleine brochure waarin Frans Verbanck , toen 82 jaar oud , enkele herinneringen had neergeschreven over de oude Vuurtorenwijk (1894 - 1900) .

Nu , in 1973 , werd door hem een bijvoegsel samengesteld . Waar het vroeger over enkele algemeenheden ging komen nu meer de bewoners aan bod , per straat .

Het zijn dus indrukken die een tienjarige jongen heeft opgedaan tijdens zijn verblijf op " d'oede Viertorre " en juist VOOR deze wijk grondige wijzigingen onderging ten gevolge van het graven van de nieuwe handelsdokken .

De eerste brochure werd verspreid op 200 exemplaren bestemd voor de toenmalige leden . Dit ledental is nu verdubbeld en daarom menen wij het gewenst deze eerste reeks herinneringen hier opnieuw te publiceren ten gerieve van deze leden die sedert 1969 toegetreden zijn , volledig met het oorspronkelijk voorwoord .

Het was zodoende niet te vermijden dat een of ander feit tweemaal werd vermeld , of personen twee maal in hetzelfde verband vernoemd werden . Heel storend werkt het niet .

TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC

I N L E I D I N G

==========

Hoe men het ook draaie of keere , de oude Vuurtorenwijk behoort in zijn geheel tot de geschiedenis van Bredene en als zodanig moeten volgende nota's een kleine bijdrage leveren tot de plaatselijke folklore en *petite histoire* van onze gemeente .

Schrijver van deze jeugdherinneringen woont sedert 1932 te Bredene aan Zee maar verbracht een deel van zijn kinderjaren op de Vuurtorenwijk . Hij is nu 82 jaar oud (1969), weet nog een en ander te vertellen, en ik vond het jammer dat al deze kleine feiten die moeten bijdragen een beeld te schetsen van het leven van onze voorzaten , nog niet werden neergeschreven .

Veel ouden van dagen uit onze gemeente kunnen , met onze hulp , nog veel vertellen over het volkje van vroeger , over het uitzicht van de gemeente rond de eeuwwisseling , over teloorgegane gebruiken , over minder belangrijke anekdoten die echter in hun eigen tijd stof deden opwaaien , over spotnamen , rare types met hun eigen aardigheden . Zelfs persoonlijke belevenissen die op het eerste zicht van alle belang ontbloot zijn brengen een beeld van het dagelijkse leven , nu 75 jaar terug , zodanig dat een schier vergeten schare mensen weer levendig voor ons komt te staan .

Een tiental opstellen die elkaar aanvullen of tegenspreken kunnen een waardevol boekdeel vullen waar de ouden van dagen van onze gemeente - honderden zijn er - nog vreugde kunnen aan beleven en de jongeren een schat van anekdoten schenken .

Uiteraard vallen de vertellers van de hak op de tak naarmate de herinneringen hen te binnen schieten . Het is best daar niets aan te wijzigen .

Wij laten nu Frans Verbanck , geboren te Oostduinkerke op 25 december 1886 , aan het woord .

R . V .

Zolang we op de wijk Groenendijk te Oostduinkerke woonden was moeder veel alleen thuis met haar kneekers daar het beroep , of liever de beroepen van vader , meebracht dat hij veel van huis weg was . Hij was een ongeletterd man . Nu eens voer hij met de kreeftenbark van Deswarte naar Bretagne , dan met de kolenschroever van Vandesompel naar Engeland om kolen , dan gedurende twee of drie zomers met de " Dieper " , dit is de peilingsboot " Belgique " (een oude maalboot) die werkte vanuit Oostende . In de tussentijden werkte hij aan land . Zo bvb. heeft hij helpen populieren planten in de duinen van Crombez langs de baan Nieuwpoort - Nieuwp.Bad . Dan een zekere tijd het opgevlogen zand van de zeedijk opscheppen en op spoorwagens laden ; tot hij benoemd werd aan de mailboten in mei 1894 en wij naar Oostende moesten komen wonen . Dit geschiedde in september 1894 .

Een huisje vonden wij op de Vuurtorenwijk , in het gedeelte dat reeds tot Oostende behoorde . Een paar straten meer zuidelijk en we zouden op het grondgebied Bredene gewoond hebben .

Het oude Vuurtorenkwartier had niet veel naam . Enkele zandstraten : de Fortstraat , nu nog bestaande maar veel verbreed . Tweedens , onze straat , toen genoemd Zandstraat , later Schietbaanstraat en nog later Victorialaan , en die Noord-Zuid liep tot aan de Blankenbergestraat . Ten derde : de Marinestraat , begon aan het kleine springsas en liep dood in de bilken . (Evenzo de Fort- en Blankenbergestraten)

De noordkant van de Blankenbergestraat was grondgebied Oostende , de zuidkant Bredene . Achter deze straat - kant springsas - waren twee straatjes zonder eind , nl . Impasse A en Impasse B . Voortgaande langs de Vuurtorenweg waren enkele huizen en haaks van deze weg waren twee straten: de Zinderstraat (later Stokerstraat) en 50 meter verder de Avisostraat . Toen , in 1894-98 , waren verder geen straten meer . Er bevonden zich enkel een half dozijn kleine huisjes, verstoken achter hoge bermen en kreupelhout , en bewoond onder meer door de familiën Borgoo , Steen , Hoste .

Dan komt de Groenendijk - het gedeelte dat loopt van West naar Oost - met verspreidde huizen daarlangs : Tibbe , Dewaele , Hubert , Defever , enz . Dat was dus gaande naar links , dus Oostwaarts .

Ging men nu zuidwaarts dan vond men daar een molen waar ik menigmaal bakmeel heb gehaald voor de wekelijkse bakte van moeder . Dan een hofstedeke van Rotsaert (later de Roste Versluys) , " ter Schelle " . Van de Rosten gesproken , die vent had adem als een coureur . Eens dat wij met z'en enkelen elk een raap uittrokken zat hij ons achterna langs de Groenendijk tot aan de duinen , dan langs het strand , rond het springsas tot hij het moest opgeven tegen onze jonge benen !

Ging men verder naar de haven toe dan kwam men aan de wijk " De Mosselhoek " met al arme huisjes , uitgezonderd de herberg van Frans Pieters . Dat huis was groter en deftiger .

Met de werken voor de nieuwe dokken en die kemel van een springsas werden al deze huisjes gesloopt en de meeste bewoners , bootjesjouwers en mosseltrekkers , kwamen op de Vuurtorenwijk wonen , welke wijk zich toen uitbreidde , mede door de honderden " polderboeren " - delvers aan de nieuwe dokken - afkomstig van de streek van Maldegem en omliggende , en waarvan er velen alhier bleven wonen . Toen kwam een echt nieuw kwartier tot stand : Noordstraat , Liefkemoresstraat , E. Hammanstraat en andere . (Aan de zuidkant van het oude gedeelte)

Zoals ik zegde was , buiten de steenweg van aan de boeie van de reddingsboot aan het strand , langs de vuurtoren naar de brug van het Schaperssas , geen enkele verharde weg in de wijk . Tegen de gemeenteverkiezingen van 1899 werden kalsijden beloofd door het homogene liberale stadsbestuur . Die stenen werden daadwerkelijk in verscheidene straten afgeladen maar het duurde nog een paar jaar voor het leggen ervan plaats vond . En niet voor tijd , want het waren geen zand - maar wel stofstraten , welk stof huizenhoog opvloog bij de minste bries .

Tot 1898 was er slechts een school aan de wijk verbonden , nl. de nonnenschool voor jongens en meisjes : laagste klas gemengd , met masoeur Paula , een beeldig schoon nonnetje. Tweede klas , gemengd : masoeur Adrienne . Hoogste klas , enkel meisjes : masoeur Coralie . De lessen begonnen met het dagelijks afhalen van het schoolgeld , 1 cent , met tegen de winter een forfaitair bedrag van een half frankske voor het kolengeld . Elke dag kwamen de drie Zusters (Zusters van Liefde) , slecht of goed weer van het Hazegras om les te geven .

De Vuurtorenwijk was geen parochie en hing geestelijk af van de Hazegrasparochie .

Slechts in 1899 werd de wijk een parochie op zich zelf met als eerste pastoor E.H. Patfoort , die geschiedenis gemaakt heeft bij zijn parochianen .

In 1898 werd een gemeenteschool gesticht voor jongens en meisjes , en een paar jaar later een broederschool . Tot direkteur van de Stadschool werd aangesteld de Heer Philidoor Vandenabeele , bij wie ik school liep van april 1898 tot einde schooljaar 1898-1899 . Een beste man - hij zag mij schrikkelijk gaarne - en buiten dat was hij een hevige liberale politieker (Het liberale schepencollege wist wel wie ze tegenzetten , tegen de politieke pastoor Patfoort !) . Heel die tijd waren ze als kat en hond . Terwijl bijna niemand het waagde de mis te verzuimen , buiten enkele families na , de Bageins , de Pollets , en zo , werkte de heer Vandenabeele zodanig goed voor het liberale gemeentebestuur dat hij een lib. muziek oprichtte (met als spelende leden niet enkel Vuurtorenaars) en erin gelukte bij de gemeenteraadsverkiezingen Henri Debacker- Achslog , herbergier en huiseigenaar , te doen verkiezen .

Rond 1894 moeten er ergens Kamer- en Senaatverkiezingen plaats gehad hebben want wij , in de nonnekensschool, werden aangespoord om in rondedans te zingen , alzo :

Leve Menhère Hamman en hij mag er wezen
Leve Menhère Hamman , en hij mag er zijn ...

Het zelfde voor Menhère Carbon , in die tijd onze députés . Ook :

De Katjes boven , de Katjes boven ,
Weg met het Geuzenras ....!

De Fortstraat 1894 . Er waren maar een paar huizen aan de Noordzijde , enkele meer aan de Zuidzijde met onder meer de nonnenschool die ook uitkwam in de Marinestraat . Dan de café van Hoornaert (den Harlekijn van bijnaam) waar telkenjare een danstent stond met Sas-kermis . Verder dan onze straat die eindigde aan de Fortstraat , liep deze straat niet , maar de oude Pol Maertens en Jules Seys groeven die straat verderop , oostwaarts , zodanig dat rond 1896 de " Duivenschieting " aan het oostelijk eind werd opgericht, zo ongeveer waar de Fortstraat nu uitmondt in Koninklijke baan . De bestond natuurlijk niet , werd eerst aangelegd in 1905-1908. Verder kon men niet met kar en paard . Het laatste

huis was de kleine hoeve van Tjeppen Cloet . Verder niets dan gras en doornstruiken met een zandwegel ertussen om aan de Driftweg te geraken , toen zelf een zandwegel langs de wijk Turkeyen tot 1908 .

De Duivenschieting in kwestie bestond uit een houten gebouw en kende wel bijval in die jaren . Op de dagen van de schieting kwamen veel liefhebbers per huurrijtuig door de zandige Fortstraat gereden . Ze waren Engels- of Fransspre-kend . Sommigen gooiden kluiten , halve kluiten of centen te grabbel in het stof en hadden veel genoegen te zien hoe jongens en meisjes er om scharrelden . Maar ik bleef er buiten! Het houten gebouw zelf is verdwenen met het aanleggen van de Koninklijke baan maar het werd herbouwd in steen aan de Oost-zijde van het oud kerkhof . Ik denk niet dat het ooit heeft gediend , omwille van alle soort protesten , denk ik .

Een vijftig-tal meter gelijklopend met de Fortstr . lag de Marinestraat , zoals de rest van de wijk bevolkt met arme mensen . Ge had daar Charles Poppe wiens dochter samen met mij haar Eerste Communie deed . Over de middag , Passie-zondag 1898 - hij had misschien een druppel te veel gedronken-zette Charles de straat overeind omdat hij geen hoed had zo-als de buren die kommuniekanten hadden . Nu was het zo de gewoonte dat huiselijke ruzies op straat te midden van de buren beslecht werden .

Daar was nog een andere Poppe - ik weet niet of hij werkte - maar zijn vrouw , Slutte Pavy , was elke dag reeds van 's morgens vroeg naar de vismijn om een stuk brood te ver-dienen voor haar talrijk kroost dat dan moest wachten om te eten tot moeder half voornoen met voedsel thuis kwam . Ik heb nog gezien dat een van haar jongens , Toone Poppe , een eerste droevaard , op blote voeten door de sneeuw van de Vuurtoren-wijk naar de vismijn in stad trok , van de danige honger .

Ook in deze straat woonde oliekoekebakker Charles Devos . Hij hield een spekkewinkel en was goed gelegen om onze zondagcent in ontvangst te nemen . Hij had een talrijk kroost , dronk veel genever en is vroeg gestoreven . Zijn vrouw Marie heeft wat moeten doen om die bende geen honger te laten lijden . Haar oudste dochter , Hélène , nadien getrouwd met Petrus Dendooven , woont nog in de Polderstraat. Woonden er verder nog : Gusten Deraeve , timmerman met oudste zoon Pito die de zelfde stiel uitoefende , zoon Achiel , treinmachinist en dochter Liza die jong gebleven is nadat ze Pol Vandeketele zijn gezicht opengehaald had. Jaren nadien hield ze een speelgoedwinkeltje in het nog bestaande oudste huisje van Oostende in de Christinastraat .

Verder was daar nog de smid De Buyser , het spekkebazartje van Pickje , dat een tijd kolen leverde bij ons . Toendertijd , als hij moeder ontmoette , riep hij van verre : " Dag wuuvetje " maar toen hij geen kolen meer moest leveren bekeek hij haar niet meer . Ook nog de familie Zwaenepoel met vier jongens en vier meisjes , allen even intelligent . De oudste , Oktaaf , is van apothekersleerling opgeklommen tot inspecteur bij de trammaatschappij . De tweede , Edmond ,werd hoge ambtenaar bij het Postwezen . Camiel , mijn vriend , is jong gestorven maar was ook reeds postmeester te Bouwel . Van de dochters , onder wie twee postmeesteressen , werden er twee gedood door obusontploffing op het Sas , gedurende de oorlog 1914 - 18 .

De familie had een duiventil en het was een raadsel dat 9 van de 10 duiven , ontsnapt aan het schieten op het schietplein op het hok van Zwaenepoel terecht kwamen . Het terugbrengen aan 1 frank stuk bracht nog een aardig sommetje op . Ze vingen er soms 20 op één dag , op hun duiveslag . Dit was rond 1896 - 99 .

Keren we terug om in de Blankenbergestraat te komen langs de Vuurtorenweg . Daar woonde onder meer de Wwe Surveillant die rond ging met boter . Ze had twee snelle dochters en een zoon die vaarde met de boten van de Pêcheries à Vapeur . Hij was een grote struise vent die in ruzie kwam met zijn baas, Papa Bauwens , die hem ontsloeg . Hij zou John Bauwens in het water verdommen , probeerde het , maar vloog zelf het sop in . Met veel moeite werd hij er uit gehaald .

Daar woonde ook Modest Pauwels- Anna Rotsaert , estaminet en stalmelkers . Ze werden beiden gedood in 1915 toen de Engelsen de vuurtoren vernielden en een van de afgeschoten obussen hun huis plat legde . Omtrent erneven woonde een zekere Rosseel , marchand-tailleur , overgewaaid van Slijpe . Dan een beenhouwerij van Jules Cousijn , bijgenaamd Jules Tripe . Hij kreeg kanker aan de onderlip door te roken uit te korte kleien pijpen en bleef zo lange tijd lopen met zijn lip bloot .

Zo komen we aan de Blankenbergestraat , noordzijde - en de grens uitmakend met Oostende , de zuidelijke huizen zijnde grondgebied Bredene . Eerst hadden we Edward Massenhove (winkelier met vrouw Lucia) , ook voerman en stalmelker . Grote , bruute maar brave vent , met een deel jongens nog groter en bruter dan hijzelf . Moeder ging veel naar die winkel . Dan Neuze Pauwels , aannemer , die telkens hij dronken was zijn vrouw aftuigde . Hij is later verhuisd naar de wijk Crocodile te Westende waar ik hem heb weten wonen , nog lange jaren nadien , als ik met de tram naar Nieuwpoort reed.

Wat verder woonde Justus (gusten) Massenhove , broer van Edward , schoenmaker , en harde blauwe zijnde door het stadsbestuur aangesteld als lantarenopsteker . (een tiental petrollampen - 1897 ?) .

Voortgaande , oostaan : Deschacht , Pilatus , Haghebaert en andere . Vernoemenswaard is de familie Podevijn (Puudevet voor ons , jongens) . De zoon was een goede schoolkameraad (1898-99) . De oudste dochter hield zich op met een werkman aan de nieuwe dokken . Op een dag , ik weet niet wat hij uitgespookt had , namen twee politieagenten hem vast , en mee naar de " buro " , ergens op het Hazegras . Hij wilde echter niet mee en kreeg aan elke pols een keistertouw met handhaaf die kon toegewrongen worden en waarschijnlijk een helse pijn aandeed . Welnu , hij verzette zich gedurende het ganse trajekt (ik liep mee meteen hele bende jongens) , sleepte zich over de grond tot een burger hem bij het gat van zijn broek pakte en hem voortduwde , meer heffen dan steken . Waarschijnlijk was hij zot van de drank !

Officieele straatnamen bestonden niet voor 1899 toen de ganse wijk werd aangehecht bij Oostende . De straat waar ik woonde werd van Zandstraat omgedoopt in Schietbaanstr. en nog een paar jaar later veranderd in Victorialaan .

Aan de zuidkant van de Blankenbergestr. woonden ook alleen kleine wroeters buiten een paar stalmelkerijen . Er was daar iets dat ik nooit verstaan heb :

Van twee huizen , behorend aan twee schoonbroers , die met de voorgevel (1 deur - 2 vensters) uitgaven in de Blankenbergestraat werden vensters en deuren verplicht toegemetst en zijn zo lange jaren gebleven . Ik heb nooit kunnen weten welke wet de grootgrondeigenaar Staesens toeliet zulks te laten doen .

Achter ons huisje aan de Victorialaan was een kleine vijver , door ons genaamd " de Oesterput " , van weerszijden de Marinestraat een plas water , ongeveer een halve Ha. groot en waarin Charles Heintjes eenden zwommen . Een afleidingsbuis liep onder de grond naar het oud springsas , waar er een " verlaat " was . Ook een " verlaat " aan de zuidwestkant van de vijver . Vandaar liep het overtollige water weg . Ik heb nooit geweten wanneer deze oesterput dienst heeft gadaan . Dat interesseerde mij in die tijd maar matig ook .

Toen de nieuwe dokken gegraven werden , werd de aarde en de klei die uitgegraven werden gebruikt om die leegte aan te vullen . Er lag een smalspoor van de uit te graven dokken naar onze " oesterput " .

De nieuwe dokken werden gegraven tussen 1898 en 1905. Maar reeds in 1896 werden drie oesterputten , nl. Roger , Stichert & Stracké , en Desmet , die in het springsas lagen , verplaatst naar de oostkant van de haven , te noorden van de " Mosselhoek " . Het is ook toen dat een aarden borstwering , waarschijnlijk een overblijfsel van de vestingen die langs weerszijden van de havengeul lagen , verdween . Het was een aarden wal , gekend als " het kroonwerk " , van misschien 2-3 meter hoog . De lengt kan ik niet bepalen maar was wellicht 60 meter .

Meermaals , toen wij , Vuurtorenaars en de jongens uit de Mosselhoek van school kwamen (Hazegrasschool en Broederschool uit de Constantinopelstraat , nu Iepersstraat) , kwam het tot een bekogeling met steenbrokjes die overal verspreid lagen , tussen de zogenaamde Sassenaars en Vuurtorenaars . De eerstgenoemden bestookten ons vanop " hun " borstwering . Ongevallen zijn er gelukkig niet gebeurd . In die tijd verdween ook de molen staande op een 100-tal meter van het " kroonwerk " . Rond die plaats werden verscheidene houten keeten opgetimmerd die logies gaven aan een deel van de honderden " polderboeren " die het graafwerk deden met schop en spade , aan de nieuwe dokken . Er waren geen herbergen genoeg om ze onder te brengen ter plaatse .

o
o o

Als men nu de heerlijke weg bestudeert die ons vanuit Oostende voert naar Bredene aan Zee , dan stelle men zich voor hoe het was in de laatste jaren van de 19-e eeuw . Geen sprake van Koninklijke baan of iets er op gelijkend .

Laat ons eens meetrekken uit de stad naar wat toen gekend was als het " Breenings Gat " . Van Bredene-Duinen of " Espérance " was nog geen spraak . Er waren enkel een paar drankhuizen in boerestijl : Het " Halfmijlhuis " en " Estaminet bij Theofiel Blanckaert - In de Meiboom " , waar nu het hotel met de zelfde naam staat . Het " Halfmijlhuis " stond er schuin tegenover , waar nu hovingen zijn . Dan een paar huisjes , met nog enkele langs de Duinenstraat naar het dorp toe . Ja , men kon aan het " Breenings Gat " geraken vanaf het dorp . Maar om er te komen van de Vuurtorenwijk , dat was andere leute !

Al de straten verloren zichzelf in een wildernis . Een voetganger kon op de Driftweg geraken langs een zandweg, maar met paard en wagen ging het niet .

Wilde men nu per sé op de Driftweg geraken met een gespan , dan vertrok men vanaf de Groenedijk voorbij de Lange Reke , langs Hubert , Dewaele , Tibbe , enz . in oostelijke richting . Niet ver van de hofstede van Vendenbroecke sloeg men haaks in en volgde de Groenedijk Noordwaarts (daarlangs stonden géén der 200 huizen die er gebouwd werden vanaf 1925) en gekomen aan het huisje van Claeys , nu afgebroken maar het stond rechtover Lies Gebeurs , kwam men op de Driftweg , zandige landelijke weg met karrespoor die de afbakening vormde tussen de " Doornen Bilk " en de landbouwgrond .

Hier eindigde dit deel over " d' Oede Viertorre " (1969)

Nu volgt het tweede deel (1973)

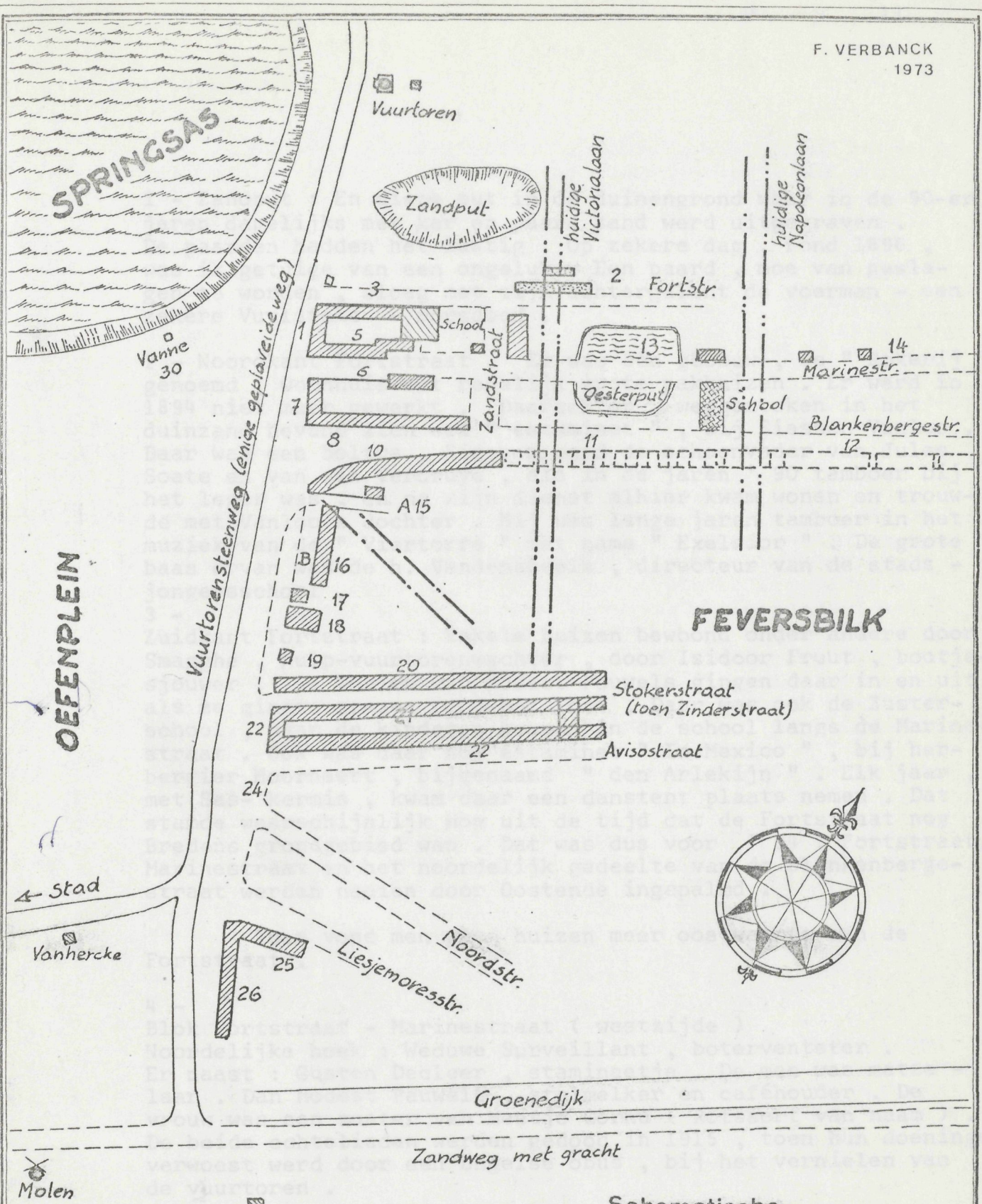
M E N S E N .....

S T R A T E N .....

T O E S T A N D E N .....

oooooooooo
ooooooooo
ooooooo
ooooo
ooo
o

F. VERBANCK
1973

Schematische voorstelling

Vuurtorenwijk 1894 - 1896

TEKENING FERNAND GEVAERT

70

1 - Zandput : En diepe put in de duinengrond waar in de 90-er jaren dagelijks met kar en paard zand werd uitgegraven . De paarden hadden het lastig . Op zekere dag , rond 1896 , was ik getuige van een ongeluk . Een paard , moe van geslagen te worden , sloeg met zijn achtergalent de voerman - een zekere Vuylsteke - morsdood .

2 - Noordkant Fortstraat . Er was één gebouw , de " Rokerij " genoemd , woonhuis met redelijk grote pakhuizen . Er werd in 1894 niet meer gewerkt . Daarachter , weggestoken in het duinzand bevond zich een " estaminet " , bij Siessen Vanloo . Daar was een boltra . Siessen werd de schoonvader van Jules Soete en van een Verdruye , die in de jaren ' 90 tamboer bij het leger was , en na zijn dienst alhier kwam wonen en trouwde met Vanloo's dochter . Hij was lange jaren tamboer in het muziek van de " Viertorre " met name " Exelsior " . De grote baas ervan was de h. Vandenabeele , directeur van de stads - jongensschool .

3 -
Zuidkant Fortstraat : Enkele huizen bewoond onder andere door Smagghe , hulp-vuurtorenwachter , door Isidoor Fruut , bootjesjouwer . De koeien van Modest Pauwels gingen daar in en uit als ze gingen grazen rond het Fort . Daar was ook de Zusterschool , maar de kinderen kwamen in de school langs de Marinestraat . Ook was daar nog estaminet " In Mexico " , bij herbergier Hoornaert , bijgenaamd " den Arlekijn " . Elk jaar , met Sas- kermis , kwam daar een danstent plaats nemen . Dat stamde waarschijnlijk nog uit de tijd dat de Fortstraat nog Bredens grondgebied was . Dat was dus voor ' 94 . Fortstraat, Marinestraat en het noordelijk gedeelte van de Blankenbergestraat werden nadien door Oostende ingepalmd .

Toen vond men geen huizen meer oostwaarts aan de Fortstraat .

4 -
Blok Fortstraat - Marinestraat (westzijde)
Noordelijke hoek : Weduwe Surveillant , boterventster .
Er naast : Gusten Decleer , stamineetje . De man was metse - laar . Dan Modest Pauwels , stalmelker en caféhouder . De vrouw was een zuster van Meetje Cornu (Rotsaert van naam) . De beide echtelieden werden gedood in 1915 , toen hun doeninge verwoest werd door een Engelse obus , bij het vernielen van de vuurtoren .

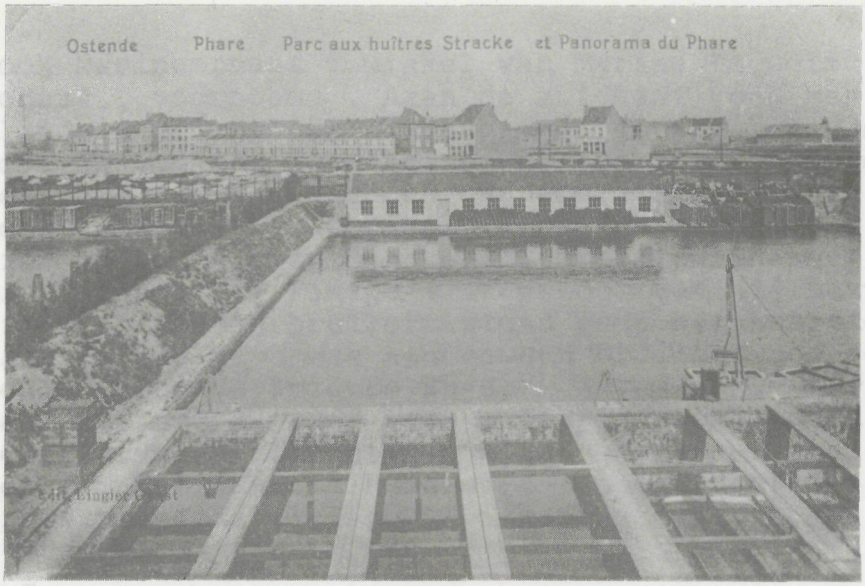
Erneven woonden Arthur , Achiel en Clotilde Vereecke (broers en zuster) . Arthur was schoenmaker . Dan volgde het hoekhuis van de Marinestraat . Daar kwam rond 1896 een zekere Rosseel wonen . Hij kwam van Slijpe en was marchand - tailleur .

5 -
Noordkant Marinestraat tot aan de Zandstraat (Victorialaan) Er bevonden zich een paar zelfstandige huisjes : Pietje Loncke die later stoeltjeszetter werd in de kerk . Zijn oudste zoon Julien had een hemels stemmetje en zong het " Adeste Fidelis" op Kerstdag . Hij werd later politieofficier in een der Brusselse voorsteden . De tweede zoon droeg de verontrustende naam " Napoleon " .

In de zelfde rij dus , Pé Vandewinckel , fruit en groenten . Een douanier , Thourout heette hij , had een dochtertje " Claire " geheten , dat de lieveling was van de nonnetjes . Dan was er nog Charles Devos , de oliekoekebakker , die er ook een spekkewinkeltje op na hield . Bij de vele maneuvers op het soldatenplein , stond Charles gereed met zijn lekkere oliebollen en verkocht er veel . In dat eindje woonde ook mijn vriendje Henri Vanacker . Zijn vader was stoker op de maalboten . Verder Meysmans (ook stôker id.) met zijn Cletje . Dan Slutte Pavie , viswijfje , met een bende grote eters , van wie Tone Poppe de droefste was . Vervolgens Kobbe Tjeuter (ook genoemd Leewerke) . Hij kwam van het Sas . De moeder versneukelde al haar centjes in de winkel om de hoek in taartjes van 5 centiem stuk .

Vervolgens komen we bij Lange Charles (Lingier) met zijn bende grote jongens en één meisje . Neven de oliekoekebakker was een kleine inham . Daar woonde de coiffeur August Vanderbeken (de latere Ollegatscheerder toen hij in de stad woonde) . Dan Aimé Vandenbussche , wiens echtgenote , Leontine Decleer , op een zondagnamiddag stierf . Ik herinner mij nog hoe Aimé handewringend misbaar maakte voor de deur . Dat maakt indruk op een kind .

Er woonde nog een douanier , genaamd Moulaert (met wiens zoon ik bevriend was) . Zij kwamen van Watou . Ook nog Deley . De zoon , een paar jaar ouder dan ik , werd scheepstimmerman . Dan kwam het in- en uitgangspoortje van de Zusterschool .

Ostende Phare Parc aux huîtres Stracke et Panorama du Phare

6 -
Hoek Marinestraat : winkel van Marina Pauwels , dochter van Modest , voornoemd . Aaan de zuidkant vond men eerst een stuk blinde muur met een uitgang voor de stallen van Edward Massenhove en van een paar huizen uit de Blankenbergestraat . Dan een reke van 5 huizen en een grote smidsepoort .Van West naar Oost : Zwaenepoel Corneel , gewezen landbouwer en vader van vier zoons en vier dochters . Naast Zwaenepoel , een klein winkeltje : Bij Piksje (Ik geloof dat hij Devynck heette). Bij zijn gouden bruiloft stond gans het kwartier overeind want in die tijd was een gouden bruiloft nog een hele gebeurtenis . Dan de smid De Buyser . Erneven , Charles Poppe , waar het armoe-troef was . De kinderen hadden elke morgen de hals vol vlooiebeten . Allez , om maar een gedacht te geven ... Het laatste huis werd bewoond door Gusten Deraeve , timmermansbaas .

7 -
Vuurtorenweg (Hoeken Marine- en Blankenbergestraten)
Hoek Marinestraat : Marina Pauwels , voorzeid . Ernaast een snoepwinkel met spekken en taartjes waar de vrouw van de Leewerk zich kwam bevoorraden . Erneven was de beenhouwerij van Jules Cousijn (Jules Tripe) . Op de hoek volgde dan de estaminet bij Vanloo (was dat niet Pol Vanloo ?)

8 -
Noordkant Blankenbergestraat tot aan de Zandstr. of Victorialaan .

Van West naar OOst : twee kleine huizen in een van dewelke mijn oom Henri Verhaeghe gewoond heeft toen hij bij de maaldienst te Oostende kwam . Dan Edward Massenhove . Hij bezat een van de bijzonderste winkels van kruidenierswaren in die tijd op dat gehucht . Hij was ook voerman en bezat driewielkarren , vapeurwagens en een schoon groot paard , " Rabbi " geheten . Ik draaide daar veel rond .

Naast hem woonde Charles Pauwels , aannemer van bouwwerken . Dan Justin Massenhove , broeder van Edward en schoenlapper van stiel . Dan Charles X... , mijn haarsnijder . Dan volgde Marchand . Deze was kaal als een biljartbal en het schijnt dat hij niet naar de kerk durfde omdat hij zijn pet zou moeten afnemen . De dochter van Piksje woonde daar ook.

Dan heb ik wel een paar woningjes vergeten . Vervolgens waren er de vijf trap-op gangen van de achterkant der huizen Zwaenepoel tot Deraeve , want de Marinestraat lag meer dan een meter hoger dan de Blankenbergestraat . Dan een reke gelijke huisjes : één deur , één venster . Daar woonden Deschagt , Hoste (Pilatus) , Haeghebaert , Pottevijn en een

drietal die ik me niet meer herinner . Dan op de hoek een estaminet (Debrabander ?)

9 -
Toen Zandstraat geheten (Er waren aan de Vuurtorenwijk geen straatnaamplaten) . Maar rond 1896 , waarschijnlijk met de aanhechting bij Oostende van de gronden die zuidwaarts lagen van de Blankenbergestraat (Stokerstraat , Zinderstraat en Avisostraat) - Sasopwaarts - , kreeg onze straat de naam van " Rue du Champ de Tir - Schietbaanstraat " .

Aan de Westzijde stond slechts één huis : Stiene Blommaert , echtgenote Siessen Degroote , winkeltje , bierhuis en eigengebakken broodverkoop . Ze verkocht ook stukjes briketten en halfverbrande kolen per emmer . Deze waren afkomstig van de maalboten , voor het weghalen ervan Siessen het monopolie had . Dan raapten wij van tussen die asse , vodden van met olie doorweekt katoon , staken deze op een lange stok , en branden dat die vodden deden !.. Zo trokken wij 's avonds in het pikdonker , straat in,straat uit , zingend van Sinte Maarte-avond ..." Saint-Martin (si-materre) aboule , aboule." Ik zeg wel pikdonker , want er was in die jaren geen enkele lantaarn te bespeuren op de gehele wijk .

In 1896 werd op de hoek van de Fortstraat en onze Zandstraat een gerievig huis gebouwd , het eerste in villastijl van de wijk , met balkon en torentje opzij . De bewoners waren een eigenaardig paar , op jaren reeds .

De man , Carlo Vayre , gepensioneerd officier was aan een der benen gedeeltelijk verlamd en marsjeerde dus al trekhielen . De vrouw heette Aline (en de villa was dan ook " Villa Aline " genoemd). Zij was een grote , snelle vrouw . Maar ongelukkiglijk dronken ze te veel , zij evengoed als hijzelf . En dan zette hij het kot overeind met zijn stentorstem zodat men alles op straat hoorde , maar niet verstond , tenzij " crapule " en zo , alles in het frans , want geen van beide kende een woord vlaams . Ik werd door hen zeer geliefd maar voelde mij daar nooit op mijn gemak . Het meest om reden van dat drinken , denk ik . Wel deed ik boodschappen voor hen , zoals de zondagmorgen oesters halen voor hun noenmaal , of ongeveer om de week een grote briefomslag naar het postkantoor van het Hazegras brengen . Altijd was de bestemmeling: " S.M. le Roi , Palais Royal , Bruxelles ."

Soms zat hij te loeren door de vensters van het torentje , schoten lossend met zijn revolver , en dan wegduikend onder de vensterbank . Geen wonder dat hij in de buurt bekend

stond als " Zotte Vayre " . Afgezien van dat waren het brave mensen als ze nuchter waren en vriendelijk tegen eenieder. Ik kreeg soms een boek van hem . Zo kwam ik ondermeer in bezit van " Encyclopedie Belge " van V. Duruy -"Histoire de France " , 2 dikke boekdelen - een " Histoire des temps modernes " Maar ja , mijn bibliotheek ging verloren in de eerste oorlog .

Aan de Oostkant van de Zandstraat : Siessen Vanmaele, Pol Maertens , stoker en later korporaalstoker aan de maalboten . In nummer 7 woonde ik met mijn ouders van september 1894 tot november 1900 . (Ik verhuisde toen naar de Noordstraat die nieuw was)

In nr. 9 woonde Pier Decoo- Louise Kletsebille , hele brave mensen , en dan hadden we Dikke Roze (Jules Verbieze). Vervolgens was er een ledig perceel . Dan de vader Pol Maertens , gepensioneerde stoker aan de maalboten en eigenaar van het huisje dat wij bewoonden , en dat van Pier Decoo . Het laatste huis (bij Zwarte Liete) was estaminet en danszaal met als opschrift : " In de Tijd zal alles leeren verkoopt men drank , bij Ph. Malefason " .

Die Philip Malefason was timmerman . Er wonen nog afstammelingen aan de het nieuwe vuurtorenkwartier dat jammer genoeg nog " Opex " genoemd wordt .

10 -
Zuidkant Blankenbergestraat tot aan de Zandstraat .
Van West naar Oost : August Mathijs (estaminet) . Erneven Henri Deblauwe , stalmelker , wiens stallingen uitmondden in Gang A (zie nr. 15). Dan Augustin Crochart (estaminet). De zoon noemden wij Gusten Lombaert , ik weet niet waarom . Dan " In 't Gistkuipje " bij Pieter Kimpe (Pier de Beer) , ook estaminet . Vervolgens nog een paar huisjes en dan weer een estaminet , bij Edward Vanloo ;stoker aan de visbakken. Daarneven twee huizen met verdieping wat toen een bijzonderheid was . In een dezer woonden de ouders van Edward Debeen , de latere vishandelaar .

Dan krijgen we bakker Heughebaert , café en winkel. Hierneven 2 huisjes gescheiden door de ingang van de stalmelkerij van Sandrine Cloet . In die huisjes woonden twee schoonbroers , werkend in de werkhuizen van het Zeewezen . De ene heette Schallier . Van allebei die huisjes werden de buitendeur en de vensters dichtgemetst .

Dan geraken we zo ongeveer aan het huis van een schoolkameraad van mij : Charles (Slekke) Mestdagh . Er neven woonde Lenaerts , bootjesjouwer (open boot). Dan zijn we zeker haast aan Siessen Naessens (Grote Schoen) . Nu komen wij bij een reke gelijke huisjes . Eerst Mongsje Demey . Bij hem woonde zijn broer Louis , mijn schoenmaker in die tijd . Er neven Louise Valsem , die een 14- jarige zoon verloor . Dit was de eerste maal dat ik een lijk zag . Ik was toen acht jaar oud . Nadat Louis Valsem verhuisd was kwam daar Louise Steenacker wonen , die verlaten door haar man , en hierdoor gedwongen zelf de kost te zoeken voor haar bende en haarzelf , een beehouwerijtje opende (varkensvlees alleen) . Ik ging daar menigmaal om vlees , en dat was bijna altijd " schelletjes van 't buiksje " . Koeienvlees kwam dan ook van elders.

In die reke woonde ook Pier (Van) Loocke . Hij had een nogal wreed uitzicht met zijn lange baard . Hij was hertrouwd met " Nanne Petrol " die elke dag het omliggende afliep met twee kruiken petrol . Er was ten andere niets dan petrol om de huislamp te laten branden , en ook om de stoof aan te wakkeren . Men hoorde toen veel van ontploffingen en verbrandingen door petrol in de stoof te gieten .

In die reke woonde ook de vader van Camiel Massenhove (schoolkameraad en later aannemer). Ook Gusten Dedooven , werkman bij de werkhuizen van het Zeewezen en vader van mijn vriend Petrus (later werd hij Pierre) .

11 - 12
We gaan verder Oostwaarts langs de zuidelijke zijde van de Blankenbergestr. Eerst Fiete Bollenberge : verkocht bussels sparrehout voor degenen die zelf bakten . In dat huis hoorde ik voor de eerste maal een fonograaf (met cylinders) . Een van Fiete's dochters was getrouwd met de Ollegatscheerder , voorzeid . Daarneven Jonckheere , de patatteboer . Dan komen we aan Focke (stadsarbeider) met vrouw Octavie Goes en dochtertje , Marietje Focke . Bij hen woonde ook Mong Goes , broer van de vrouw , die later een belangrijke aannemer geworden is .

Dan bereiken we de woonst van Pier Cloet , arbeider bij de créosotage . Dan herinner ik mij de moeder van Gusten Vandenbussche , die toen zijn moeder hertrouwde met Henri Belpaeme , reder werd van een garnaalschip (Ik verkocht toen zijn vis) . We liepen hier voorbij Valentin Delanghe , stalmelker , landbouwer en estaminet . Ik was lange tijd kameraad van de zoon Constant , een school en eerste-communiemaat . Dan zien we een redelijk-groot huis: de specerijwinkel van Borny . Dan het winkeltje van Boer Saelens . Achter dat huis,

aangebouwd , mijn schoolkameraad Achiel Devriese . De vader sterft jong ; de weduwe met kinderen Achiel , Pius en nog andere , zonder inkomsten latend . Nadien was de moeder stoeltjeszetster in de Sint-Jozefkerk . Later heb ik nog Achiel teruggezien in tenue van treinwachter .

Verder kwamen achtereenvolgens : Jan Mercier , mijn vriendje Louis Vandenberghe , Modest Hintjens , Jerome Vanderbusse , Falle Schalandrijn met haar broer " De Kop " . En toen liep de Blankenbergestraat verloren in de struiken en de duinendoornen .

13 -
Achter de Zandstraat , Oostwaarts , lag een grote put , gedeeltelijk gevuld met water , maar doorsneden door de Marinestraat. We noemden die diepte " de Oesterput " . Ik ben nooit te weet gekomen of die put eenmaal een oesterput was . Wel was er een buis voor de waterafvoer , aan de Blankenbergestraat , en er was een verlaat (vanne) rechtover de Marinestraat , tegen de oever van het springsas . Was dat de verbinding ?

Er was ook een nietig stamineetje , dat het meeste bier verkocht aan de mannen van de Burgerwacht , die daar kwamen leren schieten de zondagvoormiddagen van de voorzomer. Dan stond daar Sinnaeve , en later zijn opvolger Hinten Steenacker met een halve ton bier op gantiere in het gras . Er was een tafel , propere glazen met dito handdoeken en ze mochten lustig de bierkraan openzetten voor zoo'n 200 man .

14 -
In de verlenging van de Marinestraat waren ook enkele huizen , aan de Noordzijde alleen . Dicht bij de vijver woonde Charles Hintjens , bootjesjouwer . Diens half dozijn eenden bevolkten het water . Nevens Charles woonde Vandeketele, Pol , postbode Julien , metser en dochter Esperance die later gehuwd is met Leon Linskens . Deze laatste werd blind tengevolge van een ongeval .

Dan Henri Willaert , varkensslachter , Enkele meter verder de " Batter " Vergote , metser . Dan estaminet bij Sinnaeve . Daar rechtover , in de Fortstraat , stond nog een huis dat ik vergat te vermelden . Estaminet natuurlijk , bij Pier Jonckheere . De tweede zoon , een paar jaar jonger dan ik , had een hazelip .

15 - Gang A - gelegen achter de eerste zuidelijke huizen van de Blankenbergestr. , was niet veel meer dan de stallingen van Henri Deblauwe en het timmermansgedoe van Charles Vanacker . Die gang keek Ooostwaarts .

16 - Gang B - Een reeks huisjes . Daar woonden onder andere Domien Waeghe , wiens dochtertje Irma , even oud als ik , van de schommel viel met Sas-kermis , en aan die val overleed . De foorkramen stonden rechtover haar deur .

Ook woonde er de familie Willaert met zoons Emiel , later garnaalhandelaar , Jerome , hoefsmid bij het paardevolk en nog een zoon wiens naam ik mij niet herinner . Aan de achterkant van die huisjes woonde een Emile Vanloo , werkman bij het Zeewezen . De zoon Leon was mijn goede vriend .

17 -
Het huis van Beaumont , wiens zoon later politieagent werd .

18 -
Meetje Cornu , echtgenoot Seven Cornu . Zij heette Rotsaert . Ze bezaten nogal veel grond in de omgeving en hadden de naam rijk te zijn .

Daar woonde ook Pier Vanloo , boot-man bij de maaldienst en gehuwd met een nichtje van Seven . Zijn zoon werd later schoonzoon en firmant van de expediteursfirma " Freyman & Vanloo " . Tegenaangebouwd : Petrus David , estaminet , en leverancier van sparhout en teer om de sloepen in het nieuw te zetten . Aan de achterkant Chaffart (de Sava's) , specialist in het kweken van prijsvarkens .

19 -
Op enkele meters verder Pol Seutin (douanier). Achter zijn huis Pier Coelus (Zotte Nanne) en de familie Depover . Die Pier Coelus , garnaalvisser (open boot) heeft jaren later zijn moeder , die visleurster was , en zijn zuster met een bijl de schedel ingeslagen . Ook een buurvrouw die toevallig in huis was , werd erg toegetakeld .

20 -
Nog langs de Vuurtorenweg vinden we de kruidenierszaak van Devriendt (de Brigadiers) en op de hoek van deze weg en de Zinderstraat (Stokerstraat , toen er naamborden werden aangebracht) estaminet en garnaalhandel in het groot van Pol Verbiest - Elodie Vanderbusse .

21 -
Van de Zinderstraat weet ik niet veel te vertellen : Allemaal kleine werkmanswoonsten , buiten Roose (Smoetgat) en bakker Vanhove (die ik heb weten beginnen) . Ook stalmelker Camiel Defever heb ik daar weten komen . Die is uitgegroeid tot een treffelijke boer . Bij Roose kwam later een Café-danszaal waar iedere zondag een robbertje gevochten werd .

Ik kende bijna alle mensen uit de Stokers- en Avisostraten , maar ging zelden die kant uit spelen . Ik ging in die tijd niet verder stoeien dan Petrus David , met diens zoons Pierre en Fons en nog een paar jongetjes uit de buurt.

22 -
Vuurtorensteenweg - zuidelijke hoek Zinderstraat :
Siessen Lingier , wiens zoon Richard later een gekend aannemer was . De vader was ook aannemer en ge hebt het geraden , ook herbergier . Erneven,of één huis verder,douanier Verschelde (zoon Robert later ambtenaar bij het Zeewezen) . Op de hoek van de Avisostraat , estaminet bij Vollemaere .

23 -
Avisostraat . Slechts bebouwd aan de Noordzijde . Ik kende daar maar één familie goed , nl. deze van Henri Pylyser .

24 -
Daar stonden enkele boerenhuisjes achter kreupelhout en bermen: Borgoo , Steen , Hoste en een paar meer . Maar dan verderop langs de Groenendijk : Hubert, Dewaele , Tibbe en nog andere.

25/26 -
De " Lange Reke " van Henri Debacker-Achslogh : een twaalftal gelijkaardige huisjes . Henri hield natuurlijk café en ging niet uit werken . Aan de ommezijde van zijn café (hoekhuis) bevonden zich nog een paar kleine huisjes , waarvan één betrokken was door Tjeenen Blomme . Die kon " parels " van de ogen aflezen bij de kinderen . Dat zei men toch.

Bewoners van die huizenreeks waren o.a. Verstraete , bootsman op de male , met diens zoon Edmond die later schipper werd aan de sleepdienst en met wie ik jaren bevriend was. Daar woonde ook Pol Desnerck , matroos op de " uitligger " , dat wil zeggen de " Westhinder " of " Wandelaar " . Hij was de vader van Henri Desnerck , een schoolkameraad en grootvader en overgrootvader van de gekende Desnerck's (model - scheepjesbouw en Oostends Woordenboek) .

Als ge nu de Lange Reke voorbijging , zuidwaarts , leidde de weg , misschien 100 meter verder naar een gracht die van West (Mosselhoek) naar Oost liep langs de Groenendijk . Voor u lag de gekende hofstede " Ter Schelle " , toendertijd gekend als Rotsaert's en later " de Roste Versluys ". Rechts de gracht volgend naar de Mosselhoek , kwam men aan een windmolen (men moest over de gracht op een houten brug). Ik heb nooit de naam van die molen gekend , maar ik denk dat die afhing van de eigenaars ven het " Hof ter Schelle " . Dan was men tot op enkele stappen genaderd van de Mosselhoek.

OSTENDE Le Phare

Vuurtoren Oostende Stokerstraat

Natuurlijk ben ik veel bekenden vergeten en hun naam ontbreekt dan ook . Er zullen nog velen van hen in mijn geheugen komen als deze beschrijving zal ten einde zijn . Ik wil nog volgende familie bijvoegen : Vanhecke , Tjeppen , toen nog een zeer jonge metser . Zijn zusters Bertha , Marina , die als grote meisjes de zusterschool bezochten , waren enkele jaren ouder dan ik . Enkele jaren jonger was Zulma , die als weduwe Decock nu nog in de Duinenstraat woont (Maart 1973).

o
o o

Weinigen nu kunnen zich het Vuurtorenkwartier voorstellen zoals het er eigenlijk was rond 1894 .

Van iedereen verlaten , en ver verwijderd van alles , leefde de Vuurtorenaar heel op zichzelf . Kerkelijk hing hij af van de Hazegrasparochie . De dokter moest uit de stad gehaald worden , te voet natuurlijk , want er was geen enkel telefoontoestel te vinden op de ganse wijk . Ik geloof dat er toch één postbus was aan Marina Pauwels . Ten andere , weinig dokters bezaten de telefoon bij zich thuis .

Gas en electriciteit was er onbekend . De eerste petroleumlantaarns werden geplaatst rond 1898 , toen het kwartier in uitbreiding was . Het bewijs dat de echte Vuurtorenaar een vredelievende mens was : Nooit of nooit zagen we een politieagent in uniform met slekkestekker aan zijn zijde. En kwam er al een overgewaaid dan was het omdat hij bij een of andere brave burger moest zijn om een officiëel stuk te laten tekenen . Dan droeg hij , vastgeknoopt met een koordje aan een knoop van zijn jas , een gewoon inktpotje , met een gewone pen ergens in een buisje op zak of achter zijn oor.

Baldadigheden , waarvoor de Vuurtorenaars aansprakelijk werden gesteld , begonnen maar rond ' 98 , toen ganse ploegen vreemde arbeiders afzakten naar hier om de nieuwe dokken te helpen bouwen . En daartussen waren veel brave jongens maar ook andere .

't Is stille waar het nooit en waait en dat er nooit ruzie was ? Neen , 'k zou liegen . Op zekere dag was er wel ruzie tussen Pol Martens uit nr. 5 en Pier Decoo , wonend in nr. 9 . Pol was eigenlijk een koleriek ventje , niet groot , maar struis gebouwd Pol liep naar binnen en kwam weer buiten met een uitgesneden stoofdeksel zoals je toen had bij buizestoven . Hij zou waarschijnlijk Pier zijn kop ingeslagen heb-

ben , zo deze , niet zo koleiriek als Pol , zijn huis niet was binnengevlucht en de deur op slot had gedaan .

Doopsels , Eerste-communie's , huwelijken , begrafenissen , berechtingen : alles Hazegraskerk . Van tramvervoer was natuurlijk geen sprake . Die werd maar ingericht rond 1904.

Met de jaren is veel verbetering gekomen op de Vuurtorenwijk . Toen de eerste oorlog uitbrak was de toestand tienmaal beter dan in 1894-96 . En toch noemden de Duitsers de wijk " Het Negerdorp " . Wat zouden ze gezegd hebben zo ze hier 20 jaar vroeger waren binnengebroken !

Tot 1896 werd er schier geen enkel huis bijgebouwd . In dat jaar werden plannen goedgekeurd om nieuwe dokken te graven . Men begon met de aanhechting bij Oostende van de strook grond vanaf de Zuidkant van de Blankenbergestr. tot aan de Coupure , Oostwaarts tot aan de Groenendijk , en Westwaarts tot aan de spoorweg . Nieuwe straten werden gepland en uitgestoken : Victorialaan , Napoleonlaan , Loodsenstraat , Noordstraat , Liesjemorestraat en andere . Vanaf 1895 werd de Fortstraat oostwaarts doorgetrokken door de eigenaar van die gronden : August Staessens . Dat ging zo : De oude Pol Maertens en Jules Seys legden een Decauville-spoor dwars door het klaversland en met een kipwagonnetje effenden ze de grond . Het zand werd afgevoerd naar de lagergelegen gronden van " de oesterput " en zo kwam de Fortstraat op zijn schier volle lengte.

Een paar kleine villas werden langs deze nieuwe straat gebouwd . Ze werden bewoond door een paar werkleiders van de aangangzijnde oprichting der dokken .

In maart 1898 werd een stadschool gebouwd . De uitgang van de jongensschool was aan de Marinestraat , die voor meisjes aan de Blankenbergestraat . Natuurlijk was ik blij dat ik naar die nieuwe school kon gaan , in plaats van twee maal daags op en neer naar de school op het Hazegras te moeten draven .

Voor de directeur der school , de heer Philidoor Vandenabeele , werd een deftig huis gebouwd op de zuidelijke hoek van de Marinestraat en mijn straat , toen reeds genoemd de Schietbaanstraat , dus op een 50 meter van ons huisje .
Dra bleek dat ik een uitmuntend leerling was en twee jaren te reke was ik primus . Dit en misschien andere oorzaken kwamen te pas , zodat ik alleen het huis van de directeur mocht betreden en omgaan met zijn enige zoon Thuur , ongeveer zo oud als ik .

Maar Thuur ging naar de " betalende " school toen zijn vader de Vuurtorenwijk kwam bewonen, en ging maar voort naar die school in stad . Dit was maar natuurlijk daar die " betalende " school meer gevolgd werd door de jongens van de burgerij , en men leerde daar zoveel Frans als Vlaams . Dus nog een reden .

De jonge Constant Permeke (zoals ik van 1886) was ook leerling aan de " betalende school " . Hij was beste maats met Thuur Vandenabeele en kwam heel dikwijls op de donderdagmiddagen spelen bij zijn maat en met mij . Soms bracht hij een of twee schoolgezellen mede , van wie ik nog een paar namen ken : Alfons Van Geem , de latere likeurhandelaar uit de Ooststraat , Georges Dossaer , de latere loodgieter uit de Aartshertoginnestraat en Claessens die velen gekend hebben als majoor bij het 3-de Linie te Oostende . Dat was meest in de zomer van 1898 - 99 en 1900 . Ik herinner nog hoe Constant soms op een stuk papier in enkele lijnen en strepen een zeezicht te voorschijn toverde : zeilende jachtjes in de bries , met de golven errond , en enkele meeuwen in de lucht . En dat duurde maar één minuut ! Zat het schilderen hem in het bloed of niet ?

Ik heb hem voorts gekend aan het Atheneum .

Een andere bezoeker van het kwartier was Koning Leopold II . Maar in andere omstandigheden zoals u wel kunt raden Dat was dan zo :

Ten N-O van de boeie van de reddingsboot , in de duinen en enkele meter van de zeerand stond een , voor ons jongens, zeer geheimzinnig houten paviljoen , netjes geschilderd. De vensters heb ik nooit gezien . Die waren bedekt met houten berden . Ook de deur was bestendig op slot . Wij noemden het gebouwtje " 't Keuningskotje " .

En in '96- '97 is het enkele malen gebeurd dat wij de koning passeerden , die samen met een heer , zoals hij in burgerkleren , naar het gezegde paviljoentje trok . Dan monkelden de groten geheimzinnig en maakten enkele bedekte toespelingen die ik niet begreep . " Nè , je gaat er were naartoe ... "

Meer wist ik er toen niet van .

Dus van 1896 af brak er een soort bouwwoede uit in de stille , verlaten Vuurtorenwijk , bijzonderlijk door die toevloed van polderboeren . Men kon niet rap genoeg huizen klaar krijgen en in een paar jaar tijds waren Noord- en Liesjemoreseen Ed. Hammanstraat, en een paar andere straten volgebouwd . Ook onze Schietbaanstraat moest eraan geloven . Eerst het villatje met torentje van de " Zotte Vayre " . Dan de Oostkant tussen de Marine- en Blankenbergestraten : Café du Polo , chez Heughebaert , 2 werkmanshuisjes erneven . Dan Charles Deridder , maneuverman aan de spoorwegen , dan Ernest Pauwels , aannemer en estaminet natuurlijk . (Mijn tante Wantje heeft daar een paar jaar bovengewoond)

Dan Melle Pincket , kruidenierswinkel met als specialiteit vorte kaas die de winkel verpestte , niettegenstaande of doordat die van onder de glazen stolp doorliep . Ze verkocht ook pinten aan de toog , met als beste klant Adeline , vrouw van Pollemarck , een gebuur die smid was .

Op de hoek van de Blankenbergestraat woonde Maurus Defraeye , timmermansbaas . Ook zijn vrouw , Romanie Bertens , hield estaminet . Hun knecht , een oude vrijgezel met name Valentijn , heeft op 3 december 1898 mijn moeders doodkist gemaakt terwijl ik op zijn handen stond te zien ...

Later is Valentijn " suisse " geworden in de voorlopige kerk . Hij droeg dan een azuurblauw uniform en zette gedurende zijn dienst zijn strengste gelaat op . Kortom , zulke " suisses " maakt men niet meer .

Begin 1899 werd de Vuurtorenwijk verheven tot parochie . In afwachting dat de voorlopige kapel werd gebouwd tegen de Ed. Hammanstraat , werden de goddelijke diensten verricht door de nieuw-benoemde pastoor E.H. Patfoort , voordien " surveillant " in het College . Hij was reeds van gezette ouderdom toen hij daar aankwam .

Ik had ook reeds moeten vermelden dat , zo men inderhaast veel huizen bouwde aan de Zuidoostzijde van de wijk , de reden ervan niet alleen de aankomst was van de delvers van de nieuwe dokken , maar ook dat de ganse Mosselhoek afgebroken werd en het merendeel van de bevolking op de Vuurtorenwijk neerstreek .

F R A N S V E R B A N C K

TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC TC

T O E M A A T J E

V U U R T O R E N A A R S A L S S T R A N D J U T T E R S

Op 1 4 maart 1911 beleefde een Noorse driemaster voor de haven van Oostende een bewogen avontuur ten gevolge van het zeer slechte weder .

De " PATRIOTE ILLUSTRE " van 26 maart 1911 bracht hierover een relaas , samen met twee prachtige foto's. Dit alles berust in het archief van " Ter Cuere " .

We geven hier eerst deze versie in vertaling . Daarop volgt het verhaal van een ooggetuige , zonder vertaling .

REDDING VAN EEN DRIEMASTER OP DE KUST TE OOSTENDE

Maandag morgen 14 dezer voer de Noorse driemaster " HELDOS " , komend van Chili en geladen met nitraat , voor de grote rede van Oostende .

Bij middel van seinen vroeg hij de hulp van sleepboten . Er woei een stormwind , de zee was onstuimig en de stroming hevig . De sleepboten voeren dadelijk in zee .

Maar niettegenstaande de maneuvers en ook ten gevolge van het breken van de sleeptrossen ging de grote zeiler op drift en bevond zich weldra op 500 meter van de kust , rechtover Bredene . 's Namiddags gelukte het de sleepboten het schip binnen de kleine rede te brengen , rechtover de kursaal. Inmiddels was het laag water geworeden en de Geule was ontoegankelijk .

Gedurende de volgende nacht was er groot alarm op het loodswezen : Vanaf de zeilboot schoot men noodvuurpijlen af. De schrikkelijke zee veegde het dek . De " HELDOS " lag nog slechts met één anker vast . De ketting van het andere was gebroken .

De reddingsboot werd te water gelaten en na moedige pogingen die niet van gevaar ontbloot waren , werden gered : de kapitein , de loods , de zesentwintig bemanningsleden en .... de hond .

Het verlaten schip dreef af en strandde op 100 meter voorbij het Oostershoofd , gelukkig in een gunstige positie die redding mogelijk maakte .

De woensdagmorgen was het kalmer geworden . De sleepboten brachten de " HELDOS " in het vaarwater en tuiden het schip binnen de haven .

Deze bewogen gebeurtenissen hadden veel volk gelokt , dat vanop de zeedijk en het staketsel de redding met belangstelling gade sloeg .

De waarde van dit zeilschip , gebouwd uit staal , met de vracht inbegrepen , beloopt anderhalf millioen frank .

o
o o

RELAAS van de Heer Edward LOGGHE - oud-reder
geboren in de Blankenbergestraat op de VUURTORENWIJK op 30 - 10 - 1897 . Woont thans : Driftweg - BREDENE AAN ZEE .

oooooooooooooooo

't Was op ên achternoene en 't was e knappe bries , 8 toe 9 . 't Kwam doar e nitraatschip noar d'haven , met de tuiboot , en èè kèèr ze droaiden bie en ze dosten nô binnen nie kommen da't te slecht weere was .

En da nitraatschip is an 't anker gekommen binnen de stromen en wieder zien ton noar 't hoofd gelopen doar an Zwartvagers (1) , en ton noar 't Liebotskot (2) en noar 't keuningskotje (3) . M'hen uus doar achter 't Keuningskotje g'hoeden en m'hen da nitraatschip zien deur z'en ankers goan toe datten voor 't Brèènings gat hoast was . Op uus zeggen, hé, 't Brèènings gat .

Doar hêt de tuiboot hem willen opnemen moar da goeng nie . 't Were is ton e klèèn bitje bedoard , m'hen wieder e bitje achter da keuningskotje gestoan want m'han niet anders te doene , m'hen die tuiboot hem ton zien opnemen , da nitraatschip , ton getuid toet-an de luchtboeie van de Stromen en j'het hem ton an 't anker gesmeten . En ton zien we wieder noar huus gegoan .

Zô ! Os wieder 's nuchtens op de koaje kwamen , woar dat uze schiptjes lagen an Lowietje Pieters (4) zien wieder met de vlucht gegoan nô strange , an Zwartvagers , deur da me die masten doar zagen liggen van da nitraatschip .

Zô ! m'Hoorden ton zeggen dat de reddingsboot da volk of ekipôge an de wol g'haald haden . Da schip hêt dô hèèl de nacht gelegen . Er was e sterke bries van 7 - 8 en da nitraatschip was deur z'en anker gegoan toe voor d' Halve Moane .

Zô ! Os wieder dô 's nuchtens gekommen zien ton was het menschelik were . Azoo 4 - 5 . De wind kwaam e bitje uut de wol . Wat da we wieder zagen da was hèèl de bende van de Viertorre die doar an boord was geklöwd , de Peeres en de Keuns , ofwel Duuvel da wieder zeggen . Ze woaren wel mèt ze veuftienen : De bende van Pito-tje van de Keuns , Boeten , Gèèntje , Karloo-tje en Constant , das e familie . En j'had van de Zot van de Keuns - de broere van Pito - : de Witten , de Bulte , de Geite ... Die d'er ook bie was , was de bende van Futtes of van Peeres , hé , Dikke Peere , Schele Peere , Josse Peere en Futte met Tjeppen ....

En z'hen zieder doar e bitje geparlachand voor da schip noar binnen te briengen . Zô ! De tuiboot hemme wieder zien noar buuten kommen mit de reddingsboot en die kroeg (crew) van da nitraatschip was an boord van die reddingsboot voor were an boord te goan .

Zô ! We zagen wieder die parlachanten doen , - we hen da wel nie g'hoord - en da ze doar hulder ormes nô boven staken en da ze die kapiting nie an boord lieten goan . Van die kapiting hèètte " Paternoster " . Zônu , j'hêt hie doar e bitje roendgesukkeld en j'had doar ên ende (touw) vast nôvolgens da wieder da zagen en j'is hie doar an boord geklôwerd .

Ton is da volk ook an boord gegoan . Zô ! m'Hen wieder zien dat anker wienden , m'hen ton de tuiboot hem zien opnemen en die tuiboot is ton met hem nô binnen gekommen . Om-me wieder ton were an Lowieteje Pieters stoegen woar dat uze boots lagen is'ten hie ton noar binnen gekommen met hèèl die kroeg met al de Vuurtorenaars , en is ton in de bassing gegoan ....

(Volgens bandopname op 5 april 1973 .)

o

o o

Men zal wel begrepen hebben dat de Vuurtorenaars het verlaten schip bezet hebben met de bedoeling het zelf in de haven te brengen en alzo de reddingspremie op te strijken. Dit was natuurlijk voor hen een onmogelijke taak en het is uit spijt dat zij de volgende dag niemand aan boord lieten ,

en zeker niet de kapitein . Voor hen was een verlaten schip alleen maar buit . Ge ziet dat van hier !

oooooooooooo

Nota's

======

1 - Zwartvagers . Voor de oorlog '14 stonden op de westkant van de dijk , rond de Halve Maan , drie huizen . Het middelste huis was bewoond door Zwartvager .

2 - Liebotskot . Life-boats - kot . Het gebouwtje op het eind van de Vuurtorenweg waar de reddingsboot zich in bevond .

3 - 't Keuningskotje : het houten paviljoentje van de koning , waar Leopold II soms vertoefde . Na de dood van deze vorst is het in verval geraakt . De kinderen van de Vuurtorenaars hebben het klein gekregen .

Lowietje Pieters : Herbergje aan de Marinedok . Lowietje is later vertrokken naar Canada .

R.V.

TCTCTCTCTCTCTCTCTCTCT
TCTCTCTCTCTCTCTCTCT
TCTCTCTCTCTCTCTCT
TCTCTCTCTCTCTCT
TCTCTCTCTCTCT
TCTCTCTCTCT
TCTCTCTCT
TCTCTCT
TCTCT
TCT
T

ILLUSTRATIES BIJ " D' OEDE VIERTORRE "

---

1 - Een zicht op de gehele Vuurtorenwijk met , op het voorplan, de oesterput van Stichert en Stracké , eveneens op de oostelijke oever van de haven , Noord-West van de toen niet meer bestaande Mosselhoek . Er waren drie neveneenliggende oesterputten , nl. de voornoemde en die van Henri Desmet , en die van Roger .

De camera is gericht naar Noord-Oost , en geeft als panorama , van links naar rechts : Helemaal links de vuurtoren , verwoest tijdens de eerste wereldoorlog . Rechts ervan , bijna niet te onderscheiden , de huizenreeks langs de Vuurtorensteenweg , en die reeds bestonden voor 1896 . Dit deel is duidelijk te zien op de derde foto .

De volgende groep huizen werd gebouwd vanaf 1896 . Dan ziet men naar het midden toe, een reeks gelijkvormige huizen , genoemd de " Lange Reke ", een twaalftal , en toebehorend aan Henri-Debacker-Achslog . Dan nog enkele later gebouwde huizen naar Sas-Slijkens toe . In de achtergrond, ietwat wazig , huizen van de toenmalige Ed. Hammanstraat , en helemaal rechts de voorlopige St. Antoniuskerk . De foto dagtekent waarschijnlijk uit de laatste jaren voor de eerste wereldoorlog .

2 - Deze foto , gekiekt in 1923 , toen juist de werken van de nieuwe vissershaven in gang schoten , werd genomen vanop het zogenaamde poloplein , in de richting Zuid-Oost . Het gebouw links werd genoemd " De Rokerij " met de woonst van de huisbewaarder . De Fortstraat liep tussen gezegde " rokerij " en de villa met het torentje , gebouwd door Carlo Vayre . De villa werd reeds afgebroken toen de Fortstraat verbreed werd . De straat , zichtbaar op de foto , liep zuidwaarts en heette Victorialaan .(vroeger Zandstraat en nadien nog Schietbaanlaan) Rechts van de villa van Vayre bemerkt men een drietal lage huisjes . Ik woonde in dat met het witte dak , van 1894 tot einde 1900 . De grondvesten van die huisjes werden uitgegraven toen de ijsfabriek " Froid Industriel " op die plaats bevriezingszalen bouwde na de 2-e oorlog . Die bijzonderheid om de juiste ligging aan te duiden .

De foto is te onduidelijk om nog veel meer aanwijzingen te geven . Nog slechts dit : De meest rechtsgelegen en goed afgelijnde villa werd in zijn tijd bewoond door de heer Ph. Vandenabeele , directeur der gemeentescholen op de wijk .

3 -Foto genomen voor de 1-e oorlog , waarschijnlijk rond 1910. Helemaal links , de eerste vuurtoren , vernield tijdens deze oorlog . Vandaar komt men langs de Vuurtorensteenweg aan de eerste reeks huizen die toen alle nog in hun oorspronkelijke staat verkeren zoals ik ze heb gekend in de '90-er jaren . Het meest links gelegen huis , donkerrood geschilderd , stijl " fort " met kantelen op het torenvormig bovenste werd in mijn tijd bewoond door Mw. Surveillant . Het kleine huis erneven was toen een " estaminet " bij August Decleer . Nog rechts : het grotere huis was eigendom van Modest-Pauwels - Anna Rotsaert . Rechts voortgaande het huis bewoond door broers en zuster Arthur, Achiel en Clothilde Vereecke . Dan volgt het huis op de hoek van de Marinestraat bewoond door kleermaker Rosseel . Dan de ingang van de Marinestraat . Het volgende hoekhuis is de winkel van Marina Pauwels . Dan een hoog dubbelhuis : het eerste deel een winkel met sneukelarij en droogvis. Het deel met de loggia was de vleeshouwerij van Jules Tripe.

Het naaste hoekhuis , vormend hoek van de Vuurtorensteenweg en de Blankenbergestraat , was een estaminet uitgebaat door het echtpaar Pol Vanloo.

Ik kan er nog bijvoegen dat toen de Engelse vloot de vuurtoren gedeeltelijk vernielde in 1915 , een obus die te ver vloog de huizen van Modes Pauwels , die van Vereecke en Rosseel tot een min of meer puinhoop maakten en de echtgenoten Pauwels er de dood vonden . (Foto van de vernieling in " Bredene in oude Prentkaarten " .

4 - Een afbeelding van een gedeelte van de Stokersstraat met een hele bende van de toenmalige bewoners . Gedurende de eerste oorlog werden daar veel huizen vernield of beschadigd .

§§§§§§§§§§§§
§§§§§§§§§§
§§§§§§§§
§§§§§§
§§§§
§§

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

D E F O R T E N V A N

B R E D E N E

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

E N D E O O S T K A N T V A N

D E G E U L E

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

T I J D E N S H E T B E L E G V A N

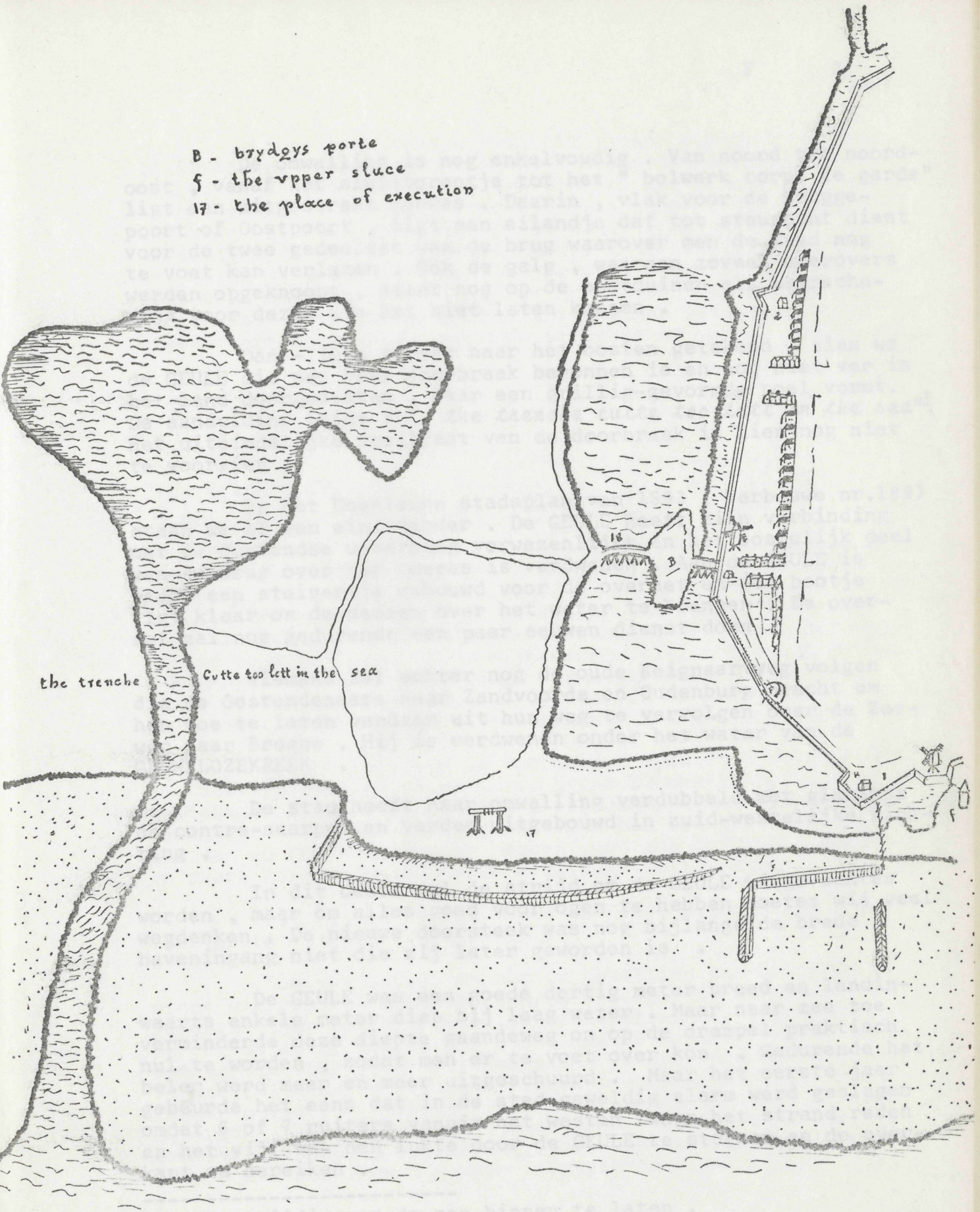
O O S T E N D E

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

R . VERBANCK

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

§§§

B - brydgys porte
f - the vpper sluce
17 - the place of execution
the trenche
Cutte too lett in the sea

De omwalling is nog enkelvoudig . Van noord tot noord-oost , vanaf het sluistorentje tot het " bolwerk corps de garde" ligt een uitgestrekt moeras . Daarin , vlak voor de Brugge-poort of Oostpoort , ligt een eilandje dat tot steunpunt dient voor de twee gedeelten van de brug waarover men de stad nog te voet kan verlaten . Ook de galg , waaraan zoveel zeerovers werden opgeknoopt , staat nog op de oostduinen als waarschuwing voor dezen die het niet laten kunnen .

Dan - iets te ver naar het oosten getekend - zien we de GEULE die pas haar doorbraak begonnen is en nog niet ver in het land doorgestoten , daar een grillig-gevormde poel vormt. De aanduiding luidt : " *the trenche cutte too lett in the sea*"[1]. Het uiteindelijke resultaat van de doorbraak is hier nog niet te voorzien .

Op het Engelsche stadsplan van 1593 (Verbouwe nr.189) staan we al een eind verder . De GEULE heeft zijn verbinding met de Oostendse watergang verwezenlijkt en het oostelijk deel van de brug over het moeras is verdwenen . Aan de GEULE is reeds een steigertje gebouwd voor de overzet en een bootje ligt klaar om de mensen over het water te brengen . De overzet zal nog gedurende een paar eeuwen dienst doen .

Niemand zal echter nog de oude Keignaartweg volgen die de Oostendenaars naar Zandvoorde en Oudenburg bracht om hen toe te laten vandaar uit hun weg te vervolgen over de Zeeweg naar Brugge . Hij is verdwenen onder het water van de GAUWELOZEKREEK .

De stad heeft haar omwalling verdubbeld met glacissi en contre-scarpen en verder uitgebouwd in zuid-westelijke richting .

In dit decor zal de strijd om de GEULE uitgevochten worden , maar om alles goed voor ogen te hebben moeten wij veel wegdenken . De nieuwe doorsteek was nog bijlange de brede haveningang niet die zij later geworden is .

De GEULE was een goede dertig meter breed en landinwaarts enkele meter diep bij laag water . Maar naar zee toe verminderde deze diepte gaandeweg om op de drempel praktisch nul te worden , zodat men er te voet over kon . Gedurende het beleg werd meer en meer uitgeschuurd . Maar het eerste jaar gebeurde het eens dat in de stad geweldig alarm werd geslagen omdat 6 of 7 ruiters vanuit het westen langs het strand reden en het vijf van hen lukte door de GEULE te stormen en de overkant te bereiken .

---

1 - Doorsnijding om de zee binnen te laten .

Langs de oevers hadden zich brede schorren gevormd , in hoofdzaak langs de oostkant waar door de westelijke stromingen en overwegend westelijke stormen het meeste land overspoeld werd . Nog eeuwen lang zou deze schorre van LISSEMORRE bij hoog water overstroomd worden . Bij laag water was de eigenlijke GEULE een slijkerig gedoe . Bij springvloed drong het water te dien tijde een Duitse mijl of omtrent zeven kilometer diep het land in . Het geheel werkte als een spuikom en door het geweld van het aftrekkende water hebben de belegeraars veel last ondervonden zoals we verder zullen zien.

BIBLIOTEEK VLAAMSE VERENIGING VOOR FAMILIEKUNDE AFDELING OOSTENDE v.z.w.
AANGEKOCHT OP :
WAARDE :
Nr. :

o o

EVEN TER HERINNERING

In 1583 had Alexander Farnèse , hertog van Parma , landvoogd in dienst van Filips II , het grootste gedeelte van de kuststreek heroverd voor de koning van Spanje . Algemeen werd verwacht dat ook Oostende zich zou overgeven . Dit was echter niet het geval . Na vijf dagen beleg oordeelde Parma dat de stad te sterk verdedigd was en trok af . Twee jaar later werd opnieuw geprobeerd de stad in te nemen door La Mothe , goeverneur van Grevelingen . Ook hij mislukte .

Sedert 1572 was de voormalige open stad geleidelijk een stevige vesting geworden . Eerst kwamen er poorten en palissaden , later wallen van aarde gemengd met roggestro , vestinggrachten voorzien van sluizen die het water op peil hielden en zoals we gezien hebben , vormde de GEULE een nieuwe zware hindernis voor alle kandidaat-belegeraars .

Uit het nu ge-isoleerde Oostende begonnen de rooftochten tot diep in Vlaanderen .

Daaruit besluiten dat de bezetting van Oostende bestond uit grotere schurken dan de tegenpartij ware verkeerd. Te dien tijde waren alle soldaten huurlingen . Ze verkochten hun diensten nu aan de ene , dan aan de andere , en ze leefden van de boer . Wat wij daden van roverij noemen waren voor de krijgslieden oorlogshandelingen . Wallhausen , in "Krijghsconst te voet " , schrijft : " Waer hoordt men meer vloecken , zweeren , vreten , suypen , hoereren , speelen , kijven , twisten , dansen , springen , loose lichtveerdighe woorden , als in den huydigen oorlogen . Dorven oock wel seggen , dat

in de krijgh geen sonde sij , maer krijghslieden gheoorlooft: Want hij toch geen klooster Bagijne kan zijn . "

Dat alles maakt de zaak niet van de slachtoffers . Om aan deze toestand een einde te stellen besloot de nieuwe landvoogd aartshertog Albrecht de stad in te sluiten binnen een gordel van forten . Dieper in het land waren er reeds verschillende sterkten opgeworpen maar nu moest de band dichter gesnoerd worden . Dicht bij de stad waren drie forten voorzien: West- zuid en oostwaarts .

Het middelste fort, Sinte Clara , werd eerst opgericht. In het westen werd het Sinte-Catharinafortje zonder moeite veroverd op de Oostendse bezetters . Voor het derde fort werd het dorp BREDENE verkozen . (hierover verder)

Geleidelijke werden nog toegevoegd : fort Sinte-Isabelle , Sint Albertus , Sint Michiel en nog enkele redouten. Eerst later kwam nog een tweede fort te BREDENE , in de duinen.

Noch voor aartshertog Albrecht , noch voor de plattelandsbewoners was de kous hiermede af . Garnizoenen en forten waren een kostelijke zaak voor de eerste (90.000 gulden per maand) en de gewone man werd nog meer beroofd door de soldaten van zijne Katholieke Majesteit dan door de tegenstanders . Het garnizoen van fort Isabelle kwam openlijk tot muiterij en was zelfs onderhandelingen begonnen met de Oostendenaars . Met allerlei beloften moesten de soldaten gepaaid worden vooraleer overgeplaatst te worden naar Sint- Winoksbergen .

Zo kon het niet blijven duren en Albrecht besloot de vesting Oostende met geweld aan te pakken .

FORT BREDENE - DORP

De eerste forten rond Oostende waren dus opgericht om de strooptochten van de Hollands- Engelsche bezetting van Oostende te beletten . Ze waren bijgevolg defensief en volgens de regels van de strategie gebouwd buiten het bereik van het meest verdragende geschut van de stad (3 km). Ze moesten ook een gesloten geheel vormen , aan alle zijden verdedigbaar ten einde ook weerstand te kunnen bieden moest van buiten uit hulp opdagen om de stad te ontzetten .

VRAYE DELINEATION DE LA VILLE D'OSTENDE, ASSIEGEE PAR LE SERENIS. PRINCE ALBERTVS ARCHIDVC D'AVSTRIE, DVC DE BRABANT, COMTE DE FLANDRES, &c. FAICTE PAR LES INGENIEVRS DVDICT ARCHID &c. LE 10 DE IVILLET LAN 1003.
Anno 1003 le 6 de Decembre
EXPLICATION DES NOVVEAVX OVVRAGES TANT DE LA PART DE SON ALTEZZE SERE.T QVE DE LA PART DE L'ENNEMI.
a. Fort de Espagnols pres les polders.
b. Le nouueau haure faict en la vielle ville.
C. Platte forme qui couure nos fabriques.
d. Le premier trenchon ou digue qui va a l'embouchure de la Goule
e. Place a mettre le Batillon pour garder l'entree de la Goule.
EN ANVERS,
Chez Iehan Bouyllis Veuue,
rue dicte la Lombarde vollet
a l'enseigne de l'Aigle d'Argent.
Fort St Michel
Declaration des parties du Camp vers le quartier de St Albert.
1. Le fort de St Albert.
2. Le Camp aux chefs.
3. Fort St Lucas.
4. Petite platte forme
5. La grande platte forme
6. La digue de pierre iettee dedans la mer pour empescher l'entree de la Goule
7. St Martin.
8. St Balthasar.
9. St Thomas.
10. Quartier de M. Carvre.
11. La Redoute tenant a Oudenbourch.
12. Par a chalin les Forts les tranchees, et tranchees.
13. Les polders et forts pris par S.A.
14. Fort pris par les Brabançons.
15. Fort pris par M. Carvre.
16. Fort pris par St Ieronimo.
17. Fort St Francois.
18. Fort St Michel.
19. Fort St Catherine.
20. Fort St Leonhard.
21. Fort St Lucas.
22. Chemin pour aller du quartier de St Albert iusques en quartier du comte de Bucquoy pour le secours de la ville
Declaration des boulevarts forts, et redoutes de la ville.
A. Fort all reduicte.
B. L'hospital reduicte.
C. Pont pour sortir de la ville aux polders et a l'aspital
D. Vers lune de deca le Canal
E. Le Canal par ou entre les barques dans la ville
F. Ouuerture de la contre charge par ou entrent les barques.
G. La contrescharge.
H. Leyaubr boulvuert.
I. Dal boulvuert.
K. Platte forme vers la vielle.
L. L'Espreus qui couure la porte de Bruges.
M. Rokelin qui couure entre du nouueau haure.
N. Entree du haure nouueau.
O. Tille de Mer qui sert a vielle entree.
P. L.
Q. Fornes des basses marees.
R. Pilots qui contregardent la vielle ville des orages.
S. Sortie de l'Ouuerture pour prendre la digue
T. Fort quarre
V. Fort all reduicte.
Declaration des parties du Camp vers le quartier du Comte de Bucquoy.
1. Canal qui vient de Bruges iusques au fort St Philippe
2. Pierre ou les Archiquz les soldats
3. Lieu ou les debarque les fascines
4. Quartier de Hollandrese aux tentes.
5. Le grand fort et demeure de M. Le Comte de Bucquoy.
6. Le Batterem.
7. Le fort St Philippe.
8. Le Camp le corde de la Cauallerie.
9. Fort St Charles.
10. L'Espaule qui couure le chemin.
11. Le lieu de la Batterie.
12. Barraque du Comte de Bucquoy.
13. La douue taille de fascines a 430. pas de long.
14. Les ponts par ou montent et demontent les trouppes
15. La tour delabrie.
16. Le batteau brule pour le la dessy laue des enemis.
17. Commancement d'une platte forme pour le fort St Charles.

Zo vinden we het fort Sinte Clara terug in de nabijheid van Stene-dorp en Sint Michiel voorbij de Kontredam , omtrent de kruising van de Zandvoordesteenweg en de Gouwelozekreek . De resten werden in 1625 aangesloten aan de nieuwe Legaardsdijk . Ook hebben we gezien dat voor het oostelijk fort Bredene-dorp werd uitgekozen . Normaal was legering in een dorp afgeraden wegens de spreiding van de soldaten en het gevaar voor besmettelijke ziekten , maar de bevolking van de plaatsen rond Oostende was fel gedund . Overal lag een garnizoen , nu van de enen , dan van de anderen . In 1580 waren te Bredene Schotse soldaten gelegerd - ook lekkere - en al dat krijgsvolk had weinig bruikbaars gelaten . Een dorp bezat weinig of geen stenen gebouwen en veelal werden de kerken gebruikt als steunpunt . Er werden stallingen aangebouwd , samen met de versterking van de bestaande muren .

Volgens zeeboeken uit deze tijd , en deze zijn op dat punt betrouwbaar , had de kerk van Bredene geen toren meer . Het gebouw zelf werd uiterst geschikt geacht door de RIVAS , gouverneur van de Spaansche troepen in Vlaanderen . Dit was in mei 1599 . Maar goede wil is niet genoeg om versterkingen uit de grond te toveren . Er waren meer schulden dan geld . De oostzijde van Oostende bleef open liggen en de rooftochten naar Klemskerke, Vlissegem en omgeving duurden voort . Honderden beesten werden geroofd .

Er werd gesmeekt om in afwachting van de bouw van het fort minstens voetvolk vaar Bredene te sturen . Steeds aarzelde de Rivas en altijd om de zelfde reden : geen geld ! Het duurt dan ook tot november voor er schot in komt .

De verbindingswegen naar Bredene moeten onder alles geweest zijn want om het materiaal tot het oprichten van de versterkingen aan te voeren besloot de legerleiding een waterweg aan te leggen vanaf Plassendale (eindpunt van de vaart naar Brugge) tot het dorp . Wellicht bestond er reeds een gracht langs de Zijdelingdijk en deze hoefde maar uitgediept te worden .

Over dat vervoer per boot , in die tijd , moet men zich niets groots voorstellen . Om de omvang van een waterweg kan men zich een idee vormen wanneer men de recente opgravingen van de Lievevaart-sluis te Damme bekijkt en de breedte van dat sluisje als maatstaf neemt .

Waar het kon werd het vervoer over water verkozen boven dat per wagen langs overslechte en verwaarloosde wegen . Als scheepjes gebruikte men kagen (overnaads gebouwd zoals Heisterse schuiten) damlopers (kleine boten die men gemakkelijk over dammen en dijken kon trekken) en samoreuzen (lang,

plat , en voorzien van een hoge mast) . Deze schepen werden gehuurd door de legerleiding .

Tegenover de aarzelingen van de Rivas besloten de Heren van het Brugse Vrije de rollen om te keren : de legerleider kreeg geen cent alvorens zich in Bredene te bevinden . Er bleef geen keus over . Het graven van schansen rond de dorpskern werd aangevangen (Dec. 1599) . De stallingen werden opgericht (Maart 1600) en er werden ook drie schansen voorzien tussen Bredene en Oostende . Op dat ogenblik kwam ook het voornoemde fort Sint Michiel , bij de huidige Koebrug , tot stand.

De Rivas kreeg de vorm te pakken want hij trad in onderhandelingen om nog twee forten te bouwen aan de oostzijde van de stad . Een zou in de duinen liggen . Het andere was voorzien dieper in het land maar het is er waarschijnlijk niet gekomen . Waarom we dit aannemen zullen we later zien .(Bijlage) Ook zullen we het vermoedelijke grondplan bespreken op het einde van deze verhandeling . Het fort in de duinen werd opgeworpen toen het beleg reeds begonnen was .

De schans BREDENE , samen met de versterkte kerk , wordt algemeen " fort " genoemd en trad in de rij van de 16 reeds bestaande forten waarvan de buitenlijn loopt van Nieuwendamme bij Nieuwpoort tot Blankenberge , en de binnenlijn van fort Albertus tot Bredene-dorp . Het achttiende in de rij , het sluitstuk,zal in de duinen komen en daarmede de halve cirkel sluiten .

Ten gevolge van zijn aanleg en omvang was het fort BREDENE niet het sterkste maar wel het grootste van allemaal . Voorlopig toch . Gedurende de eerste winter was er een geheel regiment ondergebracht (Te dien tijde duizend man) . De schans omsloot het dorp en het is dan ook niet te verwonderen dat VLIETINCK , in zijn tijd , nog overblijfsels vond van de wallen. Hij trof ook stukken metselwerk aan , alhoewel bij het opwerpen van deze wallen weinig stenen werden gebruikt .

Gedurende het beleg heeft BREDENE-DORP alleen een rol vervuld als steunpunt . Vooraf zal het dorp nog eventjes van bezetter veranderen .

We schrijven als datum : juni van het jaar 1600 . De Verenigde Nederlanden besloten tot een veldtocht in Vlaanderen, en Prins Maurits , aan het hoofd van veertien duizend man , zakte af naar Oostende . Onderweg werden alle forten ingenomen . Bij zijn aankomst in onze streek waren de schansen van Oudenburg en BREDENE reeds verlaten door de Spanjaards. BREDENE kreeg een bezetting van 5 vendels voetvolk en een vendel ruiters

onder bevel van kapitein Bruges . Ook de andere forten rond Oostende kregen een Staatse bezetting . Maurits trok verder naar Nieuwpoort .

Ondertussen verzamelde ook aartshertog Albrecht zijn troepen om de invaller te achterhalen . Hij vorderde snel en kwam bij verrassing voor Oudenburg . De bezetting van deze schans gaf zich over en mocht zich in Oostende terugtrekken . Deze van Snaaskerke verging het niet zo goed . Tegen de wil van de aartshertog werden de ontwapende soldaten , na overgave , afgeslacht . Dit horende verliet kolonel Bruges met zijn volk snel de sterkte van Bredene om zich binnen Oostende te begeven.

Hierop volgde de slag bij Nieuwpoort maar prins Maurits kon geen rechtstreeks nut trekken uit de bloedige overwinning die hij behaalde . Alle forten rond Oostende waren weer bezet door zijn tegenstanders . Hij trok af en de stad lag weer afgezonderd zoals voorheen .

Nu springen we over naar 30 juni 1601 : Een vrouw , weggeslopen uit het fort van BREDENE komt in de stad aan en meldt als eerste dat er grote troepenbeweging is op alle wegen en alle voorbereidselen worden getroffen om de stad te belegeren. Voor de Oostendenaars kwam deze verwittiging eerder onverwacht en scheen ongelooflijk . Twee dagen later echter werden de berichten bevestigd door twee vijandelijke soldaten welke gevangen genomen waren door Oostendse SPRINGERS die uitgezonden waren als bespieders : " Albrecht werd verwacht te Oudenburg ."

Het spel kon beginnen !

o o o
oo oo

UITZICHT VAN DE VERSTERKINGEN

Ten tijde van het beleg van Oostende stond de vestingbouw op een keerpunt . Het buskruit had een einde gemaakt aan de hoge muren rond steden en kastelen . Deze werden vlug in gruis geschoten en bovendien waren ze ook niet geschikt om geschut te plaatsen die de belegeraar moest op afstand houden . Dit geschut moest lager geplaatst worden . Zodoende kregen de omwallingen een geheel ander uitzicht : ze waren lager en door het opwerpen van aarde langs voor en achterkant van de muur verkreeg men bovenop een beter platform voor de geschutstellingen . Op de hoeken werden vijfhoekige bastions aangelegd waaruit men een groot geschutsveld bekwam .

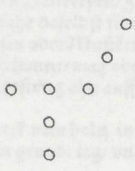
Omstreeks 1590 - het tijdstip dus waarop de forten rond Oostende werden aangelegd - kwam een geheel nieuwe versterkingswijze . De wallen werden opgeworpen met de aarde die men ter plaatse aantrof . Hierdoor ontstond automatis een vestinggracht , al of niet gevuld met water , en het metselwerk werd tot een minimum herleid . De steile aarden wal ondervond weinig schade door het geschut en kon vlug hersteld worden . De losgeschoten aarde viel niet in de vestinggracht maar op een onderwal (fausse-braye) , een platform voor de talud , en kon gerecupereerd worden . Rond het moederfort en met dit verbonden lagen nog redouten , halve manen en kroonwerken .

Stenen kwamen minder aan bod maar het taaie rijswerk speelde een grote rol om de schansen te verstevigen en te bevloeren . Massa's gevlochten rijswerk werden aangevoerd bij het beleg van Oostende . Anders ware het onmogelijk geweest één schans aan te leggen op de schorre van Lissemorre . Deze kleine schansen hadden meer belang als geschutsstelling dan de grotere reeds aangelegde forten die slechts als steunpunt of hoofdkwartier dienst deden .

Hoe zag dergelijke geschutsstelling er uit ?
Dit kleine fort werd zo hoog mogelijk opgeworpen , de zijde naar de vijand gericht het hoogst . Deze zijde werd dan nog langs binnen versterkt met schanskorven (met aarde gevulde grote manden). De buitenste hellingen werden tot boven nog voorzien van uitstekende palen zodat het geheel het uitzicht kreeg van een egel . De achterzijde bleef open voor een oprit gevormd door samengebonden balken . De bevloering bestond uit rijswerk. Hierop kwam een eikenhouten , naarvoor afhellende vloer voor het geschut . De schüine helling belette het teruglopen van de kanonnen .

Bij de grotere forten werden stenen gebruikt rond de poorten en voor het bouwen van de (meest) dubbele schouwen . Voor dit metselwerk werd een speciale aanbesteding uitgeschreven.

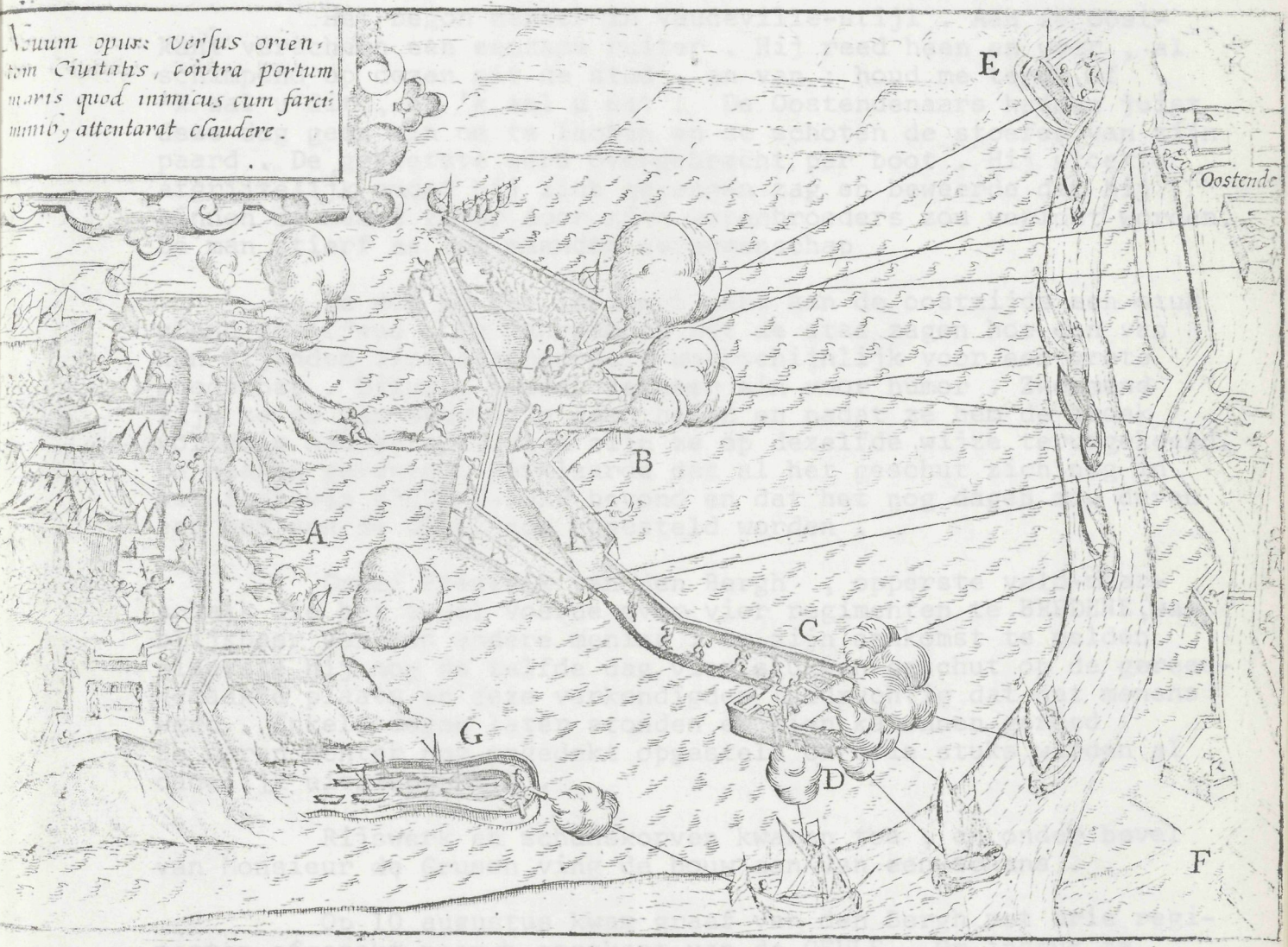
Bij het beleg van Oostende werden de forten onderling verbonden door een dijkweg , die ten gevolge van de moerassige aard van de bodem gebouwd werd op een dikke bedding van rijswerk . BREDENE-DORP echter bleef buiten deze ring .

Figurliche Abbildung auff welcher weise die Schiffen in vnd auß Ostende/ fur vber des Ertzhertzogen Battery/ ohn angesehen daß gewaltig schiessen/ vber die Geule fahren.

Bedeutung diser Abbildung.

A Das Lager an der Ostseite.
B Batterey darauß die schiffen im/ ein vnd außfahren ofimahls beschediget worden.
C Batterey new gemacht.
D Hie hatt der Ertzhertzog ofimahls wercken willen anbringen/ ist allzeit durch das schiessen vnd Wasser verhindert.
E Der Spanischen halbe Mohn.
F Die neuwe hafen da die ledige schiffen auß fahren.
G Platz da des Ertzhertzogen Saloupen oder Nachen für dem schiessen befreyt ligen.

SEmnach der Ertzhertzog gesehen das ihm die Belagerung der Statt Ostende zu lang weren wolte/ hat er mit grossen vnkosten durch vil muhe vnd arbeit so wil zu wege lassen bringen/ das desselben Battereyen/ Flanckerungen vnd Bursweerungen/ so gar nahe bey die Geule gemacht seind wurden/ das kein Schiff ohn groß gefahr daselbst fürüber fahren kan/ oder die Leute/ so sich oben auff dem Schiffen von den Feindt lassen sehen/ konnen mit Handtbuchsen oder Mußketen geschossen werden/ deßhalben sich fürdan niemandt als der Steurman allein/ nothswegen gegen ein schüß der Mußketen beschantzt/ mag oben halten/ welchs aber noch wenig wurde konnen helffen/ so nicht die auß der Statt/ wan sie die Schuß von fern sehen komen/ gestieg ohn auffhozen mit dem groben Geschutz schossen/ durch welchen rauch der Feindt geblendet/ vnd das gesicht der Schiff verlieret.

Es hetten auch des Ertzhertzogen Volck gemacht ein Floß (ist ein werck vom holtz in einander gefügt) darauff etzliche stucken Geschutz stunden/ vmb wasserpas zu schiessen/ welchs mit trucken Wasser auff dem grundt lag/ vnd mit hoch wasser trieb/ vnd die einfahrt der Schiff verhinderte/ ist aber hernach in Februario Anno 1603. zerbrochen.

Es hat auch der Ertzhertzog auff die westseite von der Statt/ hardt bey Sandthil vnd Porcepic/ lassen machen ein grosse Katze (ist ein gar hoch vnd groß Bolwerck) damit sie denen von der Statt/ durch das schiessen von oben herab/ sehr bemgstigen/ vnd grossen schaden meinen zu thun/ welche vor gerührte Wercken des Ertzhertzogen Volck ohne grosse mühe vnd verlierung viler Leute/ nicht haben machen konnen/ wegen es gestieg schiessen derer aus der Statt/ welchen sonsten nichts mangelt als Sandt vnd Erde/ von wegen das sie so gar nest im Wasser liegen. Sa von im Buch zu sehen ist.

103

HET BEGIN VAN DE JARENLANGE STRIJD OM DE GEULE

(5 JULI 1601)

Het begon eerder in vaudeville-stijl . Aan de oostkant verscheen een eenzame ruiter . Hij reed heen en weer , al schimpend op dezen uit de stad , en van : houd me tegen of 'k zal u dit , en 'k zal u dat ! De Oostendenaars hadden juist deze dag geen zin om te lachen en ze schoten de stoefer van zijn paard . De gekwetste werd overgebracht per boot . Hij vloekte afgrijzelijk omdat hij zich gevangen zag en beweerde dat hij binnen de maand zeker door zijn wapenbroeders zou verlost worden. De man stierf na zes maanden gevangenschap .

De dag na dit incident werd aan de oostzijde een stuk grond ge-effend . De waarnemers uit de stad zagen hoe een van hun vijanden zich afzonderde , waarschijnlijk voor een grote boodschap . Ditmaal hadden ze meer zin voor humor . Zwemmend zijn ze de man eenvoudig gaan halen en nadat ze hem de broek volledig hadden uitgedaan zijn ze op dezelfde wijze teruggekeerd. De naakte gevangene verklaarde dat al het geschut zich nog in het fort van BREDENE-DORP bevond en dat het nog dagen zou duren eer het aan de GEULE zou opgesteld worden .

Graaf Frederik van den Bergh , opperste veld-maarschalk die het bevel voerde over vier regimenten te BREDENE,was blijkbaar van een andere mening . Om zijn aankomst te melden plaatste hij nog de zelfde dag vier stukken geschut op de gereedgemaakte plaats en deze verkondigden luidruchtig dat het menens werd . Enkele dagen later stonden er tien kanonnen gereed . Ze waren echter nog ongedekt opgesteld en drie stuks werden al dadelijk uitgeschakeld .

Rijswerk en schanskorven kwamen toe , en onder bevel van Monsieur de Gruson ving de bouw aan van een schans .

Op 10 augustus kwam graaf van den Bergh met drie regimenten afgezakt naar de oostkant van de GEULE . Om indruk te maken op de belegerden deed hij zijn troepen , met wapens en tros, defileren in het zicht van de stad , rechtover de Oostpoort . Onder zijn bevel had hij ook een vendel Engelse rebellen en overlopers onder kapitein Floude . Engelse huurlingen hadden een slechte faam en werden onbetrouwbaar geacht . Het was voor hun bevelhebber beter bij hen in de schuld te staan want eenmaal uitbetaald liepen ze over naar de vijand om een nieuwe wervingspremie op te strijken . Daarbij kwam nog dat de belegeraars brieven in de stad schoten waarin aan de Engelsen 10 stuivers

daags en de kost beloofd werd indien ze van kamp wilden wisselen . Desertie was in deze troebele tijden schering en inslag.

Alhoewel het aantal kanonnen aan de oostzijde nog eerder aan de lage kant was en de vuursnelheid niet bijster hoog (per kanon 10 schoten per uur) , werden de Oostendenaars toch tot voorzichtigheid aangemaand . Het was voor hen moeilijk geworden naar de overkant te varen om de nodige kleiaarde die onmisbaar was voor het versterken van de wallen . Ook vonden ze het geraadzaam de voorraden te lossen op het strand . Daarvoor gebruikten ze roeiboten en pinken (schuiten met platte bodem). Aanvoer was er genoeg want in veertien dagen tijd kwamen 170 schepen voor de stad . Er was zelfs bezoek van een vloed toeristen , nieuwsgierig groot volk , en dan een menigte Zeelanders met vrouw en kinderen omdat alle koopwaar in de stad zo goedkoop was , zijnde taksvrij !

Aan de zijde van BREDENE bleven Waalse troepen toekomen . Er was weinig vriendschap tussen deze Walen en de Spanjaards . Mettertijd zouden deze laatsten naar de westzijde van de stad overgeplaatst worden .

Graaf van den Bergh vertrok naar het fort Sinte Clara. Het kwartier van BREDENE bleef achter onder bevel van Don Alfonso d'Avalos , dan tijdelijk onder monsieur de Gruson tot de aankomst van graaf de Bucquoy die , afgezien van een korte onderbreking , tot het einde van het beleg het bevel heeft gevoerd over de strijdkrachten op het grondgebied van BREDENE .

De Gruson begon de grote werken . Midden in de duinen kwam een groot vierkant fort met vier bastions . Daarrond verrees een schans die de totaliteit van de infanterie moest kunnen bevatten want de schans van BREDENE-DORP lag te ver van het krijgstoneel . Het geheel was DEFENSIEF opgevat want we willen er nog eens op drukken dat de GEULE ondiep was en dat een aanval vanuit de stad steeds te vrezen was . Orders waren gegeven om bij het minste alarm zich terug te trekken binnen de omheining .

Maar een legerkamp bestond niet alleen uit een bevolking van militairen . Er was een pak half-militairen en burgers dat zich met de troepen verplaatste : eerst soldatenvrouwen en kinderen , ambachtslieden zoals smeden en wapenmakers (zweerdvegers) en handelaars allerhande . Er moesten herbergen ingericht worden want een soldaat zonder drank kan niet vechten .

Iets afgelegen kwamen de bordelen te liggen waar de overtollige energie kon in evenwicht gebracht worden . Daarrond zwermde het van marskramers en leurders in sneukelarij (zoetelaars). Al deze groepen vormden een belangrijk element voor

het kamp en ze stonden onder bescherming van de legerleiding. Zij waren het immers die instonden voor de bevoorrading . Maar er was tucht , controle op de kwaliteit van de eetwaren , en toezicht op de hygiëne . Eenmaal het kamp aangelegd moest ieder de voorziene latrines gebruiken . Iedere huurling stond in voor zijn eigen wapens en kledij (van eigenlijke uniformen was er te dien tijde nog weinig spraak) , zodat een en ander ter plaats tijdig moest vernieuwd worden .

Ondertussen moest ook geschut opgesteld worden . De eerste kanonnen stonden te ver af van de belegerde stad en heel veel schade werd nog niet aangericht . Tussen Oostende en de duinen lag de schorre die twee maal daags onder water kwam. De eerste pogingen om de batterijen naderbij te brengen mislukten door de werking van de steeds weerkerende ebbe en vloed .

Gedurende al deze tijd bleven de Oostendse springers niet werkeloos . Regelmatig trokken ze de GEULE over en brachten gevangenen met zich mede . Alzo werden inlichtingen verkregen . De ene wist te vertellen datde strijdkrachten van de Bucquoy wel 20 regimenten sterk waren . Overdrijving die erop gericht was de belegerden te ontmoedigen . Een Franse deserteur bracht veel nieuws : De belegeraars zouden beproeven de GEULE af te sluiten met een staketsel , zoniet met een keten die over schuiten zou gelegd worden . Ook was men te Brugge en elders in het land bezig met het vervaardigen van 500.000 zakken die , met zand gevuld , de GEULE moesten afdammen . Het vooruitzicht te moeten overwinteren had de belegeraars erg ontmoedigd .

Er werd aan de oostkant voortdurend gebouwd en gegraven en door nieuw-ingebrachte gevangenen wisten de Oostendenaars spoedig bescheid . Op de schorre werd dichtbij de ingang van de GEULE een nieuw fortje opgericht . Ieder was er van overtuigd dat de stad na twee weken tot overgave zou gedwongen worden indien de bevoorrading kon lamgelegd worden .

Van uit de stad werden alsdan een paar aanvallen uitgevoerd op de oostzijde maar zonder veel gevolg . Ze brachten wel enkele gevangenen binnen . Een van hen had belangrijk nieuws: De waterweg werd vanaf BREDENE-DORP verlengd tot aan de voet van de duinen zodat een grote hoeveelheid materiaal , rijswerk en schanskorven , zou kunnen aangevoerd worden . Ondertussen waren al honderd wagens met rijswerk aangekomen .

Graaf de Bucquoy was helemaal niet gelukkig . Hij moest zich beperken tot het lossen van kanonschoten maar de aardigheid is er gauw af als de tegenstrever terugschiet . En de belegerden hadden zeker geen gebrek aan buskruit en kanonballen , noch aan goede schutters . Onder deze laatsten bevonden zich fijne knapen . Ze mikten op de duintoppen . Daar ketste de bal omhoog

lijk een gladde steen op het water en plofte dan midden in het kamp . De methode was doeltreffend in de volle zin van het woord en de belegeraars wisten niet meer waar ze zich moesten schuilen .

De oude haven was verloren voor de belegerden maar vanaf de ingang van de GEULE hadden ze een nieuwe haven aangelegd . Daar waar eens het moeras lag , aan de Oostpoort , lagen nu al grotere heu-schepen veilig tussen de stadswal en de buitenwal .

Neen , de bevelvoerder was op de drempel van deze eerste winter helemaal niet blij . Twee maal daags kwam de vloed aanzetten , tweemaal daags vloeide het water weer krachtig naar buiten . De zandzakken bestemd om de haven af te dammen verdwenen in zee . Met het stakijtsen werd het ook niets. Er werd beproefd met kettingen maar de Oostendenaars verwijderden deze prompt . Bij springvloed kwamen de aangelegde schansen geheel onder water zodat rijswerk en schanskorven wegspoelden. Vijf stappen vooruit en vier achteruit . Op deze manier schiet ge niet op ! En de GEULE wordt alsmaar breder . Om nieuwe stellingen op te bouwen is men verplicht eerst een hoge schutting van korven op te richten als bescherming voor de werklieden . Om zich aan het zicht te onttrekken bij het verplaatsen worden over hele lengten lakens gespannen . Na een tijdje krijgen deze het uitzicht van een visnet : meer gaten dan laken!

De Oostendse springers zijn lastig als muggen . Bij verrassing komen ze soms over de GEULE , met zestig of zeventig man , en jagen de bouwers van de schansen op de vlucht . Ook saboteurs dringen binnen in het legerkamp . Een Engelsman en enkele mannen , door hem omgekocht , werden betrapt toen ze kanonnen wilden vernagelen . Ze werden allen op staande voet opgehangen .

In het kamp was er ook mizerie . De bevoorrading in eten verliep niet zoals het hoorde . Er werd honger geleden . Ook het geld voor de soldij kwam onregelmatig toe . Veel soldaten deserteerden . Nu en dan kwam wel een overloper uit de stad toe , soms de overtocht doende tot de hals in het water , maar dat woog niet op . Er is niets dat een soldaat meer verprutst dan een beleg waarvan hij het einde niet ziet . Wanneer bij laag water twee vijandelijke groepjes elkaar ontmoeten dan voeren ze een praatje . Ruiters moeten uitgezonden worden om hen uiteen te jagen . Ze zeggen dan tot elkaar : " Tot weerziens en moge God u beschermen ! "

In de stad deugde het trouwens ook niet . De wachters op de buitenste contre-scarpen ploeterden in vuilen slijk. Veel Engelsen trapten het af . Anderen werden ziek en stierven .

In het kamp aan de oostzijde was nog niets voorzien om te overwinteren . Het was erg koud in de tenten en het kwam voor dat gedurende de nacht soldaten doodvroren . De ontevredenheid was dan ook zeergroot . Er werd verhoging van soldij beloofd maar als men geen geld heeft om dagelijks twee stuivers per man te betalen dan bestaat weinig kans dat het ooit tot vijf stuivers zal komen ....

Neen , de Bucquoy was niet tevreden .

DE GROTE STORMLOOP VAN 7 JANUARI 1602

De meeste afbeeldingen van het belegerde Oostende vertonen het hoogtepunt van de generale stormloop tegen de stad. De gravures worden hierdoor verlevendigd maar voor de rest zijn ze erg naïef van tekening en volstrekt onbetrouwbaar voor wat de ligging van de forten betreft .

Het verdroot Aartshertog Albrecht dat hij niet kon verhinderen dat verse troepen en voorraad met de regelmaat van de klok in de stad werden gebracht . Slechts door een aanval met man en macht kon hij wellicht zijn opdracht tot een goed einde brengen .

Het lag voor de hand dat de stormloop zou geschieden bij laag water en dit was dan na de middag , op 7 januari 1602. Vooraf was er een proklamatie van de opperbevelhebber . Ge weet wel : de oude beproefde methode van ophitsing die koningen en generaals tot heden toe gebruiken om het kanonnenvlees vanzelf naar de slachtbank te laten lopen . De gouverneur van de stad, Generaal de Vere , was echter verwittigd door een overgelopen, of liever , overgezwommen Italiaan die door het lot was aangeduid om als eerste de aanval in te zetten . De man had blijkbaar niets begrepen van de proklamatie .

Het onthaal was dan ook spetterend , maar we moeten ons beperken tot de gebeurtenissen aan de oostzijde .

Graaf de Bucquoy , aan het hoofd van 2000 man , moest over de GEULE zien te komen door middel van allerhande bruggenmateriaal . Hij had het dadelijk lastig omdat het water niet zo heel laag afgevloeid was . Hij bestormde dan enkele kleine bolwerken waarvan geweten was det ze slechts een kleine bezetting hadden . Ook de Spaanse Halve-maan aan de oostkant van de GEULE werd hevig aangepakt . (Verder meer over dit bolwerk)

In het kamp aan de oostzijde was nog niets voorzien om te overwinteren . Het was erg koud in de tenten en het kwam voor dat gedurende de nacht soldaten doodvroren . De ontevredenheid was dan ook zeergroot . Er werd verhoging van soldij beloofd maar als men geen geld heeft om dagelijks twee stuivers per man te betalen dan bestaat weinig kans dat het ooit tot vijf stuivers zal komen ....

Neen , de Bucquoy was niet tevreden .

DE GROTE STORMLOOP VAN 7 JANUARI 1602

De meeste afbeeldingen van het belegerde Oostende vertonen het hoogtepunt van de generale stormloop tegen de stad. De gravures worden hierdoor verlevendigd maar voor de rest zijn ze erg naïef van tekening en volstrekt onbetrouwbaar voor wat de ligging van de forten betreft .

Het verdroot Aartshertog Albrecht dat hij niet kon verhinderen dat verse troepen en voorraad met de regelmaat van de klok in de stad werden gebracht . Slechts door een aanval met man en macht kon hij wellicht zijn opdracht tot een goed einde brengen .

Het lag voor de hand dat de stormloop zou geschieden bij laag water en dit was dan na de middag , op 7 januari 1602. Vooraf was er een proklamatie van de opperbevelhebber . Ge weet wel : de oude beproefde methode van ophitsing die koningen en generaals tot heden toe gebruiken om het kanonnenvlees vanzelf naar de slachtbank te laten lopen . De gouverneur van de stad, Generaal de Vere , was echter verwittigd door een overgelopen, of liever , overgezwommen Italiaan die door het lot was aangeduid om als eerste de aanval in te zetten . De man had blijkbaar niets begrepen van de proklamatie .

Het onthaal was dan ook spetterend , maar we moeten ons beperken tot de gebeurtenissen aan de oostzijde .

Graaf de Bucquoy , aan het hoofd van 2000 man , moest over de GEULE zien te komen door middel van allerhande bruggenmateriaal . Hij had het dadelijk lastig omdat het water niet zo heel laag afgevloeid was . Hij bestormde dan enkele kleine bolwerken waarvan geweten was det ze slechts een kleine bezetting hadden . Ook de Spaanse Halve-maan aan de oostkant van de GEULE werd hevig aangepakt . (Verder meer over dit bolwerk)

De aanvaller werd echter met grote verliezen teruggeslagen . De opkomende vloed verraste de belegeraars aan de Oostendse Oost-ravelijn . Het water kwam hen weldra tot de hals en velen vonden de verdrinkingsdood . Vele lijken werden verminkt teruggevonden , neus en oren afgesneden en indien het dode Spanjaarden betrof waren nog andere , niet te noemen mutilaties verricht .

Men verweet de Bucquoy dat hij te lang getalmd had en zijn zijn krachten verspild met aanvallen op versterkingen die hij rustig had kunnen laten liggen . Er moet echter erkend worden dat de tijd waarover hij beschikte , de korte periode van laag water , te miniem was om zijn taak tot een goed einde te brengen . De zee kent geen vrienden en ditmaal stond ze onbewust aan de zijde van de belegerden .

DE VERSTERKINGEN VAN BREDENE - DUINEN

Eentonig verhalen de geschiedenissen hoe steeds maar materiaal wordt aangebracht , hoe er verder wordt gebouwd , hoe mens en zee vernielingen aanrichten zodat mettertijd de oostkant van de Geule een doolhof is geworden van forten en schansen , verbonden met loopgrachten , fassinaden en halve manen . We stappen daar overheen en bekijken de forten van BREDENE op hun hoogtepunt .

Als gids gebruiken we een gedeelte van de figuratieve kaart opgemaakt door Pierre le Poivre (Kon. Bibl. v.BRUSSEL)

Het grote fort dat nu " Kwartier van du Bucquoy " genoemd wordt , ligt in de duinen (22). Toegevoegd aan het fort ligt een ruime schans vol behuizingen en ook de kapel . Rechts daarvan het kamp van Monsieur de Gruson . In de richting van de Geule , maar nog in de duinen vinden we het vierkante fortje St-Martin . Op het uiterste einde van de duinen en tegenaan de schorre werd een dijk opgeworpen , versterkt met schanskorven (genoemd : de Boteram) .

Onder beide forten bemerken we het eindpunt van de waterweg naar Plassendale (rivage) waar enkele kleine boten gemeerd liggen . Vanaf deze plaats loopt ook de dijk (7) die de forten rond de stad onderling verbindt .

De rest ligt op de schorre , omringd van water bij vloed en alsdan slechts bereikbaar per boot . Bovenaan : de eerste geschutstelling , fort St- Philippe (24) , die door de soldaten ook " de Voorstad " werd genoemd . Tegen de GEULE liggen houten saucijssen .

Onder dit fort komt dan het fort St- Charles (25), zo genoemd naar de graaf de Bucquoy . Het heeft de vorm van een langgerekte driehoek met drie bastions naar de stad gericht. Hier waren acht grote kanonnen opgesteld . Het fort is naar het zuiden verlengd met schanskorven . Achter de wal van fort St- Charles bevindt zich een barak waar de bevelhebber zich ophoudt tijdens de operaties . Ook ligt er nog een platform , omringd van water .

Op twee januari 1602 , bij zeer hoog water en tijdens een hevige storm , werd dit fort door de golven overspoeld . De aanwezige soldaten moesten boven de borstwering kruipen om zich te beveiligen . Deze veiligheid was echter betrekkelijk want , onbeschut als ze toen waren , vormden ze daar een ideaal doelwit voor de scherpschutters uit de stad . Het fort zelf kon zonder moeite hersteld worden .

Voor St-Philippe en St- Charles hadden de belegerden andere namen , o.a. Het Luysbos en Jonge Luysbos (Luizekop)

Tegenaan de Geule , gemerkt C , vinden we een versterking die bij de stad hoort en met deze verbonden is door een brug . Dit is de beruchte SPAANSE HALVE-MAAN of ZWANENNEST , gedurende gans het beleg een doorn in de voet van de belegeraars.

Op enkele kaarten , ook op deze , is dicht bij de Spaanse Halve-maan het scheepje getekend dat daar op 24 oktober 1601 aan de grond liep en in brand werd geschoten . (29)

Het spreekt vanzelf dat meermaals boten aan de overzijde aan de grond kwamen te zitten . Dit gebeurde onder meer op 20 februari 1602 toen door nalatigheid van de schippers die bij te laag water binnenvoeren , vier schepen vast liepen . De mannen konden zich redden en verschuilen binnen het " Zwanennest " , maar vrouwen en kinderen vielen in de handen van de vijand . Deze gevangenen werden 's avonds naar de stad gestuurd, gans uitgekleed , de kinderen bont en blauw geslagen en de vrouwen met herinneringen om te verhalen in hun ouden dag .

Ook hadden de belegeraars een kleine vloot van barken op het strand liggen . Hiermede werden verrassingsraids uitgevoerd naar de overkant en werden binnenvarende scheepjes overvallen .

Volgens schrijver de Bonours was de toestand in het kamp gedurende de eerste winter afgrijslijk . Hij klaagt over de beschieting , de koude, de honger , het vochtig klimaat . Hoofdzakelijk de Zuiderlingen , Italianen en Spanjaards , waren hiertegen niet bestand . Ze vielen waar ze stonden en ze werden

zonder enig ceremonieel ter plaatse begraven : in hun kleren , onder een paar schuppen zand of gewikkeld in een bundel stro .

Het bleek onmogelijk de GEULE te sluiten alhoewel alle middelen werden aangewend . Aan de hand van een illustratie zullen we hierover meer zien . De boten voeren binnen tegen een rythme van 160 in 20 dagen . Deze bevoorrading werd uitgevoerd door de handelaars zelf maar in de meeste gevallen waren zij door de overheid verzekerd tegen oorlogsrisico zoals blijkt uit volgend dokument : " Is gelesen de requeste van Jan Michielsz, poorter der stede van Vlissingen , ende denzelven toegeleet sesse en dertich guldens tot een vereeringe van de schade die hij in sijn schip (varende binnen Oistende om deselve stadt als soetelaer te hulpen provideeren) geleden heeft . "

Tegen het einde van het beleg was het invaren van de haven wel gevaarlijk geworden . De musketschutters aan de oostzijde waren al dichter genaderd . Al het scheepsvolk moest zich binnen het schip verbergen en alleen de stuurman bleef , goed beschut , op dek .

Er werden vanuit de stad verscheidene aanvallen uitgevoerd met het doel de verschansingen in brand te steken maar tegen de ruiterij die steeds klaar stond en aangestormd kwam waren de Oostendenaars niet opgewassen zodat ze telkens veel volk verloren .

DE SPAANSE HALVE-MAAN OF ZWANENNEST

Op de oostelijke oever van de GEULE , dus op het grondgebied BREDENE , maar met een brug lijk een navelstreng verbonden aan de stad , lag tergend een versterking die het drie jaar uitgehouden heeft tegen de belegeraars .

Hoe het bolwerk daar is kunnen opgericht worden is mij een raadsel . Het lag zo ongeveer in de richting van de sluis van het huidige marinedok .

Feit is dat eerst een botenbrug werd gelegd naar de oostzijde en dat naarstig met het werk werd aangevangen . De Bucquoy was drie dagen tevoren als bevelhebber aangesteld en hij kreeg hier een hoogst onwelkom geschenk . Het was te verwachten dat de delvers bij hun taak zouden gestoord worden door de vijand , maar de springers lagen op de loer en ze verjoegen steeds de meest agressieve aanvallers . Het fortje werd voorzien van stormpalen om alle verrassingen te vermijden .

Toch werd de schans een paar dagen later ingenomen na een onverhoedse aanval met 400 man , midden in de nacht . De Oostendenaars werden verdreven maar wonderlijk genoeg vonden de belegeraars het overbodig deze stelling in hun bezit te houden en ze trokken zich terug . Nog binnen de week waren ze daar opnieuw , verjoegen de arbeiders en probeerden de brug in brand te steken . Te fel bestookt uit de stad keerden ze onverrichter zake terug naar hun eigen kamp . Ze zagen in dat ze de halve-maan niet blijvend konden bezetten gezien het geschut , op de stadswallen , veel te dicht opgesteld stond .

Het bleef een tijdje rustig en het Zwanennest werd een sterke egelstelling . Een kleine anekdote , tussenin , is het vermelden waard . Op zekere dag verscheen voor de halvemaan een vijandelijke ruiter . Hij was stomdronken (" voll gesoffner Reuter " zegt het Tagesregister) . Hij had het noorden verloren en vroeg de Oostendenaars of ze hem niet wilden terugleiden binnen zijn kwartier . Het antwoord kwam dadelijk ! Hij moest niet eens in het zakje blazen . Zijn paard werd van onder hem geschoten en hijzelf mocht mee , de stad in !

De bezetting van dit verdedigingswerk hield zich onledig met het beschieten van de scheepjes op de waterweg tussen de duinen en BREDENE . Ze zaten in een gevaarlijke positie waar waakzaamheid geboden was maar het kwam toch voor dat schildwachten werden overmand en ontvoerd . Het bleek ook een goed uitgangspunt te zijn om te deserteren . Een soldatenvrouw die daar hout raapte werd vermoord .

Het kleine fort werd bediend door een halve compagnie soldaten . De namen van een paar officieren zijn bekend . In april 1602 was daar " edelman van de artillerie " Nicolaes van Soutelande . Het geschut bestond uit twee " halve kanonnen " en een goteling . Dat was geen al te groot kaliber . In 1603 vinden we kapitein William Borwater als bevelvoerder . In dit jaar werd het Zwanennest herhaalde malen aangevallen en daar zal wel reden toe geweest zijn . Alleen maar om de Spaanse Halve-maan uit te schakelen komt de fameuse stormwagen op het toneel .

Aangelokt door hoge premies kwamen allerlei uitvinders en ingenieurs afgezakt naar het kamp van de Aartshertog . Onder hen bevond zich Pompeo Targone , Italiaan lijk Leonardo da Vinci , maar gespeend van dezes talent . Hij ontwierp allerlei tuig om de invaart van de GEULE te beletten en voor de inneming van de S. Halve-maan liet hij een machtige stormbrug bouwen . (Zie illustratie)

De belegeraars noemden het ding : " de Hellewagen " en dat gaf maar sinistere vooruitzichten . De tegenpartij bleef

Frembde vnd nieuw erfundene Practyck einer wunderbärlichen Sturmbruggen/genant Hell oder Luywagen/ vmb damit der Statt durch neuwen griffen zu Vbermeisteren.

Bedeutung diser Abbildung.

A Ist der Brugge in seinem gestalt niderliegende.

B Ist der Mastbaum so hoch vnd lanck/ daß die halbe Brugge dagegen auff kan gezogen worden.

C Die Oberste Brugge lanck 40. fuß/ von Kabel vnd Seylen gemacht vnd geflochten/beschutzt für einem Musquetschüß.

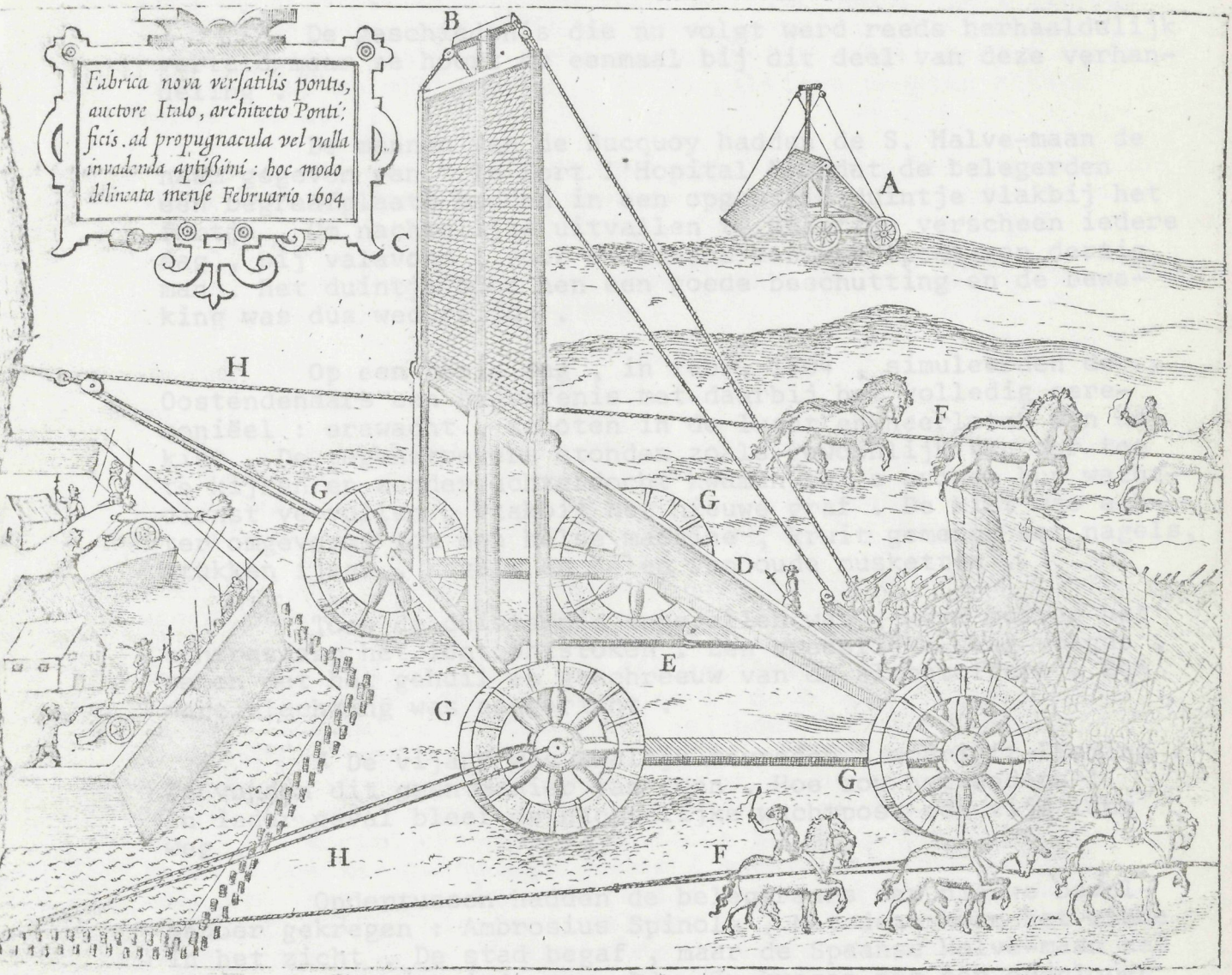
D Vnderste Brugge von Seylen gemacht/ vmb sich zu beschutzen für einem Mußketen schüß.

E Ist ein balck als ein Distelbaum von einem Wagē oder Kutschē/ vmb dieselbe Brugge zu regiren vnd auch vmb die Brugge darauff zu rusten.

F Seyn 40. Pferden vmb den Brugge an zu holen.

G Kader die dick seyn 6. füß/ vnd hoch 14. oder 15. füß/ gar sterck gemacht/ vnd hatt jeder Kad 300. Sucaten gekost.

H Die sollen auff jeder seite Mußketierer liegen vmb gegen dienen auß der Statt zu warten/ daß die Seyle nicht abgeschnitten werden.

SEmnach der Ertzhertzog gesehen/ daß er mit allen seinen listigen Practiken vnd griffen/ nicht hatt außrichten konnen. Ist new bedacht/ von einem Italian/ ein vbergroß/ kunstreich werck/ nemblich ein neuwer Sturmbrugge/ genant der Hell oder Luywagen/ vmb dieselbe zu bringen/ auff die Spanische halbe Mohn vber die Seule. Der gemelte Hellwagen ist lang 60. trit/ vnd sechszehen breit/ hat vier Kader yeder sechs süß hoch vnd 15. füß hoch/ ans ende von dem Wagen ist ein balcke von 150. füß lanck/ so gemacht das es im niderfallen/ dieselbe Brugge auff jhm wirt halten rusten/ ein yeder Kad hatt 300. Sucaten gekost. Ist gemacht von Kabel vnd Seilen gar dicht in einander geschlagen vnd geflochten/ an welcher Brugge/ vorn an einige Seylen kommē/ biß oben an den gemelten Mastbaum vber die Rollen/ vmb dieselbe Brugge/ damit vmb hoch zu ziehen/ vnd oben an des Statt halbe Mohn zu lassen fallen/ vnd zugleich mit 12. Mannern dar vber zu passiren/ vnd so die Schantze zu vberwaltigen. Vmb diser Wagen anzubringen müssen fur erst/ Ancker außgebracht werden/ vnd als dan mit 40. Pferde fort gezogen. Diß alles ist im Buch weiter zu sehen.

meer nuchter en gaf het de naam van " Malle wagen " of " Luiwagen " . Het gevaarte moest getrokken worden door veertig paarden tot bij de belegerde schans , de brug zou neergelaten worden en de rest was dan maar kinderspel . Zover kwam het echter niet . De enorme wielen werden stukgeschoten en zelfs Pompeo wist er toen geen raad meer mee .

De geschiedenis die nu volgt werd reeds herhaaldelijk verteld maar ze hoort nu eenmaal bij dit deel van deze verhandeling .

De mannen van de Bucquoy hadden de S. Halve-maan de naam gegeven van " le Fort l'Hopital " omdat de belegerden een begraafplaats hadden in een opgewaaid duintje vlakbij het fortje . Om nachtelijke uitvallen te beletten verscheen iedere dag , bij valavond , voor de schans een wachtpost van dertig man . Het duintje bood hen een goede beschutting en de bewaking was dus wederzijds .

Op een goeie dag , in febr. 1604 , simuleerden de Oostendenaars een begrafenis met daarbij het volledig ceremoniëel : erewacht , schoten in de lucht en neerlaten van de kist . De tegenstrevers stonden zoals gewoonlijk van ver toe te kijken en zonder achterdocht kwamen ze 's avonds hun wachtdienst vervullen , vlakbij het nieuwe graf . De kist was echter omgevormd tot een helse machine , kruit gemengd met nagels, stukken ijzer , kogels en delen van oude musketten .

Toen de duisternis ingevallen was , werd buiten het contrescarp het lont ontstoken . Een vreeslijke slag volgde , samen met het gehuil en geschreeuw van de slachtoffers . Een ware slachting was aangericht .

" De vijand was kwalijk tevreden " schrijft Fleming . Ze vonden dit geen manier van doen . Hoe zou het anders ! In ieder geval bleef de nachtelijke wachtpost een tijd lang weg .

Ondertussen hadden de belegeraars een nieuwe bevelhebber gekregen : Ambrosius Spinola . Met deze kwam het einde in het zicht . De stad begaf , maar de Spaanse Halve-maan had zijn rol tot het einde vervuld . Ze kregen nog een overloper binnen die het vermelden waard is : een Turkse slaaf die kwam aangereden met het beste paard van Spinola ! De man kreeg hiervoor 100 gulden .

Na een beleg van 3 jaar, 2 maanden en 17 dagen werd Oostende tot overgave gedwongen op 22 september 1604 . Op de Spaanse Halve-maan was nog een half kanon (klein kanon)over.

HET EINDE

De verliezers mochten eervol de stad verlaten , onder 107 wapperende vaandels en met slaande trom . De musketschutters droegen brandende lonten en hielden een kogel tussen de tanden . Ze trokken over de GEULE en in slagorde stelden ze zich op , op het strand van BREDENE . Ter hunner intentie was door de overwinnaars spijs en drank voorzien . Niet dat ze honger hadden want een grote hoeveelheid voedsel hadden ze in de stad moeten achterlaten . Beide partijen bewezen elkaar echter de eer .

Toen vertrokken de overwonnenen langs het strand naar Sluis . Ze werden gevolgd door de resterende Oostendse bevolking .

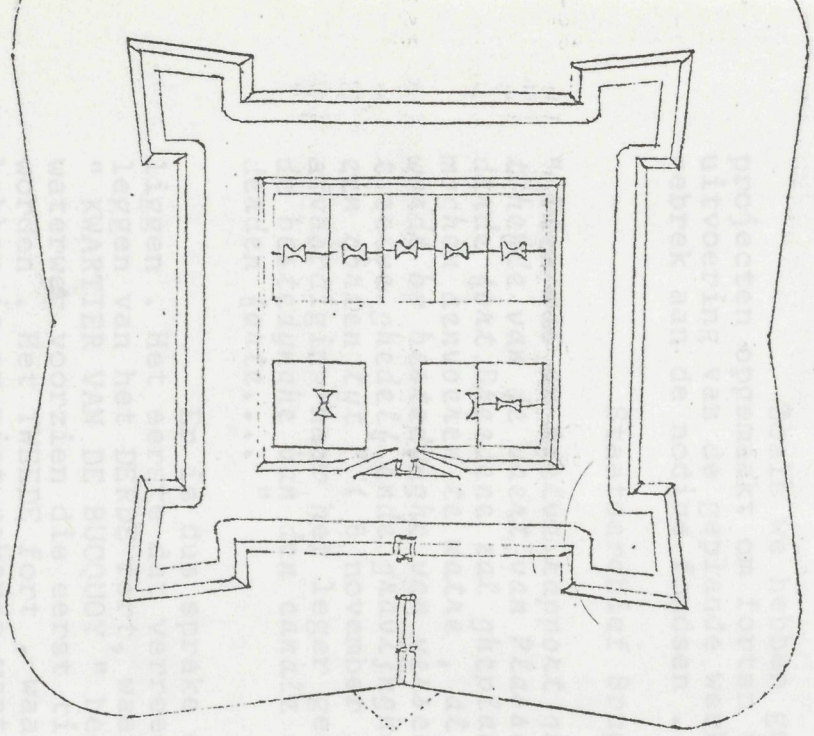
Een nieuwe stad kon verrijzen . De forten mochten met de grond gelijk gemaakt worden .

o
o o

In het kort wordt gezegd dat het beleg van Oostende een leerschool was voor krijgslieden uit gans Europa . Ik wil bij wijze van besluit een meer uitgebreide tekst aanhalen uit de " Nederlandse Historiën " van Emmanuel van Meeteren :

" Dit belegh is gheweest als een Academia ofte hooghe Schole van allerhande krijghsvolck/ als van Gouverneurs/ Officieren/ Capiteynen/ busschieters/ Piloten/ Schip-volck/ Ingenieurs / Medicijnen/ Chirurgijnen/ en diergelijcke : Soo dat elck van desen / die maer etlijcke Maenden in dese Schole ghelegen hadde / soo in't offenderen als defenderen / een Meester in sijn ambacht mocht werden / ende die mochten weten te spreken ende doen wat om te belegghen / en om te bewaren nootelijck mochte wesen / daermen hier voortijden niet van wiste te spreken : een kostrijcke Ingenieur / die langhe met sijn verstant in sijn Boecken gestudeert hadde / moeste bekennen dat hij maar een leer-kindt in experientie was : Medicijnen ende Chirurgijnen hebben hier meer geleert in een weke / dan elders in een Jaer .... De Piloten ende Schiplieden hebben daer geleert hoe sij haer Schepen stueren souden om 't Gheschut te vlien : De Canoniers ofte Busschieters leerden daer hoe hun Gheschut te planten teghen de varende Schepen / en hoe men moeste contrebaterijen maken / of haer Vijanden Gheschut in stucken te schiete / ofte dismonteren/ ofte uyt haer raders te worpen / dat welcke over wederzijden veel volcks vernielde."

o
--- (°) --- Richard VERBANCK
o
o

Externatien van dese figuere

Gaen die rampaerden rontsomme tsamen lanck 30 roeden , onder aengeleet dick 18 voeten ende hooch 8 voeten , met de borstweringhe daer up aengeleet dick 5 voeten , hooch 5 voeten , de roede met de fassynen 30 gulden - 900 gulden .

noch voor de poorte met de brugge met de rastillie daer inne met het yserwerck 150 gulden .

noch van 5 dubbel huysinghen met ander vyff dubbel huyssinghen gherekent voor hat cappitteynhuys met de cordegarde ende officiershuyssinghen , oock 4 dobbel huyssinghen , het stuck met het dack tot 25 gulden 225 gulden

noch voor 9 dubbel schouten , het stuck tot 17 gulden 153 -

noch voor 4 sentinelhuyssinghen met één buiten de rastillie ende gote 50 -

1478 gulden .

F O R T E N - Bijvoegsel nr. 1

Het niet-gebouwde fort

Plan van een fort nabij Bredene - ongedateerd (einde van de 16 -e eeuw)

Onder deze hoofding vinden wij onder nr. 72 van de catalogus van KAARTEN EN PLANNEN IN HET STADSARCHIEF VAN BRUGGE, opgemaakt door stadsarchivaris A. Schouteet , een plan (31.5 x 41 cm) met op de rugzijde de aantekening : " Fort tusschen Bredenede en Sint Michiel) .

Het betreft hier een rudimentaire schets van een te bouwen fort (met prijsopgave) dat , gezien de ligging van fort Sint Michiel , zou opgericht worden op het grondgebied van Bredene .

Zoals we hebben gezien werden in 1599 verschillende projecten opgemaakt om forten te bouwen rond Oostende en dat de uitvoering van de geplande werken steeds werd uitgesteld bij gebrek aan de nodige fondsen .

Staatsarchief Brugge . Reg 642. (Vlietinck) :

" Item was up tzelve rapport gheresolveert te doen graven van t hende van de vaert van Plassendale totter platse daer het derde fort Breedene zal gheplant worden om alle materialen te moghen aenvoeren te watre , al ten minste coste dat doendelick wordt by bestedynghe van verscheyde meesters ende gheduerende t zelve ghedelf ende gravijnghe te ghebruijcken waeghens voor een corten tyt " (6 november 1599). Den 8 november wordt een afvaardiging naar het leger gezonden *" omme te staene over de bestedynghe van den canale leedende naer de plaetse van den derden forte.... "*

Er is dus sprake dat te Bredene DRIE forten zouden liggen . Het eerste dat verrees was BREDENE-dorp . Voor het aanleggen van het DERDE fort, waarmede waarschijnlijk het latere " KWARTIER VAN DE BUCQUOY " bedoeld wordt , is dus reeds de waterweg voorzien die eerst tijdens het beleg zal gegraven worden . Het TWEEDE fort , waarvan wij hier blijkbaar het plan hebben is er niet gekomen want op de kaarten vinden wij er geen spoor van . Mijn mening wordt gestaafd door het feit dat gedurende het beleg , de Oostendenaars meer dan eens het idee opge-

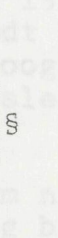
vat hebben om zelf een schans op te richten op de voorziene plaats (tussen Sint Michiel en Bredene) om het drukke verkeer te belemmeren langs de dijkweg die de forten onderling verbond.

Het betreft hier een fortje van middelgrootte zoals er enkele rond Oostende werden opgeworpen . Het was geschikt voor een kleine bezetting . De omtrek bedraagt 110 meter . Op iedere hoeK bevindt zich een vijfhoekig bastion . Over de gracht is een ophaalbrug voorzien . De hoogte is 4 meter (2.5 m voor de eigenlijke wal die aan de basis 5 meter dik is en nog eens 1.5 m. voor de borstwering) . De borstwering is ook anderhalve meter dik .

De behuizingen zijn uit hout . Alleen de dubbele schouwen zijn gemetst .

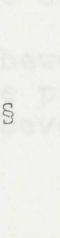
Het plan is van belang omdat het ons een idee geeft over de omvang , het uitzicht van dergelijk fortje , en de kostprijs .

Wij danken de diensten van het Stadsarchief van Brugge voor de transcriptie van de bijhorende tekst .

Vergelijking mer het g r o t e fort van Oudenburg waarvan het plan bewaard is gebleven :

lanck rontsomme : 139,5 roeden
hoogte : 12 voeten
rampaerden : dick 30 voeten deen door dander
de noortoostrampaerd : 50 voeten dick

F O R T E N - Bijvoegsel nr. 2

GRAAF DE BUCQUOY , BEVELHEBBER OVER BREDENE GEDURENDE HET BELEG

Charles -Bonaventure de LONGUEVAL , graaf van Bucquoy en van Gratzen , baron van Vaux , heer van Fresne , Archiet - le - Petit , Remighelt , Fléron , Villers-au-Flot en Heppinel in België en van Rosenberg en Schossburg in Bohemen , was een geboren vechtjas . Hij zag het levenslicht te Arras in 1571.

Zijn vader , Maximilien de Bucquoy , hoofd van de Finantiën in de Nederlanden en raadgever in oorlogsaangelegenheden van Philips II , sneuvelde voor Doornik toen de jongen pas 10 jaar oud was . Charles had geen zin voor studie en voelde slechts belangstelling voor krijgskunde . Als veertienjarige knaap werd hij ingelijfd bij het leger van de hertog van Parma, die voor hem een zwak had , en hem meenam naar Frankrijk gedurende de oorlogen van de Liga . Daar leerde hij de hoofse manieren die hem later te pas kwamen en hem , onder de aartshertogen , een post van ambassadeur zouden bezorgen .

Hij maakte snel vooruitgang. Op zesentwintigjarige leeftijd was hij kolonel , na verscheidene veldslagen te hebben meegemaakt die hem evenveel verwondingen bezorgden . Hij wordt gouverneur van Arras , maar in 1598 vinden we hem in de omgeving van Gelderland en hij wordt bevelhebber van Emmerich . Daar was hij een doorn in het oog van de Hollanders die hem door list in de val lokten en slechts tegen een hoge losprijs vrijlieten .

Dit voorval maakte hem niet voorzichtiger. Dat bewees hij ter gelegenheid van de slag bij Nieuwpoort . Hij wierp zich persoonlijk in de strijd en werd gekwetst opgeraapt . Aartshertog Albrecht verweet hem dat hij de leiding van de achterhoede niet had genomen en dat hij hierdoor de laatste kans om te overwinnen had laten ontglippen . In ongenade werd hij overgeplaats naar Herentals en dit was de reden waarom hij er niet bij was toen het beleg van Oostende een aanvang nam . Tot zijn opluchting werd hij echter vlug teruggeroepen en mocht te Bredene graaf Frederik van den Bergh als bevelhebber opvolgen . Het langdurig beleg en de slameur die er bij kwam kon zijn onstuimigheid intomen en hij vond alle tijd om versterkingen te bouwen in de duinen en langs de Geule .

Schrijver de Bonours bewondert in hem de overste , de soldaat , de ingenieur en de pionnier . Hij verhaalt tevens hoe afgunstig de Spaanse opperbevelhebber , de Rivas , was

van de reputatie van de Bucquoy . Wanneer het gerucht de ronde deed dat deze laatste het middel zou gevonden hebben om de stad in te nemen , werd door een hooggeplaatste Spanjaard die niet vernoemd wordt (de Rivas ?) verklaard dat het voor de koning beter ware het beleg nog tien jaar te rekken dan de eer voor de overwinning te gunnen aan iemand van een andere natie .

Graaf de Bucquoy vroeg en verkreeg ontslag en werd uitgezonden om de stad 's Hertogenbosch te ontzetten . Na het volbrengen van deze taak verzocht de nieuwe bevelhebber van alle strijdkrachten voor Oostende , Ambrosio Spinola , hem de functie van generaal van de Artillerie te aanvaarden . Hier werd zijn faam als krijgsman en zijn populariteit bevestigd . De val van Oostende was voor een groot deel zijn werk en de beloning bleef niet uit . Gunsteling van de Aartshertogen verwierf hij het ridderschap van het Gulden Vlies en verkreeg hij een benoeming als oorlogsraadgever bij de koning . Hij huwde een Italiaanse , Madeleine de Biglia , kleindochter Visconti .

Onder Spinola , en mede door zijn huwelijk , hecht hij zich meer en meer aan de Italiaanse clan die langzamerhand de Spaanse verdringt . Na de wapenstilstand van 1607 aanvaardde hij ambassademissies in verschillende landen en kreeg nog de titel van groot-baljuw van Henegouwen .

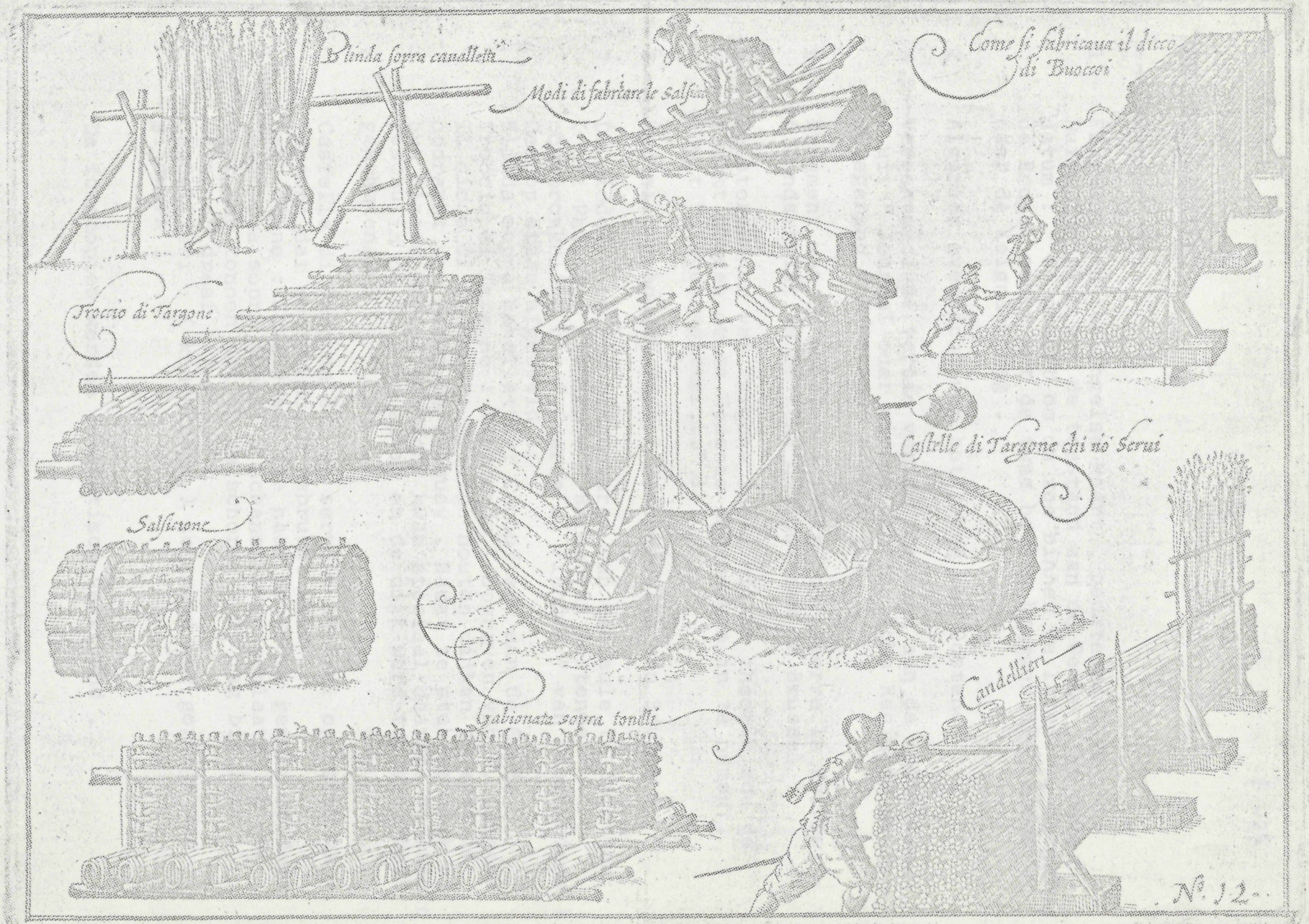
Over de rest van zijn leven , hoe gevuld ook , wil ik kort zijn : Charles de Bucquoy speelde nog een grote rol gedurende het begin van de Dertigjarige oorlog , in Duitsland en in Bohemen . Hij was in dienst van keizer Mathias .

Onder zijn vaandel namen veel soldaten uit onze streken dienst bij de Duitsers . Men verspreidde het gerucht dat dit allemaal oud-gedienden waren van het beleg van Oostende . Zo groot was de faam van deze veteranen dat de bevrienden gerustgesteld waren maar de vijand de schrik om het hart sloeg.

In 1618 verliet de Bucquoy zijn land om niet meer terug te keren . De ene veldslag volgde de andere op , met tussendoor belegeringen . De graaf was nooit zonder verwondingen. Hij werd zwaar getroffen in de onderbuik maar hij leidde zijn leger vanop een draagbaar . Weer sloeg hij er zich door. Maar bij het beleg van Neuhäusel , tijdens zijn laatste gevecht, werd zijn lichaam zestien maal dodelijk geraakt (1621) .

Te Wenen bezorgde men de Bucqoy een vorstelijke begrafenis . Rubens schilderde zijn portret , omringd van allegorische attributen .

o
oo oo
o

Blinda sopra caualletti
Modi di fabricare le saiſe
Come ſi fabricaua il deco
di Buccoi
Treccio di Targone
Caſtelle di Targone chi nò Serui
Salſicione
Candellieri
Gabionata sopra tendi
N. 12.

DE ILLUSTRATIES

---

1 Fragment van een Engelse kaart , gedateerd 1590 .
Duidelijk ziet men de toestand aan de Geule , op dèze datum : " de gracht om de zee binnen te laten " , de galg, de Brugse poort met de twee houten bruggen die leiden naar de Keignaardweg .

2 Algemeen overzicht van het beleg van Oostende

3 Vereenvoudigde versie van de toestand aan de oostzijde.
(uit " Journal oder eigentlich Taglichs Register der Belagerung von Ostende - 1604 ")

4 Fragment van de kaart opgemaakt door Pierre le Poivre.
(handschrift in de Kon. Bibliotheek te Brussel)

5 De stormwagen van Targone zoals hij in theorie zou gebruikt worden om de Spaanse halve-maan in te nemen .
(uit " Tagesregister...")

6 Het niet-gebouwde fort (Stadsarchief van Brugge)

7 De middelen om het binnenvaren van de Geule te beletten:
(uit Philippe Fleming - " Beleg van Oostende " - oorspronkelijk uit " Guerre di Fiandra " van Giustiniano)
Daarop staan afgebeeld :
Blinda sopra canalletti : Camouflage aan de Geule
Troccio di Targone : Vlottende loopgraven van P. Targone
Il dicco di Buoccoi : Stevige houten dijken gemaakt in opdracht van graaf de Bucquoy . Nadat ze stuk na stuk op hun plaats werden gebracht kwam speciaal daartoe opgesteld geschutin de stad in actie en de dijk werd tot brandhout geschoten .

Castelle di Targone chi no servi : kasteel op boten van Targone dat echter nooit gebruikt werd .
Salsicione : Saucijssen die naar de Geule gerold werden.
Gabionata sopra tondli : schanskorven geplaatst op een vlot van tonnen dat op de schorre vast lag bij laag water en dreef bij vloed .
Candellieri : (kandelaars) schansen met gordijn van rijswerk .

De fotocopies werden automatisch verkleind .

F O R T E N

L I T T E R A T U U R

Philippe Fleming — Vermaerde Belegheringhe van Oostende (1621)
Christophle de Bonours — Le memorable siège d'Ostende (1628)
Tagesregister der Belagerung von Ostende (1604)
Emmanuel van Meeteren — Nederlandsche Historiën (1612)
Jacobus Bowens — Beschrijving van de Zeestad Oostende (1792)
Edward Vlietinck — Het oude Oostende
Edward Belleroche — The Siege of Ostend (1892)
Raoul Eeckhout — Zoeklicht op Bredene
C.M.Schulter-J.W.M. Sculter — Het Leger in de 17-e eeuw (Fibula)
C.A.de Bruyn -H.R. Reinders — Nederlandse Vestingen (Fibula)
Groenewegen — Hollandsche Schepen (1789)
Zeeboeken (1570)
Biographie Nationale (Charles Rahlenbeck) LONGUEVAL
De Saint - Genois — Le Chateau de Wildenborg
Diverse kaarten en plannen .
Geoffrey Parker — The Army of Flanders and the Spanish Road . (1972)

TC
TCTCTC
TCTCTCTCTC
TCTCTCTCTCTCTC
TCTCTCTCTC
TCTCTC
TC